

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER FAKÜLTESİ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ALKOLLÜ ARAÇ KULLANIMINA BAĞLI EHLİYETLERİNE EL KONULAN
SÜRÜCÜLERDE ALKOL İÇME DAVRANIŞININ DEVAMININ ÖFKE,
DÜRTÜSELLİK VE MİZAÇ ÖZELLİKLERİ İLE İLİŞKİSİ**

**Muhammed Nurullah DEMİR
154102121**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: Prof. Dr. Hilmiye Nesrin DİLBAZ

İSTANBUL-2017

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ALKOLLÜ ARAÇ KULLANIMINA BAĞLI EHLİYETLERİNE EL KONULAN
SÜRÜCÜLERDE ALKOL İÇME DAVRANIŞININ DEVAMININ ÖFKE,
DÜRTÜSELLİK VE MIZAÇ ÖZELLİKLERİ İLE İLİŞKİSİ**

Muhammed Nurullah DEMİR

154102121

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: Prof. Dr. Hilmiye Nesrin DİLBAZ

İSTANBUL-2017

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 154102121
Öğrenci Adı Soyadı	: Muhammed Nurullah DEMİR
Anabilim Dalı	: Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Hilmiye Nesrin DİLBAZ
Tezin Başlığı	: Alkollü Araç Kullanımına Bağlı Ehliyetlerine El Konulan Sürücülerde Alkol İçme Davranışının Devamın Öfke, Dürtüsellik ve Mizaç Özellikleri ile İlişkisi

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 16.11.2017	Saati	: 09:00
Öğrenci Savunmaya	: ☒ GELDI		
<p>Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,</p> <p>☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUGU</p> <p>☒ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.</p> <p>☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ..... ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)</p> <p>☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDDEDİLMESİ kararı alınmıştır.</p>			
Savunmada Tezin Başlığı	: ☒ Değişmedi.	☐ Değişti.	
Tezin Yeni Başlığı	:		
Öğrenci Savunmaya	: ☐ GELMEDİ		
<p>Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,</p> <p>☐ OY BİRLİĞİ ile REDDEDİLMİŞTİR.</p>			

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Prof. Dr. Hilmiye Nesrin DİLBAZ	
Üye	Doç. Dr. Korkut ULUCAN	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Alptekin ÇETİN	

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ Alkollü Araç Kullanımına Bağlı Ehliyetlerine El Konulan Sürücülerde Alkol İçme Davranışının Devamının Öfke, Dürtüsellik ve Mizaç Özellikleri İle İlişkisi”adlı tez çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını; yararlandığım eserlerin ve alıntılarımın kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak gerçekleştirildiğini belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Muhammed Nurullah DEMİR

TEŞEKKÜR

Tez süreci boyunca tezimin planlanma, yürütülme ve değerlendirilmesi aşamalarında yol gösteren, yardımcı olan değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Nesrin DİLBAZ'a;

Dünden bugüne maddi ve manevi her türlü desteği veren, bilginin yanında hikmeti ve bilinci hatırlatan değerli babam Yusuf DEMİR ve annem Emine DEMİR'e,

Tez yazım aşamasında bana destek olan ve kendisine az vakit ayırabildiğim eşim, yol arkadaşım Zeynep DEMİR'e,

Tez sürecinde veri toplama ve SPSS veri girişinde yardımını esirgemeyen değerli arkadaşım sosyal çalışmacı Engin GÖZAYDIN'a,

Çalışmamda yer almayı kabul eden Ankara ve Gaziantep Halk Sağlığı Müdürlüğüne SÜDGE'ye başvuran kursiyerlere,

Tezime katkılarından dolayı teşekkür ederim.

ÖZET

(DEMİR, M. Nurullah, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,2017)

Dünyada ve ülkemizde sanayileşme ile makinenin ve araçların kullanımı yaygınlaşmaktadır. Artan araç sayıları trafik kazalarını da beraberinde getirmiştir. Dünyada yılda bir milyondan fazla insanın trafik kazaları nedeni ile yaşamını yitirdiği görülmektedir (WHO, 2013). Ölümlü trafik kazalarının önemli unsurlarından biride alkollü araç kullanımınıdır.

Bu araştırmada da alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol içme davranışının devamının öfke, dürtüsellik ve mizaç özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın örneklemini Ankara Halk Sağlığı Müdürlüğü ve Gaziantep Halk Sağlığı Müdürlüğüne Ağustos- Eylül 2017 tarihlerinde Sürücü Davranışları Geliştirme Eğitimine (SÜDGE) katılan 184 erkek sürücüden oluşmaktadır. Bu araştırmada sosyo-demografik özelliklerin sorgulandığı “Kişisel Bilgi Formu”, “ Michigan Alkolizm Tarama Testi(MATT)”, “Barrat Dürtüsellik Ölçeği(BIS-11)”, “Sürekli Öfke-Öfke Tarzı Ölçeği (SÖÖTÖ)” Cloninger Mizaç ve Karakter Envanteri(TCI) ve “Obsesif Kompulsif İçme Ölçeği (OKİÖ)” uygulanmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 24.0 paket programından yararlanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırma problemlerine yanıt bulabilmek için; ölçek puanlarına ilişkin betimsel istatistikler, ilişkisiz örneklemler için t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

Bu araştırma sonucunda Alkol kullanımı ile Mizaç ve Karakter özelliklerinden olan kendini yönetme, iş birliği yapma ve ödül bağımlılığı arasında negatif yönlü; yenilik arayışı ve zarardan kaçma arasında ise pozitif yönlü istatistiksel açıdan anlamlı ilişki çıkmıştır.

Alkol kullanımı ile Öfkeyi ifade etme tarzlarından olan sürekli öfke, dışa vurulan öfke arasında pozitif yönlü, kontrollü öfke arasında ise negatif yönlü istatistiksel açıdan anlamlı ilişki çıkmıştır.

Alkol kullanımı ile dürtüsellik arasında pozitif yönlü ilişki çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Alkol, dürtüsellik, mizaç ve karakter, öfke, ehliyet

ABSTRACT

(DEMİR, M. Nurullah, Masters Thesis, İstanbul,2017)

In conjunction with industrialization, use of machines and vehicles is becoming widespread in the world and in our country. Increasing number of vehicles has brought traffic accidents in its wake. It is seen that more than one million people lost their lives because of traffic accidents in the world (WHO, 2013). One of the important reasons of accidents which involve deaths is drink driving.

In this research, it is aimed to examine the relationship between anger, impulsivity, temperament features and drinking alcohol behavior of drivers who has been seized their driverlicenses connected with drink driving.

Sample of the study is consisted of 184 male drivers who attended Driver Behavior Improvement Training (DBIT) in August-September 2017 held by Ankara Public Health Authority and Gaziantep Public Health Authority. In this research, Individual Information Form to determine socio-demographic characteristics, Michigan Alcohol Screening Test (MAST), Barratt Impulsiveness Scale (BIS-11), State Trait Anger and Expression Inventory (STAXI), Cloninger's Temperament and Character Inventory (TCI) and Obsessive Compulsive Drinking Scale(OCDS) are applied.

Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) Release 24.0 for Windows (SPSS 24.0) is imposed upon analyzing data. To find answer of the research problems in accordance with aim of the research, descriptive statistics regarding scale scores, independent samples t-test, one way ANOVA and Pearson correlation coefficient are used.

In conclusion of the research, avoidant relation is emerged between use of alcohol and self-management, cooperation, reward dependence which are features of Temperament and Characteristics while positive relation and statistically meaningful relation is emerged between neophilia and harm avoidance.

Positive relation is emerged between use of alcohol and state anger, showed anger which are expression styles of anger while negative relation and statistically meaningful relation is emerged between use of alcohol and anger management.

Positive relation is emerged between use of alcohol and impulsiveness.

Key Words: Alcohol, Impulsiveness, Temperament and Character, Anger, Driving License

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
BÖLÜM 1 GİRİŞ.....	1
Problem Cümlesi.....	2
Araştırma Amacı.....	2
Araştırmanın Önemi.....	2
Alt Problemler.....	4
Hipotezler.....	6
Bölüm 2 Genel Bilgiler.....	7
2.1. Alkol tanımı.....	7
2.1.1 Alkolün Fiziksel ve Kimyasal Özellikleri.....	7
2.1.2. Tarihçe.....	8
2.2. Alkol Bağımlılığı.....	8
2.2.1. Tanımı	8
2.2.3. Etiyoloji- Epidemiyoloji.....	9
2.3. Alkol Alınımının Sürüş Güvenliği Üzerine Etkileri.....	12
3. Mizaç, Karakter ve Kişilik	
3.1. Tanım	13
3.1.2 Cloninger'in Psikobiyolojik Kişilik Kuramı.....	14
3.1.3 Kişilik ve Alkol Kullanımı İlişkisi.....	17
4. Dürtüsellik	
4.1. Tanım.....	17
4.1.2. Dürtüsellik ve Alkol Kullanımı İlişkisi.....	18
5. Öfke	

5.1.Tanımlar.....	19
5.1.2. Öfke ve Alkol Kullanımı İlişkisi.....	20
Gereç ve Yöntem.....	22
Bulgular.....	26
Tartışma	56
Sonuç	61
Öneriler.....	63
Kaynaklar.....	64
Ekler.....	67
Özgeçmiş.....	88

Tablolar Dizini

Tablo 1. Sürücülerin Cinsiyet, Medeni Durum ve Alkol Kullanımına Göre Dağılımı

Tablo 2. Alkol Kullanımı (MATT) Betimleyici İstatistikler

Tablo 3. Alkol Kullanım Frekans Tablosu

Tablo 4: Alkole Başlama Yaşı ve Alkol Kullanımına İlişkin Betimleyici İstatistikler

Tablo 5. Alkol Kullanım ile Ehliyete El Konulma Sayısı ve Alkole Başlama Yaşı Arasındaki İlişki Tablosu

Tablo 6. Mann Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 7. Varyansların Homojenliği Tablosu

Tablo 8. Eğitim Durumlarına Göre Alkol Kullanımının Betimsel İstatistikleri Tablosu

Tablo 9: Eğitim Durumlarına Göre Alkol Kullanımının ANOVA Sonuçları Tablosu

Tablo 10. Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri

Tablo 11. Tek Faktörlü Tekrarlı Ölçüm Anova Sonuçları Tablosu

Tablo 12. Alt Boyutlar Arası Karşılaştırma Tablosu

Tablo 13. Alkol Kullanımı ile Mizaç ve Karakter Alt Boyutları Arasındaki İlişki Tablosu

Tablo 14. Öfkeyi İfade Etme Alt Boyutları ile Mizaç ve Karakter Alt Boyutları Arasındaki İlişki Tablosu

Tablo 15. Öfke ve Kontrol Ölçeği Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri

Tablo 16. Tek Faktörlü Tekrarlı Ölçümlerde ANOVA Sonuçları Tablosu

Tablo 17. Alt Boyutlar Arası Karşılaştırma Tablosu

Tablo 18. Öfkeyi İfade Etme Tarzlarının Cezaevi Öyküsüne Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 19. Cezaevi Öyküsüne Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları Tablosu

Tablo 20. Öfkeyi İfade Etme Tarzlarının Karakol Öyküsüne Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 21. Karakol Öyküsüne Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları Tablosu

Tablo 22. Alkol Kullanımı ve Öfkeyi İfade Etme Tarzları Arasındaki İlişki

Tablo 23. Dürtüsellik Ölçeği Betimleyici İstatistikler

Tablo 24. Karakol Durumuna Göre Dürtüsellik Puanlarının Betimsel İstatistikleri Tablosu

Tablo 25. Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Tablo 26. Dürtüsellik ile Alkol Kullanımı ve Alkole Başlama Yaşı Arasındaki İlişki Tablosu

Tablo 27. Obsesif Kompulsif İçme Ölçeği Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri

Tablo 28. Tek Faktörlü Anova Tablosu

Tablo 29. Gruplar Arası Karşılaştırma Tablosu

Tablo 30. OKİ ve Ehliyeteye El Konulma Sayısı Arasındaki İlişki

KISALTMALAR LİSTESİ

ANOVA: Analysis of variance

BIS: Barratt Dürtüsellik Ölçeği

DSM: *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*

TCI: The Temperament and Character Inventory

MKE : Mizaç Ve Karakter Envanteri (Temperament and Character Inventory-TCI)

MATT: Michigan Alkolizm Tarama Testi

SÖÖTÖ: Sürekli Öfke-Öfke Tarzı Ölçeği

WHO: World Healty Organization

BÖLÜM 1

GİRİŞ VE AMAÇ

Alkol, günümüzde çok yaygın bir şekilde kullanılan bir içecektir. Alkol dünyada kahveden sonra en sık tüketilen ve kullananlar üzerinde bağımlılık yapıcı, onların zihinsel ve fiziksel aktivitelerini etkileyici bir madde olarak kabul edilmektedir. (Hancı ve arkadaşları, 2009). Bu kadar geniş tüketim alanına sahip olan alkol, özellikle alkollü içeceklerin üretilmeye başlanması ile birlikte psikolojik, ailevi, toplumsal, ekonomik ve bireysel sağlık sorunları ile çalışma hayatına olumsuz etkilerini de beraberinde getirmiştir. (Sayal ve arkadaşları, 2005)

Alkolün zararlarını bireysel ve toplumsal bağlamda en aza indirme amacıyla gerekli düzenlemeler ve yasalar çıkarılmaktadır. Dünyada ve ülkemizde alkol kullanımına bağlı trafik kazaları görülmektedir. DSÖ verilerine göre, dünyada her yıl yaklaşık olarak 1,2 milyon kişi trafik kazalarında hayatını kaybederken, 50 milyon civarında insanda yaralanmaktadır(DSÖ, 2009). Bu verilen istatistiksel veriler içerisinde oransal anlamda alkolün kazaya etkisi belirtilmemişse de alkolün kandaki miktarının insan davranışları üzerindeki etkilerine bakılarak kazaya sebep verdiği birçok bilimsel araştırma ile ispatlanmıştır. Örneğin Gaziantep ilinde yapılan bir araştırmada 01.01.2009-31.12.2012 tarihleri arasında trafik kazası sebebi ile acil servise başvuru yapan 2290 olgunun dosyası incelenmiş ve bu kazalarda alkolün rolü araştırılmıştır. Bunların 595 kadarında alkol araştırılması yapıp, bunlardan da 66 kadarında yasal sınırın üzerinde alkol tespit edilmiştir(Ak, 2014)

Alkol ve madde bağımlılığının gelişiminde dürtüsellüğün rol oynadığı düşünülmektedir.(De With, 2009) Dürtüsellüğün alkol ve madde kullanımına başlama yaşını, kullanım miktarını ve tarzını etkilediği belirten araştırmalar vardır. (Helen,2010). Dürtüsellik, kişinin içten ve dıştan gelen bir uyarana kendisi ya da başkası için potansiyel olarak zararlı olabilecek şekilde düşünmeden yanıt verme eğilimidir.(Moeller ve arkadaşları, 2001). Dürtüsellik çok boyutlu bir kavramdır ve dürtüsellüğün farklı boyutlarının altta yatan farklı süreçleri yansıtır olabileceği düşünülmektedir.(Patton ve arkadaşları, 1995)

Genelde temel bir strese yanıt olarak ortaya çıktığı düşünülen öfke günlük yaşamda sıkça rastladığımız bir duygudur(Van Praag, 1998). Agresyon başka bir insan ya da eşyaya zarar verme amacı güden motor davranış olarak tanımlanabilir(Berkowitz

ve arkadaşları,2004). Öfke basit bir sinirlilik ya da kızgınlık halinden, yoğun hiddet durumuna kadar değişen dereceli bir duygusal durum olarak tanımlanır(Spielberg, 1991). Alkol ve madde bağımlılarında agresyon düzeyinin normal popülasyondan daha yüksek olduğu saptanmıştır.(Gerra ve arkadaşları, 2004)

Kişiliğin yapısını, gelişimini tanımlamak için Cloninger, bir psikobiyolojik kuram geliştirmiştir(Cloninger 1987, Cloninger ve ark.1993) .Cloninger'in geliştirdiği psikobiyolojik kişilik kuramına dayalı olarak, kişiliğin yedi boyutunu ölçen, Mizaç ve Karakter Envanteri adı verilen kapsamlı bir ölçüm aracını Cloninger ve arkadaşları geliştirdiler(Cloninger ve ark., 1993,1194). Cloninger'in mizaç envanteri kullanarak yapılan çalışmalarda bağımlılık riski, çoklu madde kullanımı ve ağır içicilik ile anlamlı ilişkili olan yenilik arayışı olarak saptanmıştır(Hartman ve ark.,2013).

1.Problem Cümlesi

Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol içme davranışının devamının öfke, dürtüsellik ve mizaç özellikleri arasındaki ilişki nasıldır?

2.Araştırmanın Amacı

Literatürde edinilen araştırma bulguları, sonuçları ve önerileri kapsamında alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol içme davranışının devamının öfke, dürtüsellik ve mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır.

3.Araştırmanın Önemi

Dünyada ve ülkemizde sanayileşme ile süregelen makinenin kullanımı, ulaşımda da araç kullanımını yaygınlaştırmıştır. Artan araç sayıları trafik kazalarını da beraberinde getirmiştir. Dünyada yılda bir milyondan fazla insanın trafik kazaları nedeni ile yaşamını yitirdiği görülmektedir(WHO, 2013). Türkiye İstatistik Enstitüsü Kurumunun 2012 yılında trafik kazalarına yönelik verilerinde;199431 ölümlü, yaralanmalı trafik kazasında, 2557 kişinin kanında yasal sınırın üzerinde alkol olduğu tespit edilmiştir(TUİK,2012). Bununla birlikte ölümcül trafik kazası geçiren kişilerde yüksek seviyede alkol tüketiminin bulunması alkollü araç kullanımı ile mücadelenin önemini arttırmaktadır (WHO, 2007).

Alkollü araç kullanımının önlenmesi için başvurulan yöntemler arasında farklılıklar bulunsa da ülkelerin ve Türkiye'nin uyguladığı politikalar genel olarak aşağıdaki gibidir

1- Kandaki Alkol Konsantrasyonu: Türkiye'nin de içinde olduğu başta Avrupa ülkeleri olmak üzere, birçok ülkede sürücülerin 0.50 promil alkol seviyesine kadar araç kullanmalarına müsaade edilmektedir.

2- Polisin Alkol Denetim Stratejisi: Polisin gerçekleştirmiş olduğu alkol denetimleridir.

3- Cezaların Ağırlaştırılması: Alkollü araç kullanımının önlenmesi için sürücülere hapis cezası dâhil olmak üzere ağır cezaların verilmesidir.

4- Eğitim Faaliyetleri: Alkollü araç kullanımının önlenmesi ya da en azından azaltılması için sürücülerin eğitilmesi en yaygın olarak uygulanan yöntemlerden bir tanesidir. Alkollü araç kullanma suçunu tekrar eden sürücülerin, rehabilitasyon programları da dahil olmak üzere çeşitli eğitim seminerlerine katılmasının zorunlu kılınması özellikle gelişmiş ülkeler tarafından uygulanmaktadır. Ülkemizde Karayolları Trafik Kanunu Madde 48'de " ...alkollü araç kullandığı tespit edilen sürücülerin, suçun işlendiği tarihten itibaren geriye doğru beş yıl içinde... İkinci defasında sürücü belgeleri iki yıl süre ile geri alınır ve Sürücü Davranışları Geliştirme Eğitimine tabi tutulur ." denilmektedir(Akalın, 2013)

Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülere SÜDGE eğitimi verilerek ehliyetlerine tekrar kavuşmaları sağlanır. Yukarıda da belirtildiği gibi bu eğitime katılan bireyler ikinci defa alkollü araç kullanmaktan dolayı ceza yemiş sürücülerdir. Bu bireyler trafik denetiminde ilk yakalandıklarında ceza yemelerine karşın tekrar alkol alımına devam etmişlerdir. Alkol ve araç kullanımı arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, alkollü araç kullanımı sonrasında yaşanan negatif sonuçların tekrarlanmasına rağmen alkollü araç kullanıma davranışının dirençli bir biçimde devam ettiği ve bu bireylerin tekrar suç işleme olasılıklarının yüksek olduğu gösterilmiştir(McCord1984, McCarthy ve ark.2005). Riskli ve suç davranışını devam ettiren bu durumların nedenleri hakkında kesin bir bilgi elimizde mevcut değildir

Dünyada ve ülkemizde trafik kazaları önemli bir sorun olarak önümüzde halen durmaktadır. Bu soruna çözüm olmak için yukarıdaki birçok uygulama gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmanın önemi de trafik kazalarına neden olan sürücü

hatalarından kaynaklanmış olan alkollü araç kullanan sürücülerde bu eyleme götüren nedenler üzerinden hareket edilerek ilişkisel bir araştırma deseni ile inceleme yapılmak amaçlanmıştır. Dürtüsellik, Öfke, Mizaç ve Karakter konularında araştırmalar mevcuttur. Ancak alkollü araç kullanan sürücüler üzerinde ülkemizde böyle bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

4.Alt Problemler

- 1) Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımına ilişkin amaçlar;
  - 1.1 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkole başlama yaşı ile alkol kullanımı arasında nasıl bir ilişki vardır?
  - 1.2 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde ehliyetlerine el konulma sayısı ile alkol kullanımı arasında ilişki ne düzeydedir?
  - 1.3 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin alkol problemi nedeniyle tanı ve/veya tedavi alanlar ile almayanlar arasında alkol kullanımına ilişkin bir farklılık var mıdır?
  - 1.4 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde eğitim durumları ile alkol kullanımı arasında bir farklılaşma var mıdır?
- 2) Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde mizaç ve karaktere ilişkin amaçlar;
  - 2.1 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutları farklılaşmakta mıdır?
  - 2.2 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin alkol kullanımı ile mizaç karakter özelliklerinin alt boyutları arasında bir ilişki var mıdır?
  - 2.3 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutları ile öfkeyi ifade etme tarzlarının alt boyutları arasında bir ilişki var mıdır?
- 3) Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde öfkeyi ifade etmeye ilişkin amaçlar;

3.1 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin öfkeyi ifade etme tarzlarının alt boyutları arasında fark var mıdır?

3.2 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin cezaevi öyküsü olanlar ile olmayanlar arasında öfkeyi ifade etme tarzlarının alt boyutlarına göre bir farklılık var mıdır?

3.3 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanlar ile karışmayanlar arasında öfkeyi ifade etme tarzlarının alt boyutlarında bir farklılık var mıdır?

3.4 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı ile öfkeyi ifade etme tarzları alt boyutları arasında bir ilişki var mıdır?

4) Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde dürtüsellığe ilişkin amaçlar;

4.1 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde dürtüsellik ile alkole başlama yaşı arasında bir ilişki var mıdır?

4.2 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde karakola gidecek düzeyde kavgaya karışan ve karışmayan bireylerin dürtüsellik düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

4.3 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı ile dürtüsellik arasında bir ilişki var mıdır?

5) Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde obsesif kompulsif içme davranışına ilişkin amaçlar

5.1 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde obsesif kompulsif içme davranışının alt boyutları farklılaşmakta mıdır?

5.2 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde ehliyetlerine el konulma sayısı ile obsesif kompulsif içme davranışlarının ilişkisi ne düzeydedir?

5.Hipotezler/Varsayımlar:

- 1) Ehliyetleri, alkollü araç kullanmaktan dolayı el konulan sürücülerde içme davranışının özelliği: obsesif kompulsif içme ve/veya dürtüsellik ile ilişkilidir
- 2) Ehliyetleri, alkollü araç kullanmaktan dolayı el konulan sürücülerde mizaç ve karakter özelliklerinden yenilik arayışı ve ödül bağımlılığı puanları yüksek, zarardan kaçma, sebat etme, kendini yönetme, işbirliği yapma ve kendini aşma puanları düşüktür.
- 3) Ehliyetleri, alkollü araç kullanmaktan dolayı el konulan sürücülerde agresyon/ öfke yüksektir ve kontrolü zayıftır

BÖLÜM 2

GENEL BİLGİLER

Bu bölümde; alkol, dürtüsellik ve öfke ile ilgili açıklamalar ve ilgili araştırmalar sunulmuştur.

2.1 Alkol Tanımı

Alkol, Arapça kökenli bir kelime olup ince öğütülmüş, pudra haline getirilmiş toz ya da göze çekilen sürme anlamına gelen “kuhl” kelimesinden türetilmiştir(Tosun,2000). Bazı kaynaklarda ise kelimenin kökeninin Arapça olduğu belirtilmekle birlikte kök kelimenin anlamının “güç algılanan şeyler” olduğu belirtilmektedir. Aynı kaynak “whiskey” kelimesinin Gal dilindeki “usquebaugh” kelimesinden geldiğini ve bu kelimenin “hayat suyu” anlamına geldiğini bildirmektedir(Fleming ve arkadaşları, 2001)

Alkol kimya sanayinde, endüstri ve tıpta geniş kullanım alanına sahiptir. Karbon, hidrojen ve oksijenden oluşmaktadır(R-OH). Laboratuarda ve endüstride kullanılan alkol denatüre edilmiştir. Denatürasyon işleminde amaç buralarda kullanılacak olan alkolün içkilere izinsiz katılmasını engellemektir. Alkoller içerdiği hidroksil grubu sayısına göre; mono(bir)-,di(iki)-,tri(üç)- olarak üçe ayrılmaktadır. Örneğin etil ve metil alkol birer adet hidroksil grubu içermeleri nedeni ile monoalkol grubunda yer alır(Aşıcıoğlu, 2009)

Alkol; patates, tahıl, mısır, pirinç, meyve, şekerpancarı gibi bitkilerden elde edilebilir. Şekerin fermentasyonu sırasında karbondioksit açığa çıkar. Alkollü içeceklerin farklı özelliklerini içlerine katılan diğer maddeler, fermentasyon, distilasyon(etanolün yoğunluğunun artırılmasıdır) özellikleri ve yaşı belirler (Ögel, 2015).

2.1.1 Alkolün Fiziksel ve Kimyasal Özellikleri

Etil alkol renksiz, yanıcı, kaynama noktası 78,5 C, erime noktası -117,3 C, özgül ağırlığı 0,79 g/ml olan bileşiktir. Pek çok organik çözücüde ve suda çözünür (Koç, 1999)

Alkoller hidroksil grubu içeren organik kimyasal maddelerdir. Çok çeşitli alkoller bulunmakla birlikte klinik olarak önem arz edenleri etanol, metanol,

isopropanol, etilen glikol, daha az olarak ta n-propanol ya da butanol gibi düşük moleküller ağırlığı olan alkollerdir(Aşıcıoğlu, 2009).

2.1.2.Tarihçe

Alkolün tarihi neredeyse insanlık tarihi kadar eskidir. Yerleşik hayata geçilmesiyle alkol üretimi de başlamıştır. Arkeolojik kazılardan elde edilen bilgilere göre, eski Mısır, Mezopotamya, Roma ve Yunan medeniyetlerinde fermantasyonun bilindiği ve alkolün kullanıldığı anlaşılmaktadır. Biranın ilk defa M.Ö. 3500- 3100 yıllarında Mezopotamya'da üretildiği saptanmıştır. Mezopotamya coğrafyası içinde M.Ö. 4000 yıllarına ait şarap kapları, hatta alkolün hastalıkların tedavisinde kullanıldığına dair tabletler bulunmuştur(Beškoç, 2009)

Eski Yunan ve Roma dönemlerinde şarap kutsal sayılmıştır. Şarap tanrısı Dionysos'a alkolün getirdiği rahatlama ve faydalı sosyal etkiler sebebi ile medeniyetin ve barışın koruyucu sıfatlarıyla da tapınılmaktaydı. Yahudilik ve Hıristiyanlıkta sarhoş olmamak koşulu ile alkol alımına izin verilmiştir. Ortaçağda damıtma tekniklerinin gelişmesi ise alkollü içecek çeşitliliğini çoğaltmıştır. İslamiyet ise alkol kullanımına erken dönemde tolerans göstermiş, ilerleyen dönemde ise yasaklamıştır(Uzbay, 2009).

18. yüzyılda İngiltere'de ucuz cinin üretilmesi ile alkole bağlı sorunlarda artış ortaya çıkmıştır. Aşırı alkol tüketiminin ahlaki bir zayıflık değil hastalık olduğunu belirten ilk kişi 1810 yılında Amerikalı hekim Benjamin Rush olmuştur(Sadock ve arkadaşları, 2007). Alkolizm terimini ilk olarak 1849 yılında İsviçreli halk sağlığı uzmanı olan Magnus Huss kullanmıştır. Elvin Marton Jellinek ise 1900'lü yılların başında alkolizmi bir hastalık olarak tanımlamıştır(Arıkan, 2008).

2.2.Alkol Bağımlılığı

Bağımlılık etken bir maddeye MSS'nin maruz kalması sonucunda ortaya çıkan kendini psişik ve bazen somatik belirtilerle gösteren ve maddeye karşı özlem duyulmasından ötürü kişi tarafından devamlı ya da belirli aralıklarla kullanılmasına ihtiyaç duyulması olarak tanımlanabilir(Aşıcıoğlu,2009). Bağımlılık bir hastalıktır, bir sendromdur. Bunu anlatmak için bir örnek verelim: Her insanın midesi ağrıyabilir, ama bazı kişiler ülser olmuşlardır. Mide ağrısı bir belirti, ülser ise bir hastalıktır. Herkes alkol içebilir, ama bazı kişiler artık bağımlıdır(Ögel,2015).

Alkol bağımlılığı bir hastalıktır; bireyin beden ve ruh sağlığını, aile, toplum ve iş uyumunu bozar. Ancak, her içki içen hasta değildir. Alkol bağımlılığının en önemli özelliği içme üzerindeki özdenetimin yitirilmesidir. Bu özellik normal içme ile alkol kullanım bozuklukları arasındaki sınırın belirlenmesine de yardımcı olmaktadır(Öztürk ve Uluşahin, 2011)

DSM-IV' ün sınıflamasınca alkolün kötüye kullanımı; “ Tekrarlayan alkol kullanımına bağlı yineleyen ve önemli olumsuz sonuçlarına rağmen, alkol kullanımının devam etmesi” olarak ifade edilmektedir. Alkolün kötüye kullanımı, 12 aylık bir dönem içinde aşağıdaki belirtilerden bir ya da daha fazlasının bulunması ile tanımlanmaktadır.

- “ *Önemli derecede işte, okulda ya da evde sorumluluklarının yerine getiremeyecek biçimde alkol kullanımının olması*
- *Fiziksel olarak tehlikeli durumlarda tekrarlayan alkol kullanımı,*
- *Alkol kullanımı ile ilgili yasal sorunlar yaşaması,*
- *Alkolün etkilerinin neden olduğu toplumsal ilişki sorunları veya kişiler arası sorunlara rağmen devam eden alkol kullanımının varlığı”* şeklinde tanımlanmıştır.

2.2.1 Alkol Bağımlılığının Epidemiyolojisi

Alkol bağımlılığı gelişmiş ülkelerde en başta gelen sağlık sorunlarından birisidir. İsveç, Norveç, A.B.D., Fransa gibi ülkelerde yaygınlık oranı yetişkin nüfusta % 10-15 arasındadır. A.B.D. 'de 2000 yılında yapılan ev halkı taramasında 12 yaş üzeri nüfusta alkol kullanım yaygınlığı %46.6 olarak, ağır içicilik yaygınlığı(son 30 gün içinde en az 5 gün, 5 ya da daha fazla standart birim tüketimi) yaygınlığı %5.6 olarak saptanmıştır. Türkiye Ruh Sağlığı Profili araştırmasına göre 1995-96 yılları arasında 12 aylık sürede alkol bağımlılığı tanısı kadınlarda %0,1, erkeklerde %1,7 genel toplumda ise %0,8 olarak bulunmuştur(Öztürk ve arkadaşları, 2011)

Ülkemizde gençler arasında sigara, alkol ve madde kullanım yaygınlığı ile özelliklerinin değerlendirilmesi-SAMAY 98 adlı araştırmanın alkol kullanımı ile ilgili bulguları şöyledir. Türkiye genelinde son otuz gün içinde hiç alkol kullanmadığını bildirenlerin oranı %82,7'dir. Yani %17,3'ü son 30 gün içerisinde alkol kullanmıştır. Gençlerin % 26,5'inin yaşam boyu en az bir kez sarhoş oldukları saptanmıştır(Ögel, 2002).

Alkol bağımlılığı en çok 22-35 yaşları arasında görülür. Bütün dünyada kadınlarda çok daha seyrek görülmekle birlikte gelişmiş ülkelerde kadın ve erkeklerdeki oranın farkı daha azdır. Ülkemizde kadınlarda seyrek görülmekle birlikte, artış dikkate alınmalıdır(Öztürk ve arkadaşları, 2011).

2.2.2 Alkol Bağımlılığının Etiyolojisi

İnsanların birçok nedenle içki içtiği ve içme davranışına yatkınlığını birçok durumun doğurduğu ve pekiştirdiği söylenebilir, ancak insanı alkolik olmaya götüren etkenlerin nasıl bir araya geldiği henüz tam olarak bilinmemektedir(Butcher ve arkadaşları,2013).

Alkol bağımlılığının oluş nedenlerini iki ana başlık altında toplayarak tasnif edebiliriz.

A- Biyolojik Nedenler

B- Psikososyal Nedenler

2.2.3 Biyolojik Nedenler

Alkol bağımlılığının genetik temeli diğer maddelere olan bağımlılıktan daha fazla dikkate alınmıştır. İnsanlar farklı oranlarda alkol tüketirler; Amerika'da insanların %10'u tüketilen alkolün % 50'sini içerler(Hecler,1983). Çoğu kendi ebeveynleri ile yaşayan ikizler ve evlatlıklar edinilen ikizler üzerinde yapılan çalışmalar bu farklılığın birincil sebebinin genetik olduğunu kanıtlar(Carlson,2012). 40 yılın üzerinde bir süre boyunca izlenen 6251 alkolik ve 4083 alkolik olmayan kişinin aileleri üzerinde yürütülen 39 çalışmanın gözden geçirilmesi sonucunda, alkoliklerin üçte birinin anne ya da babasından en az birinin alkol sorunu olduğu görülmüştür. Benzer bir şekilde Cloninger ve meslektaşları(1986) alkoliklerin çocukları üzerinde yürüttükleri bir çalışma sonucunda alkolizmin kalıtsallığı konusunda güçlü verilere ulaştıklarını bildiriyor(Butcher,2013)

Alkole 25 yaşından sonra başlayan bağımlılarda(Tip 1) daha çok çevresel etkenlerin, daha erken başlayanlarda (Tip 2) daha çok kalıtsal etkinin etiyojide yer aldığı sanılmaktadır... Kimi ırklarda (Japon, Koreli, Tayvanlılar ve Amerika Kızılderilileri) alkole karşı doğuştan bir dayanıksızlığın olduğu bilinmektedir. Örneğin Japon ve beyaz ırk bebeklerine alkol verilerek yapılan bir araştırmada Japon bebeklerinde yüz kızarması, bulantı, kusma ve başka otonom sinir sistemi belirtilerinin beyaz ırk bebeklerine oranla çok fazla olduğu görülmüştür(Öztürk ve arkadaşları, 2011)

2.2.4 Psikososyal Nedenler

İnsanlar niçin içki içerler? Bu sorunun cevabı genellikle “ içki insana rahatlık verir, bir süre günlük gerginlikleri ve dertlerini unutturur, onun için içki içilir” biçimindedir. Bu görüş deneysel olarak teste tabi tutulmuştur; Tucker, Vuchinşch, Sopell ve Maisto(1980) adındaki dört araştırmacı, sosyal yaşamlarında normal olarak içen iki grup denegi farklı stres koşullarına koymuşlardır. Gruplardan biri düşük düzey stres getiren ortama diğeri ise yüksek stresli bir ortama konmuştur. Daha sonra her iki gruba içki içme olanağı verilmiş ve yüksek stres koşulu altında çalışan grubun, düşük stres koşulu altında çalışan gruptan dört kat fazla içtiği gözlemlenmiştir(Cüceloğlu, 2006)

İlişkilerdeki yakınlık ve destekleyicilik düzeyi düşük olan yetişkinlerde, daha olumlu ilişkileri olan yakın çiftlere oranla, üzüntü ve düşmanca davranışlar yaşanmasının ardından içki içme eğilimi daha yüksektir(Hussong ve arkadaşları,2001). Aşırı içki içme genellikle evlilikte ve diğeri yakın kişisel ilişkilerde kriz dönemlerinde, özellikle de insanın canını yakan ve kendi değerini olduğundan az görmesine neden olan krizlerde artar. Evlilik ilişkisi aşırı içki içme örüntüsünün sürmesine neden olabilir(Butcher ve arkadaşları,2013)

Yapılan düzenli kontrollü araştırmalar alkol bağımlılığında özgül bir hastalık öncesi kişilik yapısı göstermemektedir. Ancak ileriye yönelik çalışmalarda alkoliklerin, henüz alkole başlamadan önce ve çocukluklarında hiperaktif, tutarsız, amaç ve değerlere fazla duyarlı olmayan, antisosyal eğilimli kişiler olduklarına ilişkin veriler ağır basmaktadır(Öztürk ve arkadaşları, 2011)

Mizaç ve karakter olarak kavramsallaştırılabilecek psikolojik boyutlar da bağımlılığın belirteçleri olarak kabul edilmiştir. Antisosyal özellikler, düşük öz saygı, yabancılaşıma, dindarlık ve yenilik arayışı, aktivite seviyesi ve duygusallık, bağımlılığın belirteçleri ya da öncülleri olarak belirlenmiştir(Jessor ve Jessor, 1980; Kaplan ve Johnson, 1992; Pandina, Johnson ve Labouvie,1992; Steffenhagen, 1980; Tarter, 1988; Wills, McNamara, Vaccaro ve Hirky, 1996). Bu özelliklerin, ulaşılabilirliğin kolay ya da akran baskısının olduğu durumlarda, bu maddeleri sadece denemenin ötesinde madde kötüye kullanımını ve sonrasında bağımlılığı teşvik edecek içsel düzeneğini oluşturduğu düşünülmektedir (DiClemente,2016).

Davranışçı kuram, fizyolojik bağımlılık semptomlarından çok madde arama davranışı üzerine odaklanmıştır. Bazı maddelerin olumlu pekiştirme nitelikleri ve zıt etkileri vardır. Kötüye kullanılan maddelerin çoğunda ilk defa alınışlarından hemen sonra kullanıcılar tarafından olumlu bir yaşantısal etki(öfori, anksiyete azalması vb) deneyimlenir. Bu deneyim daha sonraki madde arama davranışı için olumlu bir pekiştireci olarak rol oynar. Bunun sonucunda maddeyi denemeye yol açan davranışların sıklığı artar. Akran grubu gibi etkenlerde olumlu pekiştireci etkide bulunur. Madde kullanımı ve madde varlığıyla ilişkili uyaranlar ikincil pekiştireci olarak rol alabilirler. Fizyolojik bağımlılığı olan insanlarda, ortaya çıkan yoksunluk semptomları da madde arama davranışını beklenen bir sonuç haline getirir ve bireyler; yoksunluk semptomlarının hoş olmayan etkilerinden daha fazla madde alarak kurtulmaya çalışırlar. Madde kullanımı ile daha önceleri ilişkili olan ve aylar sonra tekrar ortaya çıkabilen özel psikolojik ve sosyal uyaranlar, tıpkı yoksunluk bulgularının yaptığı gibi, madde alma istek ve arzusunu şiddetli bir şekilde tetikleyebilir(Tosun, 2008).

Psikoanalitik kurama göre yaşamın ilk 12-18 aylarında bebeğin libidosu ağız bölgesine odaklanmıştır. Diğer bir deyişle oral dönemde erotojenik bölge, yani bebek için haz kaynağı olan organ, ağız ve çevresidir... Oral dönemde bebek yaşamını sürdürebilmek için gerekli olan besini ağız yoluyla elde etmekte, aynı zamanda emme eyleminden de haz almaktadırlar. Bu dönemde bebekler tamamıyla kendilerine bakan kişiye bağımlı oldukları için bağımlılık, içgüdüsel doyum sağlamanın tek yoludur. Bebeğin ilk sevgi nesnesi onun açlığını gideren annesidir. Bebek annesiyle kurduğu bu ilk ilişki aracılığıyla diğer insanlara karşı bağımlılık, bağımsızlık, güven gibi genel tutumlarını oluşturacaktır... Oral edilgen dönemde yetersiz ya da aşırı haz yaşayan birey, yetişkinlikte oral edilgen kişiliğe sahip olacaktır. Bu kişilik tipinin temel özellikleri aşırı bağımlılık, edilgenlik, saflık, iyimserlik, onaylanma ve diğer insanlar tarafından desteklenme belirtisidir(Yazgan ve arkadaşları, 2011).

2.3 Alkol Alınımının Sürüş Güvenliği Üzerine Etkileri

Alkol tüketimini takiben motor aktivite yanında bilişsel aktivite de etkilenir. Birçok araştırmada bu etkilenmenin varlığı laboratuvar ortamında gösterilmeye çalışılmıştır. Ancak etkilenmenin en sağlıklı tespiti olay yerinde yapılmak zorundadır.

Alkol genel olarak MSS depresanı olarak etkilidir. En belirgin etki motor koordinasyonun bozulmasıdır. Bireyin özellikle aynı anda birden çok motor aktiviteyi bir arada yapma kabiliyeti olumsuz olarak etkilenmiştir. Aşağıda olumsuz olarak az veya çok etkilenen faaliyetler verilmiştir(Aşıcıoğlu, 2009).

Reaksiyon zamanında uzama: Reaksiyon zamanı basit bir emrin gereği gibi yerine getirilebilmesi için geçen süre olup alkol alımına bağlı olarak bozulup bozulmadığı birçok çalışmaya konu olmuştur. Çalışmaların sonuçları oldukça değişkendir. Çalışmalar sonucunda varılan sonuç alkolün reaksiyon zamanına etkisinin alkol düzeyine bağlı olduğu ve görülen olumsuzluğun, düşük alkol düzeylerinde nispeten hafif olduğu yönündedir(Aşıcıoğlu, 2009).

Takip etme becerisi: Alkolün takip etme becerisini oldukça olumsuz etkilediği konusunda araştırmacılar fikir birliği içerisindeyler. Bu tür çalışmalar bireyin eline verilen bir ışık kaynağı ile hareket eden bir nesneyi takip etmesi istenerek yapılmaktadır.

Duyu organlarında saptanan değişiklikler: Alkole bağlı olarak görme keskinliğinin azaldığı ve periferik görmenin bozulduğu bildirilmiştir. Bu azalma özellikle 70 mg/dl düzeyinde başlayarak gittikçe artmaktadır. Bireyin tat ve kokuya hassasiyetinin düşük alkol seviyelerinden itibaren azaldığı bilinmektedir(Aşıcıoğlu, 2009).

Denge: Alkol düzeyinin 30-50 mg/dl düzeyine ulaşmasından itibaren bireyin denge bozukluğu gösterdiği bildirilmiştir. Bu dengesizlik bireyin iki yana sallanması şeklindedir. Sallanma alkol artışı ile paralel olarak artmaktadır(Aşıcıoğlu, 2009).

Alkolün sürücülere cesaret vererek hız yapmalarına yol açmaları ve tecrübesiz sürücülerin daha fazla trafik kazalarına karışmalarına sebebiyet vermesinin yanında yapılan araştırmalar, bazı sürücülerin diğerlerine göre daha fazla alkollü olarak trafik kazası mağduru olduklarını ortaya çıkarmıştır(DSÖ,2007)

2.4 Mizaç, Karakter ve Kişilik

2.4.1 Tanım

Mizaç, karakter ve kişilik kavramları ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bu kavramlar hayatın içinde sıkça kullanılmasına ve akademik çalışmalarda incelenmesine rağmen genel geçer üzerinde konsensüs sağlanmış bir tanımı yoktur. Her kuramsal

yaklaşımın kendince bir kişilik tanımı ve modeli vardır. Bu nedenle literatürde bu kavramları açıklayan operasyonel tanımlar açıklanacaktır.

Kişilik kavramı, bireyin kendine özgü olan ve başkalarında ayırt ettiren uyum özelliklerini içerir. Bu özellikler bireyin bilişsel(cognivite) değerlendirmelerine dayanarak iç ve dış dünyaya uyum için geliştirilmiş olduğu duyuş, düşünüş ve davranış örüntülerinden oluşur(Öztürk ve arkadaşları,2011). Kişilik, genetik ve biyolojik eğilimleri, sosyal deneyimleri ve değişken çevresel koşulları içeren iç ve dış etkilere bağlı evrimsel bir süreci temsil etmektedir. Tanımların çoğunun içerdiği bir diğer ortak öge de kişiliği, kişinin tutarlı davranış kalıplarını açıklayan özellikler bütünü olarak yorumlamalarıdır(Yazgan ve arkadaşları, 2011).

Kişilik ve kimlik kavramları sıklıkla birbirine karıştırılmaktadır. Kişilik bireye özgü, kalıcı özellikleri tanımlar, bireyin “nasıl bir kişi” olduğunu betimler; kimlik ise bireyin kişisel, mesleki, toplumsal konumunu, yani bireyin “kim” olduğunu belirler. Kimlik duygusu bireyin özbenliğinde aynılık, süreklilik taşıyan, “ben kimim” sorusuna karşı bütün yanıtları içeren bir bilişsel duygusal algılayıştır(Öztürk ve arkadaşları,2011).

“Karakter kişinin dünyayı görüş, algılama ve yaşamla başa çıkma biçimi olarak tanımlanmaktadır. Öğrenmenin ve toplumsal çevrenin karakter gelişiminde önemli rolü vardır. Huy(Mizaç) ise doğuştan gelen, daha biyolojik temeli olan yatkınlıklara bağlı davranış eğilimleridir” (Coccaro ve Siever, 2005).

2.4.2 Cloninger’in Psikobiyolojik Kişilik Kuramı

Kişiliğin yapısını ve gelişimini tanımlamak için, Cloninger genel bir psikobiyolojik kuram geliştirmiştir(Cloninger 1987, Cloninger ve ark. 1993). Bu model, genetik olarak birbirinden bağımsız, yaşam boyunca orta düzeyde durağan, sosyokültürel etkiler karşısında değişmez oldukları ve algısal bellekte kavram öncesi yanlılıklar içerdikleri varsayılan dört mizaç boyutu(yenilik arayışı, zarardan kaçınma, ödül bağımlılığı ve sebat etme) ve yetişkinlikte olgunlaştıkları ve kendilik kavramları hakkında içgörü öğrenmesi ile kişisel ve sosyal etkinliği etkiledikleri varsayılan üç karakter boyutunu (kendini yönetme, iş birliği yapma ve kendini aşma) içermektedir(Arkar ve arkadaşları, 2005).

“Mizaç boyutları, yenilik, tehlike veya ceza ve ödül’e yanıt olarak çağrışımsal öğrenmedeki bireysel farklılıklara göre tanımlanmaktadır. Mizaç faktörlerinden biri,

yenilik arayışı (novelty seeking), yeniliğe yanıt olarak sık araştırmacı aktivite, dürtüsel karar verme, ödül alma olasılığı belirlediğinde aşırılık ve taşkınlık, çabuk kolay sinirlenme ve engellenmeden aktif kaçınma gibi davranışların etkinleşmesindeki veya başlamasındaki bir kalıtsal yanlılık, eğilim olarak görülebilir. İkinci mizaç faktörü, zarardan kaçınma (harm avoidance), gelecekte olabilecek sorunlar için kötümser endişeler, belirsizlik korkusu ve yabancılardan utanma gibi pasif kaçınan davranışlar ve kolayca yorulma gibi davranışların ketlenmesinde veya durdurulmasındaki bir kalıtsal yanlılık, eğilim olarak görülebilir. Üçüncü mizaç faktörü, ödül bağımlılığı (reward dependence), kendini aşırı duygusallık, sosyal bağıllık ve diğerlerinin onayına bağımlılık gibi gösteren davranışların devamlılığı ve sürekliliğindeki bir kalıtsal yanlılık, eğilim olarak görülebilir. Önceleri ödül bağımlılığının bileşenlerinden biri olarak düşünülen, dördüncü mizaç faktörü, sebat etme (persistence), engellenme, yorgunluk ve aralıklı pekiştirilmeye rağmen davranışın sürekliliğindeki bir kalıtsal yanlılık, eğilim olarak görülebilir. Mizaç boyutları özgül bir merkezi monoaminerjik sistem aktivitesi ile korelasyon göstermektedir: yenilik arayışı düşük dopaminerjik aktivite ile, zarardan kaçınma yüksek serotonerjik aktivite ile ve ödül bağımlılığı düşük noradrenerjik aktivite ile korelasyon göstermektedir. (Cloninger, 1986; 1987).”

“Karakter, içgörü öğrenmesi ve kendimiz, diğer insanlar ve diğer nesnelere hakkındaki kavramlarımıza dayalı olarak, gönüllü hedefler ve değerlerdeki bireysel farklılıklara karşılık gelmektedir. Kendilik kavramlarının üç yönü; bir kişinin kendini ne ölçüde bir otonom kişi (Kendini yönetme-Self-directedness), toplumun entegre bir parçası (İş birliği yapma-Cooperativeness) ve evrenin bütünleşmiş bir parçası (Kendini aşma-Self-transcendence) olarak tanımladığına göre farklılaşmaktadır”(Cloninger, Syrakic ve Przybeck, 1993).

Mizaç, duygulara dayalı becerilerin ve alışkanlıkların bütünleştirilmesinin altında yatan duyumsama, bağlantı kurma ve motivasyon süreçlerine karşılık gelmektedir. Karakter ise, kavramsal öğrenmeye dayanan sembolizasyon ve soyutlaştırma süreçlerine karşılık gelmektedir. Özgül olarak, mizaç ve karakter, iki tip bellek ve öğrenmeye; önermesel (propositional) ve işlemsel (procedural), dayalı olarak kavramsallaştırılabilir. Mizaç (kişiliğin “duygusal özü”), kortikositriatolimbik sistem tarafından düzenlenen işlemsel belleği içermektedir. Karakter (kişiliğin “kavramsal özü”), sembolizasyon ve soyutlama yüksek bilişsel işlevlerini içeren önermesel bellek

ile ilişkilidir. Bu iki temel bellek ve öğrenme sistemi işlevsel olarak ayrıştırılabilir. Örneğin, striatal lezyonlarla karakterize Parkinson hastalığı olan kişiler, işlemsel öğrenmede bozulmalar gösterirken, önermesel öğrenmede göstermezler. Tam tersi olarak, medial temporal-lob'daki lezyonlarla karakterize amnestik sendromlu kişiler, önermesel öğrenmede bozulmalar gösterirler, işlemsel öğrenmede bozulma göstermezler (Cloninger ve Svrakic, 2000).

Cloninger'e göre kişiliğin iki bileşeni mizaç ve karakter, iki farklı öğrenme ve bellek mekanizması sonucu oluşmaktadır. Mizaç örtük bellek ve algısal öğrenme, karakter ise açık bellek- kavramsal öğrenme ile ilişkilidir(Cloninger ve Svrakic, 1993).

Cloninger'in kişilik kuramı; kişiliğin genetik yönü ve gelişimi, davranışın nörobiyolojik temelleri, kişilik boyutlarındaki bireysel farklılıkların davranışsal karşılıkları, kişilik yapılanmasıyla gelişimsel etkenlerin psikiyatrik hastalıklarla olan ilişkisini incelenebilmesi gibi çok boyutlu bir yaklaşıma olanak vermektedir(Cloninger ve arkadaşları, 1993)

Şekil 1.

2.4.3 Kişilik ve Alkol Kullanımı İlişkisi

Kişilik ve alkol bağımlılığı alanında birçok araştırma yapılmıştır. Alkol ve madde bağımlıları ile sağlıklı kontrollerin karşılaştırıldığı çalışmalarda, bağımlılık ile ilgili en yüksek ilişkili mizaç parametresi “ yenilik arayışı” olarak belirlenmiştir. 325 alkol, kokain ve eroin bağımlısı arasında yapılan bir çalışmada yenilik arayışında yüksek puanlar, zarardan kaçınma ve ödül bağımlılığında orta/ düşük puanlar, “sebat etme” de düşük puanlar bulunmuştur(Conway ve arkadaşları, 2003)

Alkol ve madde bağımlılığında karakter özelliklerini inceleyen bir çalışmada, kendini yönetme ve işbirliği yapma puanları kontrol grubuna göre düşük, kendini aşma puanları yüksek olarak bulunmuştur(Paccini,2001)

Cloninger ve arkadaşları, biyolojik ebeveynlerinin de kayıtlarının bulunduğu evlat edinilmiş 862 alkol bağımlısı erkek arasında TCI kullanılarak yaptıkları bir çalışma sonucu iki tip alkol bağımlılığı tanımlamıştır(Cloninger ve arkadaşları, 1981).

Tip 1 Alkolizm: Genç yaşta alkol kullanımına başlama, erkek ve kadında eşit sıklıkta görülme, kendini tedavi etme amaçlı alkol alma, tedaviye iyi yanıt, aylık dönemlerin bulunması özellikleri ile karakterizedir. İyi prognozlu kabul edilir. Öne çıkan mizaç özellikleri zarardan kaçınma ve ödül bağımlılığıdır.

Tip 2 Alkolizm: Erken yaşta alkol kullanımına başlama, erkeklerde daha sık görülme, genetik geçiş, antisosyal davranım özelliklerinin yoğun olması, aylık dönemlerin kısa olması ile karakterizedir. Kötü prognozlu kabul edilir. Yenilik arayışı mizaç özelliği ön plandadır(Cloninger ve arkadaşları, 1996).

2.5 Dürtüsellik

2.5.1 Tanım

Dürtü, biyolojik gereksinimlere bağlı olarak ortaya çıkan gerginlik hali veya uyarılma durumu olarak tanımlanmıştır. Dürtü azalma kuramına göre güdülenen

davranış, olumsuz bir bedensel gerilimi azaltma ve bedeni biyolojik denge durumuna döndürme çabasıdır(Morris, 2002).

Cloninger, dürtüselliği yenilik arayışı ve ödül bağımlılığı olarak tanımlamıştır(Cloninger, 1987). Dürtüsellik, içsel ya da dışsal bir uyarana, kendisi ya da başkaları için ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçları göz önünde bulundurmaksızın, hızlı ve plansız bir şekilde yanıt verme eğilimi olarak tanımlanmıştır. Dürtüsellik kavramının davranışın olumsuz sonuçlarına karşı azalmış duyarlılık, bilginin tamamen işlenmeden uyarana hızlı ve planlanmamış tepkiler verilmesi ve davranışın uzun dönemdeki sonuçlarının dikkate alınmamasını kapsamaması gerektiğini bildirilmiştir(Moeller ve arkadaşları, 2001)

Dürtüselliğin bazı işlevsel ve uyum sağlayıcı yönleri olduğu öne sürülse de genelde suç, şiddet, kendine fiziksel olarak zarar verme, kabul gören sosyal standartlara uyumsuzluk gibi davranışlarla ilişkili işlevsel olmayan bir özelliği ifade eder(Verdejo ve arkadaşları, 2008). Kişiler arasında dürtüsellik açısından ortaya çıkan farklılıkların genetik ve mizaç özelliklerinin farmakolojik ve nöral faktörlerin çevresel deneyimlerle etkileşmesi sonucunda oluştuğu ifade edilmektedir(Gvion ve arkadaşları, 2011).

2.5.2.Dürtüsellik ve Alkol Kullanımı İlişkisi

Dürtüselliğin bağımlılık için yapısal bir risk etkeni olduğu bildirilmiştir(Vitaro ve arkadaşları, 1998). Erken başlangıçlı alkol bağımlılarının geç başlangıçlılara göre daha fazla dürtüsel olması birçok çalışmada gösterilmiştir(Bjork ve arkadaşları, 2004).

Alkol ve benzodiazepinler akut etkileriyle doz bağımlı olarak inhibisyonu azaltır, dolayısıyla dürtüsel davranışı artırırlar. Kronik madde kullanımının prefrontal kortekste meydana getirdiği yapısal değişiklikler sonucunda davranışsal kendini kontrol mekanizmalarında bozulma meydana gelir(Goldstein ve arkadaşları, 2002).

Dürtüselliğin daha yüksek olduğu kişilerin alkol, sigara ve esrar kullanmaya başlama yaşının daha küçük olduğu ve daha fazla yasa dışı madde kullandığı belirlenmiştir(Kollins ve arkadaşları,2002). Dürtüselliğin kullanılan alkol miktarı ile pozitif yönde olduğu bildirilmiştir(Mitchell ve arkadaşları, 2005). Ayrıca dürtüsellik düzeyi yüksek kişilerin alkole daha küçük yaşta başladığı belirtilmiştir(Bjork ve arkadaşları, 2004).

2.6 Öfke

2.6.1 Tanım

İnsan psikolojisi ile ilgili araştırma yapanlar öfkeyi ‘ kısa süreli delilik’ şeklinde tanımlamaktadırlar. Çünkü öfke akıl kontrolünün belli bir müddet yok olmasıdır. Öfke duygusu dışa vurulan ve içte yaşanan; diğer bir anlatımla ‘insanın rengini kızartan öfke’ ve ‘rengini beyazlatan öfke’ olarak ikiye ayrılabilir. Yüzünü kızartan öfke, kişinin kızgın olduğu taraf için daha tehlikesizdir, ancak insanın uzun sürede kazandığı saygınlığa zarar verebilir. Rengini beyazlatan öfke daha tehlikelidir. Çünkü kızgın kişi öfkesini belli ettiğinde çevresi onu anlar. Ama insanın simasını beyazlatan öfke, korkuyla karışık olduğundan onu savunmaya iter ve hem kendisine hem de başkalarına zarar verebilir. Bastırılan öfke depresyonu artırır, psikosomatik hastalıklar ortaya çıkar(Tarhan, 2016).

Öfke, kavram olarak tedirginlik ve rahatsızlıktan, kızgınlığa ve hiddete varan duyguları kapsayan bir duygusal durumdur(Stoner ve arkadaşları, 1987). “*Öfke hafif bir irritasyondan nefret ve şiddete kadar değişebilen boyutlarda görülebilen; emosyonel, davranışsal, fiziksel ve bilişsel komponentleri olan bir duygulanımdır.*” Algılanan ve yaşanan öfke karşısında bireyler uyarıcının türüne ve sahip oldukları bilişsel yapılarına göre çeşitli tepkiler ortaya koyarlar. Bazı bireyler içinde bulunduğu toplumun ve sosyal sistemin etkisiyle öfkelerini bastırma veya içine atma ya da kontrol etme yoluna giderlerken, bazıları da bunu adaptif ya da maladaptif şekillerde ortaya koymaya veya öfkelerini dışa vurmaya çalışırlar. İç öfke öfkenin bastırılma eğilimini gösterirken, dış öfke fiziksel ya da sözel biçimde öfkenin açıkça gösterilmesi eğilimini yansıtır(Koçak, 2002)

Spielberg, öfke duygusunu süreklilik ve durumsallık açısından ele almıştır. Durumsal öfke, amaca yönelik davranışın engellenmesi ve haksızlık algılaması karşısında gerginlik, kızgınlık, sinirlilik, hiddet gibi öznel duyumsamaların yaşanmasını yansıtan duygu durumudur. Sürekli öfke ise, durumsal öfkenin ne sıklıkta yaşandığını gösteren bir kavramdır. Spielberg ve arkadaşları, sürekli öfke ölçeğini oluştururken sürekli öfkesi yüksek bireylerin yaşamı ve yaşam olaylarını sıkıcı, rahatsız edici ve hayal kırıklığına uğratabilecek şekilde algılama eğiliminde, duygusal uyarılmaya hazır ve daha kuvvetli öfke tepkileri verme eğiliminde olduklarını belirtmişlerdir. Bu özellikler, sürekli öfkesi yüksek olan kişilerin öfkelerini daha yapıcı ve fonksiyonel şekilde ifade

etmelerini engellemekte ve öfkenin bastırılmasına ya da saldırgan davranışlar ile dışa vurulmasına neden olmaktadır. Öfke ifadesi ise, bireysel farklılığa göre öfkenin içe atılması, dışa vurulması ve/ya kontrol edilmesi şeklinde olmaktadır(Spielberg ve arkadaşları,1991).

“Öfke anında beynimiz üç tane kimyasal zehir salgılar. Bunların çeşitli oranlarda karışımı, kılcal damarlarda hasar oluşturur. Bu zehrin birkaç saat boyunca salgılanması durumunda ise, vücutta sempatik aktivasyon dediğimiz durum, ortaya çıkar. Eğer bu adrenalin öfkesiyse, tansiyon yükselmesi, kalp atım hızının artması, omuz ve boyun kaslarının kasılması, göz bebeklerinin büyümesi gibi vücudun savaş durumuna geçtiği tepkiler görülür. Bunun zıddı olan kaç durumunda da tansiyon düşmesi, rengin beyazlaması gibi savunmadan kaçan haller ortaya çıkar(Tarhan, 2016)”.

2.6.2. Öfke ve Alkol Kullanımı İlişkisi

Bağımlı hastaların acısını öfke ile öfkeyi de bağımlılığı ile örtmesi alışlagelmiş bir davranış şeklidir. Bu durumda önemli olan öfkenin doğru tanımlanması ve bağımlılık sürecinde göz ardı edilmesini önlemektir. Alkol kullanımında depresyon ve anksiyete konularına göre öfkenin rolü konusunda daha az bir bilgi vardır(Cengisiz,2013). Bir araştırma da, 426 erkek ergende öfkenin alkol kullanım miktarını ve sıklığını arttırdığı şeklinde bulgu saptanmıştır(Hussong ve arkadaşları, 1994).

Öfke dışa vurulduğunda insanlara saldırma, nesnelere zarar verme, tehdit, küfür, eleştiri gibi fiziksel etkinlikler şeklinde ifade edilir. Öfke ve saldırganlık çoğu zaman birlikte alınmaktadır. Öfke ve saldırganlık ilişkili olmalarına rağmen, farklı kavramlardır. *“Saldırganlık bir davranış, öfke ise bir duygudur. Öfke bazen saldırganlığa yol açar, ancak her zaman saldırgan davranışın başlatıcısı değildir”*(Kellner ve arkadaşları, 1999). Öfke fizyolojik yanıtı ve agresyona hazırlamayı içerir ve davranışın emosyonel ya da afektif yönüyle ilişkilidir. Düşmanlık, kötü niyet ve adaletsizlik duygularını içerir ve davranışın kognitif yönüyle ilişkilidir(Buss ve arkadaşları, 1992).

Öfke, agresyonun boyutlarından biridir. Agresyon ile alkol kullanımı arasındaki ilişki birçok araştırmaya konu olmuştur. Workman ve Beer’in lise öğrencilerinde

yaptıkları bir çalışmada agresyon puanlarının alkol tüketimeyle pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur(Workman ve arkadaşları, 1992). Başka bir çalışmada saldırganlığın erken yaşlarda gelişen alkol bağımlılığı için bir belirleyici olduğu bulunmuştur(Mann ve arkadaşları, 1998).

Normal popülasyona kıyasla bakıldığında alkol ve madde bağımlılarında agresyon düzeyleri daha yüksek olarak bulunmuştur(Bacskai ve arkadaşları, 2011). Madde bağımlılığı ile agresyon arasında, agresyonun madde bağımlılığına eğilim yaratması veya madde kullanımının agresyona yol açması şeklinde tek yönlü bir ilişki olabileceği gibi her ikisinin birbirinin etkisi arttırdığı çift yönlü bir ilişki olabileceği de öne sürülmektedir(Skara ve arkadaşları, 2008).

BÖLÜM 3

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma 18 yaş ve üzeri alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol içme davranışının devamının, öfke, dürtüsellik ve mizaç özellikleri ile ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır.

Bu nedenle bu bölümde çalışmanın modeli, katılımcıların nitelikleri, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizlere ait bilgi verilecektir.

3.1 Çalışmanın Deseni

Bu çalışma 2017 yılının Ağustos ve Eylül ayları arasında Gaziantep Halk Sağlığı Müdürlüğü ve Ankara Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde Sürücü Davranışları Geliştirme Eğitimi(SÜDGE) 'ne katılan ehliyetlerine el konulan sürücülerin alkol içme davranışının devamının, öfke, dürtüsellik ve mizaç özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemeyi amaçlayan ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

3.2 Çalışma Örneklemi

Çalışmaya, Ağustos 2017- Eylül 2017 tarihleri arasında Gaziantep Halk Sağlığı Müdürlüğü ve Ankara Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde Sürücü Davranışları Geliştirme Eğitimi'ne katılım gösteren 184 sürücü katılmıştır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Mizaç ve Karakter Envanteri(TCI), Michigan Alkolizm Tarama Testi(MATT), Barratt Dürtüsellik Ölçeği-11(BIS-11), Sürekli Öfke- Öfke Tarzı Ölçeği(SÖÖTÖ) ve Obsesif Kompulsif İçme Tarzı Ölçeği ile toplanmıştır.

3.4 Kişisel Bilgi Formu

Bu form literatürdeki önceki araştırmaları göz önünde tutarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Form da yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, alkole başlama yaşı, ortalama kullanım miktarı ve alkol kullanım nedeniyle hastaneye yatış durumları soruldu.

3.5 Mizaç ve Karakter Envanteri (Temperament and Character Inventory - TCI)

Cloninger kişiliğin iki temel bileşeni olan mizaç ve karakterdeki normal ve anormal varyasyonları açıklayan boyutsal bir psikobiyolojik kişilik modeli geliştirmiştir (Cloninger 1987, Cloninger ve arkadaşları, 1993). Mizaç boyutu; yenilik arayışı (novelty seeking), zarardan kaçınma (harm avoidance), ödül bağımlılığı (reward dependence) ve sebat etme (persistence); karakter boyutu ise; kendini yönetme (self directedness), işbirliği yapma (cooperation) ve kendini ama (self transcendence) alt ölçeklerinden oluşur. Mizaç ve Karakter Envanteri (MKE) 240 maddeden oluşan ve "Doğru" ya da "Yanlış" şeklinde yanıtlanan, kişiliğin yedi temel boyutunu ölçmeye yarayan bir kendini değerlendirme ölçeğidir. TCI, Samet Köse ve Kemal Sayar tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Türkçe TCI, Cloninger tarafından onaylanmıştır. Türkçe TCI geçerlilik-güvenilirlik çalışması yine köse ve arkadaşları tarafından yürütülmüştür.(Köse ve arkadaşları, 2004).

3.6 Barrat Dürtüsellik Ölçeği (Barrat Impulsiveness Scale, BIS-11)

Dürtüselligi değerlendirmede kullanılan hastanın kendisinin doldurduğu bir ölçektir. Otuz maddeden oluşur ve kendi içinde üç alt ölçeği vardır: dikkat (dikkatsizlik, bilisel düzensizlik), motor (motor dürtüsellik, sabırsızlık) ve plan yapmama (kontrolünü sağlayamama, bilişsel karışıklığa tahammülsüzlük) (Barrat ve arkadaşları, 1995). BDÖ-11 değerlendirilirken plan yapmama, dikkat, motor dürtüsellik ve toplam puan olmak üzere 4 farklı alt puan elde edilir. Toplam BDÖ-11 skoru ne kadar yüksekse kişinin dürtüsellik düzeyi o kadar yüksektir. BDÖ-11'in Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Güleç ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (Güleç ve arkadaşları, 2008).

3.7 Sürekli Öfke-Öfke Tarzı Ölçeği (The State-Trait Anger Scale; SÖÖTÖ)

Spielberger(Spielberger ve arkadaşları,1983) tarafından geliştirilmiştir. The State-Trait Anger Scale (STAS) Türkçe formunun çevirisi ve geçerlilik çalışması A. Kadir Özer tarafından yapılmıştır (Özer, 1994)." *Ölçek, Sürekli Öfke, Öfke-İçte, Öfke-Dışa ve Öfke Kontrol alt ölçeklerinden oluşur. Bireylerin kendi kendilerine yanıtlayabilecekleri bir ölçektir. Verilen tümcelerin kişiyi ne kadar tanımladığı sorusuna "1" hiç tanımlamıyor, "2" biraz tanımlıyor, "3" oldukça tanımlıyor ve "4" tümüyle tanımlıyor şeklinde yanıtlar verilmektedir. Bu ölçek ergen ve yetişkinlere*

uygulanabilir ve zaman kısıtlaması yoktur. Sürekli Öfke alt ölçeğinden alınan yüksek puanlar öfke düzeyinin yüksek olduğunu, Öfke Kontrol alt ölçeğindeki yüksek puanlar yüksek öfke kontrol düzeyini, Öfke-Dışa alt ölçeğindeki yüksek puanlar öfkenin kolayca ifade edilir olduğunu ve Öfke-İçte alt ölçeğindeki yüksek puanlar ise öfkenin bastırılmış olduğunu göstermektedir “(Savaşır ve arkadaşları, 1997).

3.8 Michigan Alkolizm Tarama Testi (MATT)

Bir kişinin alkol ya da madde kullanım sorunları yaşayıp yaşamadığı, yaşadığıysa düzeyini ölçmek için kullanılır. Gibbs tarafından 1983 (Gibbs, 1983) yılında geliştirilmiş olan testin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması 1995 yılında Coşkunol ve arkadaşları (Coşkunol ve arkadaşları, 1995) tarafından yapılmıştır. 25 soruluk kendini değerlendirme ölçeğidir. İlk soru puanlamaya girmez. Her bir madde evet/hayır şeklinde yanıtlanmaktadır. MATT’de maddeler farklı puan değerlerine sahiptir. Bu testten alınan yüksek puanlar sosyal işlevlerde bozulma ve bağımlılıkta belirginleşmeye işaret etmektedir. Çalışmada ölçeğin, alkol dışı madde kullanımı olan kişileri de değerlendiren şekli kullanılmıştır. Bu formda sorular, “alkol” geçen yerlerde “alkol ya da madde” şeklinde sorulmuştur(Çınar,2010)

Alkol sorununu ve varsa düzeyini gösteren bu ölçeğin 0-4 puan aralığı “Sorunsuz İçici“, 5-9 puan aralığı “Alkol Kötüye Kullanımı“, 10 ve üzeri puan ise “Alkol Bağımlılığı“ şeklinde değerlendirilir (Gül, 2005).

3.9 Obsesif Kompulsif İçme Ölçeği (OKİÖ)

Alkol kullanımından dolayı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol içme özelliklerini değerlendirmek için Obsesif Kompulsif İçme Ölçeği (OKİÖ) kullanıldı. Anton, Moak ve Latham (1995), görüşmeci temelli ölçeği (Yale-Brown Obsesif Kompulsif İçme Ölçeği: YBOCS-hd) değiştirerek, 14 maddeden oluşan ve hem toplam aşermeyi hem de obsesif ve kompulsif komponentlerini değerlendiren Obsesif-Kompulsif İçme Ölçeğini (OCİÖ) geliştirmişlerdir. Her madde 0-4 puan arasında değerlendirilmektedir. Genel olarak alkol aşermesi hakkında bilgi sahibi olunduğu gibi, hem obsesif hem de kompulsif öğelerin değerlendirilmesini sağlar(Evren ve ark,2011).

3.10 Verilerin Toplanması

Ölçeklerin uygulandığı katılımcılar, gönüllülük esas alınmış ve verilerden uygulanıp toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarının güvenli ve geçerli olması için,

kullanılan ölçek maddelerinin içtenlikle ve doğru olarak doldurulmasının önemi hatırlatılarak ayrıca katılımcıların rahat ve objektif olabilmeleri adına adı- soyadı ve iletişim bilgileri alınmamış olup alınan bilgilerin gizli tutulacağı Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu (BGOF) ile de önemle vurgulanmıştır. Ölçeklerin uygulanmasının ardından kriter dışı olan, eksik yada yanlış cevaplanmış ölçekler kontrol edilerek araştırmanın dışında tutulmuştur.

BÖLÜM 4

BULGULAR

4.1 Çalışma Örneğine İlişkin Bulgular

Yapılan araştırmaya alkollü araç kullanmakta dolayı ehliyetlerine el konulan 184 sürücü katılmıştır. Sürücülerin medeni ve eğitim durumları, alkol kullanımı, cezaevi öyküleri ve uygulanan illere göre dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Sürücülerin Cinsiyet, Medeni Durum ve Alkol Kullanımına Göre Dağılımı

		<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
Cinsiyet	Erkek	184	100
Medeni Durum	Bekar	47	25,5
	Evli	108	58,7
	Boşanmış	25	13,6
	Dul	4	2,2
Eğitim Durumu	Okur-Yazar değil	5	2,7
	İlköğretim	77	41,8
	Lise	65	35,3
	Yüksekokul	18	9,8
Haftada kaç gün alkol kullanıyorsunuz?	Lisans ve üzeri	24	13,0
	Hiç kullanmıyorum	87	47,3
	Haftada bir iki gün kullanıyorum	83	45,1
	Haftada üç dört gün kullanıyorum	12	6,5
	Haftada beş altı gün kullanıyorum	1	,5
Tanı veya tedavi?	Her gün kullanıyorum	1	,5
	Evet	7	3,8
Tanı veya tedavi? (Aile)	Hayır	177	96,2
	Evet	3	1,6
Ailenizden tanı veya tedavi alan kişinin yakınlığı?	Hayır	181	98,4
	Yoktur	181	98,4
	Anne-Baba	2	1,1
Cezaevi öykünüz?	Amca-Dayı	1	,5
	Evet	25	13,6
Cezaevi öykünüz?	Hayır	159	86,4
	Evet	14	7,6
Uygulanan il	Hayır	170	92,4
	Gaziantep	31	16,8
	Ankara	153	83,2

4.2 Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın alt problemlerine uygun olarak elde edilen bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

4.2.1 Alkollü Araç Kullanımına Bağlı Ehliyetlerine El Konulan Sürücülerde Alkol Kullanımına İlişkin Amaçlar

Alkol kullanımını ölçen MATT ölçeği 24 maddeden oluşmaktadır. Her madde evet/hayır şeklinde cevap verilen iki kategorisi yer almaktadır. Ancak her maddenin puanlanması farklıdır. Maddelere verilen puanlamalar toplanarak katılımcıların MATT ölçeğinden elde edilen puanlar elde edilmiştir. Bu ölçekten elde edilen yüksek puanlar alkol bağımlılığının yüksek olduğunu düşük puanlar ise alkol bağımlılığının düşük olduğunu ya da alkol bağımlısı olmadığını göstermektedir. Alkol kullanımı (MATT) ölçeğine ilişkin betimleyici istatistikler tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. Alkol Kullanımı (MATT) Betimleyici İstatistikler

	<i>N</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
Alkol Kullanım	184	0	41	8,34	7,09	1,573	3,382

Tablo 2’ e göre bu çalışmaya alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan 184 birey katılmıştır. Bu ölçekten elde edilen en düşük puan 0 iken en yüksek puan 41 olarak elde edilmiştir. 184 sürücünden elde edilen puanların ortalaması 8.33 ve standart sapması ise 7.08 olarak elde edilmiştir. Basıklık ve çarpıklık tablosu verinin dağılımının normalliğini gösterir. Buna göre basıklık ve çarpıklık değerleri -2 ile +2 arasında yer alırsa veri normaldir. Çarpıklık değeri 1,57 olarak elde edilmiştir ve istenilen aralıktadır. Basıklık değeri ise yüksektir ancak veri için uç değerler incelendiğinde çok fazla uç değer olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla veri normal dağılıma yakındır.

Alkol kullanımını, alkol sorununu ve varsa düzeyini gösteren MATT ölçeğinden 0-4 puan aralığı “Sorunsuz İçici“, 5-9 puan aralığı “Alkol Kötüye Kullanımı“, 10 ve üzeri puan ise “Alkol Bağımlılığı“ şeklinde değerlendirilir (Gül, 2005).

Tablo 3. Alkol Kullanım Frekans Tablosu

	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	
Alkol Kullanım	Sorunsuz içici	64	34,8
	Alkol Kötüye Kullanım	60	32,6
	Alkol Bağımlısı	60	32,6
	Toplam	184	100,0

Tablo 3'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan 184 sürücünden 64'ü sorunsuz içici, 60'ı alkollü kötüye kullanırken 60'ı da alkol bağımlısıdır. Yani %34,8' i sorunsuz içici, %32,6'sı alkol kötüye kullanımı ve %32,6'sı da alkol bağımlısı olarak bulunmuştur.

4.2.1.1 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkole başlama yaşı ile alkol kullanımı arasında ve bu sürücülerin ehliyetlerine el konulma sayısı ile alkol kullanımı arasında nasıl bir ilişki vardır?

Tablo 4 iki alkole başlama yaşı ve ehliyetlerine el konulma sayısı değişkenlerine ilişkin betimsel istatistikleri göstermektedir. 184 sürücünün alkole başlama yaşının ortalaması 21.56 standart sapması ise 5.87'dir. Bu sürücülerin ehliyetlerine el konulma sayılarının ortalaması 2.20 ve standart sapması ise 0.58'dir.

Tablo 4: Alkole Başlama Yaşı ve Alkol Kullanımına İlişkin Betimleyici İstatistikler

	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>	<i>N</i>
Ehliyete El Konulma	2,20	0,58	184
Alkole Başlama Yaşı	21,56	5,87	184

Pearson korelasyon katsayısı iki sürekli değişken arasında ilişkiyi incelemek için kullanılan bir yöntemdir. Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkole başlama yaşı ile alkol kullanımı arasındaki ilişki olup olmadığı pearson korelasyon katsayısı ile analiz edilmiştir. Korelasyon katsayısı r -1 ile +1 arasında değer alır. Katsayının önündeki işaret ilişkinin pozitif (bir değişken artarken diğerinin de arttığını) ya da negatif (bir değişken artarken diğerinin azaldığını) gösterir. Korelasyon değerinin 0'a yakın olması ise ilişkinin olmadığını gösterir (Pallant, 2007).

Bu iki değişkende sürekli bir değişkendir. Aynı şekilde ehliyete el konulma sayısı da sürekli değişkendir ve bu değişkenle alkolü kullanımı arasında ki ilişki pearson korelasyon katsayısı ile analiz edilmiştir ve tablo 5’de gösterilmektedir.

Tablo 5. Alkol Kullanım ile Ehliyete El Konulma Sayısı ve Alkole Başlama Yaşı Arasındaki İlişki Tablosu

		<i>Alkol Kullanım</i>	<i>Yaş</i>	<i>Ehliyet</i>
Alkol Kullanım	Korelasyon	1	-,089	,013
	P		,232	,864
	N	184	184	184

Alkole başlama yaşı ile alkol kullanımı değişkenleri arasında ki korelasyon -0.089 olarak elde edilmiştir. Tablo 5’e göre alkolü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkole başlama yaşı ile alkol kullanımı arasında %95 güven aralığında (0.05 düzeyinde) ilişki yoktur ($r=-.089$, $p=.232$, $p>.05$). Sürücülerin ehliyetlerine el konulma sayısı ile alkol kullanımı değişkenleri arasında ki korelasyon 0.013 olarak elde edilmiştir.

Tablo 5’e göre alkolü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkole başlama yaşı ile alkol kullanımı arasında %95 güven aralığında (0.05 düzeyinde) ilişki yoktur. ($r=-.013$, $p=.864$, $p>.05$). İstatistiksel sonuca göre alkolü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkole başlama yaşı ile alkol kullanımı arasında ilişki bulunmamıştır.

4.2.1.2 Alkolü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden alkol problemi nedeniyle tanı ve/veya tedavi alanlar ile almayanlar arasında alkol kullanımına ilişkin bir farklılık var mıdır?

Alkolü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden alkol problemi nedeniyle tanı ve/veya tedavi alanlar ile almayanlar arasında alkol kullanımlarına göre fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile incelenmiştir. Bu test parametrik olmayan ve iki grubun ortanca değerlerinin karşılaştırılmasına olanak sağlar. Veri sayısının yeterli olmaması ($n<20$) nedeniyle parametrik olmayan bu yöntem kullanılmıştır. Daha önceden alkol tedavisi alan 7 sürücü ve almayan ise 177 sürücü vardır. Veri sayısı alanlar grubunda az olduğu için parametrik olmayan yöntem kullanılmıştır.

Tablo 6. Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Evet	Hayır	Evet	Hayır		
	<i>N</i>	<i>N</i>	<i>Ortanca</i>	<i>Ortanca</i>	<i>M-W-U</i>	<i>p</i>
Tedavi alan ve almayan sürücüler	7	177	144,29	90,45	257	,009

Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden alkol problemi nedeniyle tanı ve/veya tedavi alanlar ile almayanlar arasında alkol kullanımlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p=.009$, $p<.05$). Tedavi alan sürücülerin ortanca değeri (144.29) tedavi almayan (90.45) sürücülere göre yüksektir. Dolayısıyla elde edilen bu fark daha önceden tedavi alanlar lehinedir. Yani daha önceden tedavi alan sürücülerin alkol kullanım düzeyleri almayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

4.2.1.3 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde eğitim durumları ile alkol kullanımı arasında bir farklılaşma var mıdır?

Eğitim durumları 5 kategorili bir değişkendir. Ancak birinci kategorideki veri sayısı 5 olduğu için bu araştırma probleminde analize dahil edilmemiştir. Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde eğitim durumları ile onların alkol kullanım düzeylerine göre karşılaştırılmasında bir bağımlı değişken (alkol kullanımı) ve ikiden fazla kategorili bağımsız değişken (kullanılan yöntem) olduğu için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. **Tek yönlü ANOVA analizinin varsayımları** bağımlı değişken sürekli olmalıdır ve bağımsız değişken ise en az 3 kategorili olması gerekir. Aynı zamanda bağımlı değişken normal olarak dağılmalı ve varyanslar homojen olması gerekir. Bağımlı değişkenin normal dağılım özelliği gösterdiği bulguların ilk kısmında gösterilmişti.

Tablo 7. Varyansların Homojenliği Tablosu

<i>Levene İstatistiği</i>	<i>sd1</i>	<i>sd2</i>	<i>P</i>
1,452	3	175	,310

Varyansların homojenliği için manidarlık değeri olan p 'nin 0.05'den büyük olması beklenir. Bu durumda varyansların homojenliği sağlanmıştır. Tablo 7'ye göre $p=0.310>0,05$ olduğu için varyansların homojenliği sağlanmıştır.

Tablo 8. Eğitim Durumlarına Göre Alkol Kullanımının Betimsel İstatistikleri Tablosu

	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>
İlköğretim	72	9,39	7,53	1,00	41,00
Lise	65	8,38	7,04	0,00	32,00
Yükseköğretim	18	6,39	5,85	0,00	24,00
lisans ve üzeri	24	5,38	4,73	0,00	18,00

Tablo 8 alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin alkol kullanımlarının eğitim durumlarına göre betimsel istatistiklerini göstermektedir. Buna göre alkol kullanımının ortalaması en yüksek olan eğitim durumu ilköğretim olan sürücüler iken ortalaması en düşük olan ise lisans ve üzeri olan sürücülerdir.

Tablo 9: Eğitim Durumlarına Göre Alkol Kullanımının ANOVA Sonuçları Tablosu

	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Ortalamanın Karesi</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Gruplar Arası	354,518	3	118,173	2,494	,062
Gruplar İçi	8292,399	175	47,385		
Toplam	8646,916	178			

Tablo 9'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin eğitim durumlarına göre alkol kullanımları farklılaşıp farklılaşmadığı ANOVA istatistiği ile test edilmiş ve sürücülerin eğitim durumlarına göre alkol kullanım düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmemiştir ($F_{(3,175)}=2.494, p=.062, p>.05$).

4.2.2 Alkollü Araç Kullanımına Bağlı Ehliyetlerine El Konulan Sürücülerde Mizaç ve Karakter özelliklerine İlişkin Amaçlar

Mizaç ve karakter envanteri 7 alt faktör(boyuttan) oluşmaktadır. Bu alt boyutlar yenilikçi arayışı, zarardan kaçınma, ödül bağımlılığı, sebat etme, kendini yönetme, iş birliği yapma ve kendini aşma alt boyutlarıdır. 240 maddeden oluşan bu envanterin 2 kategorili (doğru/yanlış) şeklinde cevaplanmaktadır. Her bir madde 1 puan olup ters kodlanan maddeler yer almaktadır.

4.2.2.1 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutları farklılaşmakta mıdır?

Alt boyutlara ilişkin betimsel istatistikler tablo 10'de yer almaktadır.

Tablo 10. Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri

	<i>N</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
Yenilik	184	6	30	16,603	3,898	,051	,253
Zarardan kaçma	184	4	32	14,967	4,318	,493	1,043
Ödül bağımlılığı	184	5	22	13,424	2,950	,124	,031
Sebat etme	184	0	7	4,647	1,482	-,320	-,202
Kendini yönetme	184	14	43	25,859	6,445	,221	-,670
İşbirlik	184	15	50	27,234	5,684	,530	1,195
Kendini aşma	184	3	30	19,250	5,716	-,293	-,368

Tablo 10 her bir alt boyuta ilişkin minimum, maksimum değerler, ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık kat sayılarını göstermektedir. Buna göre ortalaması en yüksek olan alt boyut işbirliği yapma alt boyutu ($X=27.234$) iken ortalaması en düşük alt boyut ise sebat etme alt boyutu ($X=4.647$). Verilerin normal olduğunu gösteren basıklık ve çarpıklık değerleri incelendiğinde tüm basıklık ve çarpıklık değerleri -2 ile +2 arasında yer aldığından tüm alt boyutlar normal dağılım özelliği göstermektedir.

Bu alt boyutlar arasında farklılık olup olmadığı tek faktörlü tekrarlı ölçümler ANOVA yöntemi ile test edilmiştir. Tek faktörlü tekrarlı ölçümler ANOVA tek bir gruba ait 2'den fazla ölçümler arasında ki farklılıkları test etmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir.

Tablo 11. Tek Faktörlü Tekrarlı Ölçüm Anova Sonuçları Tablosu

	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>Sd</i>	<i>Ortalamanın Karesi</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Gruplar Arası	391132,01	1	391132,01	24115,19	,000
Hata	2968,14	183	16,219		
Toplam	394100,14	184			

Tablo 11'a göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter alt boyutlarının farklılaşıp farklılaşmadığı *tek faktörlü tekrarlı ölçümler ANOVA* istatistiği ile test edilmiştir. Sürücülerin mizaç ve karakter alt

boyutlarından elde ettikleri puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir ($F_{(1,183)}=24114.19, p=.000, p<.001$). Elde edilen bu farkın hangi ölçümler (alt boyutlar) arasında olduğunu görebilmek için gruplar arası karşılaştırma yöntemleri olarak adlandırılan Post Hoc yöntemlerinden Bonferroni yöntemi kullanılmıştır ve tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Alt Boyutlar Arası Karşılaştırma Tablosu

	Yöntem	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	P	Fark
1	2	1,636*	,415	,002	1
	3	3,179*	,396	,000	1
	4	11,957*	,334	,000	1
	5	-9,255*	,605	,000	5
	6	-10,630*	,572	,000	6
	7	-2,647*	,525	,000	7
	2	3	1,543*	,415	,005
4		10,321*	,354	,000	2
5		-10,891*	,646	,000	5
6		-12,266*	,574	,000	6
7		-4,283*	,592	,000	7
3	4	8,777*	,209	,000	3
	5	-12,435*	,439	,000	5
	6	-13,810*	,398	,000	6
	7	-5,826*	,483	,000	7
4	5	-21,212*	,461	,000	5
	6	-22,587*	,399	,000	6
	7	-14,603*	,426	,000	7
5	6	-1,375*	,417	,025	6
	7	6,609*	,752	,000	5
6	7	7,984*	,642	,000	6

1: yenilik arayışı, 2:zarardan kaçma, 3: ödül bağımlılığı 4: sebat etme, 5: kendini yönetme, 6: iş birlik, 7: kendini aşma

Tablo 12’ye göre tüm alt boyutlar arasında ki manidarlık değeri $p<.05$ olduğu için tüm alt boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Fark sütunu ölçümlerin ortalamaları arasında elde edilen farkın hangi alt boyut lehine olduğunu göstermektedir. Yenilik arayışı (1) ile zarardan kaçma (2) alt boyutu arasında elde edilen fark yenilik arayışı alt boyutu lehinedir. Yani, sürücülerin mizaç ve karakter envanterinden elde ettiği puanlara göre bu sürücülerin yenilik arayışı davranışı, zarardan

kaçma davranışından daha yüksektir. Yenilik alt boyutu ile kendine yönetme (5) arasında elde edilen fark kendini yönetme alt boyutu lehinedir. Yani sürücülerin mizaç ve karakter envanterinden elde ettiği puanlara göre bu sürücülerin kendini yönetme davranışı, yenilik arayışı davranışından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan zararda kaçma ile ödül bağımlılığı boyutu arasında elde edilen farkın zarardan kaçma alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin zarardan kaçma alt boyutu ödül bağımlılığı alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan zararda kaçma ile sebat etme boyutu arasında elde edilen farkın zarardan kaçma alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin zarardan kaçma alt boyutu sebat etme alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan zararda kaçma ile ödül kendini yönetme boyutu arasında elde edilen farkın kendini yönetme alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin kendini yönetme alt boyutu zarardan kaçma alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan zararda kaçma ile işbirliği yapma boyutu arasında elde edilen farkın işbirliği yapma alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin işbirliği yapma alt boyutu zarardan kaçma alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan zararda kaçma ile kendini aşma boyutu arasında elde edilen farkın kendini aşma alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin kendini aşma alt boyutu zarardan kaçma alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan ödül bağımlılığı ile sebat etme boyutu arasında elde edilen farkın ödül bağımlılığı alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin ödül bağımlılığı alt boyutu sebat etme alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan ödül bağımlılığı ile kendini yönetme boyutu arasında elde edilen farkın kendini yönetme alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin kendini yönetme alt boyutu ödül bağımlılığı alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan ödül bağımlılığı ile işbirliği yapma boyutu arasında elde edilen farkın işbirliği yapma alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin işbirliği yapma alt boyutu ödül bağımlılığı alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan ödül bağımlılığı ile kendini aşma boyutu arasında elde edilen farkın kendini aşma alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin kendini aşma alt boyutu ödül bağımlılığı alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan sebat etme ile kendini yönetme boyutu arasında elde edilen farkın kendini yönetme alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin kendini yönetme alt boyutu sebat etme alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan sebat etme ile işbirliği yapma boyutu arasında elde edilen farkın işbirliği yapma alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin işbirliği yapma alt boyutu sebat etme alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan sebat etme ile kendini aşma boyutu arasında elde edilen farkın kendini aşma alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin kendini aşma alt boyutu sebat etme alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan kendini yönetme ile işbirliği yapma boyutu arasında elde edilen farkın işbirliği yapma alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin işbirliği yapma alt boyutu kendini yönetme alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan kendini yönetme ile kendini aşma boyutu arasında elde edilen farkın kendini yönetme yapma alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin kendini yönetme alt boyutu kendini aşma alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

Tablo 12'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan işbirliği yapma ile kendini aşma boyutu arasında elde edilen farkın işbirliği yapma alt boyutu lehinedir. Yani, alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin işbirliği yapma alt boyutu kendini aşma alt boyutu puanlarından daha yüksektir.

4.2.2.2 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin alkol kullanımı ile mizaç karakter özelliklerinin alt boyutları arasında bir ilişki var mıdır?

Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı ile mizaç ve karakter alt boyutları arasındaki ilişki olup olmadığı pearson korelasyon katsayısı ile analiz edilmiştir. Alkol kullanımı değişkeni ile tüm alt boyutlar sürekli değişkenlerdir. Elde edilen korelasyon tablosu tablo 13'de gösterilmektedir.

Tablo 13. Alkol Kullanımı ile Mizaç ve Karakter Alt Boyutları Arasındaki İlişki Tablosu

		<i>Yenilik arayışı</i>	<i>Zarardan kaçma</i>	<i>Ödül bağımlılığı</i>	<i>Sebat etme</i>	<i>Kendini yönetme</i>	<i>İş birlik</i>	<i>Kendini aşma</i>
Alkol Kullanım	Korelasyon	,194**	,170*	-,233**	-,135	-,348**	-,351**	,084
	P	,008	,021	,001	,068	,000	,000	,257
	N	184	184	184	184	184	184	184

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlı.

* Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlı.

Tablo 13'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı ile yenilik arayışı alt boyutu arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=.194$, $p=.008$, $p<.01$). Bu iki değişken arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı arttıkça yenilik arayışı puanları da artmaktadır. Literatür ile uyumlu bir sonuç elde edilmiştir.

Tablo 13'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı ile zarardan kaçma alt boyutu arasında %95 güven aralığında (0.05 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=.170$, $p=.021$, $p<.05$). Bu iki değişken arasında pozitif zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı arttıkça zarardan kaçma puanları da artmaktadır. Literatür ile uyumlu bir sonuç elde edilmemiştir. Alkol kullanımının artması zarardan kaçma puanlarını düşürmesi beklenmektedir.

Tablo 13'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı ile ödül bağımlılığı alt boyutu arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.233$, $p=.001$, $p<.01$). Bu iki değişken arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı arttıkça ödül bağımlılığı puanları düşmektedir. Literatürde belirtilen genel görüşe uyumlu bir sonuç elde edilmemiştir. Alkol kullanımı arttıkça ödül bağımlılığı puanlarının da artması beklenir.

Tablo 13'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı ile kendini yönetme boyutu arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.348$, $p=.000$, $p<.01$).

Bu iki değişken arasında negatif ve orta düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı arttıkça kendini yönetme puanları düşmektedir. Literatür ile uyumlu bir sonuç bulunmuştur.

Tablo 13'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı ile iş birliği boyutu arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.351, p=.000, p<.01$). Bu iki değişken arasında negatif ve orta düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı arttıkça işbirliği yapma puanları düşmektedir. Literatüre uyumlu bir sonuç bulunmuştur.

Tablo 13'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı ile sebat etme alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($r=-.135, p=.068, p>.05$). Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı ile kendini aşma alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($r=-.084, p=.257, p>.05$).

4.2.2.3 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutları ile öfkeyi ifade etme tarzlarının alt boyutları arasında bir ilişki var mıdır?

Tüm değişkenler sürekli olduğu için Pearson korelasyon katsayısı ile ilişki incelenmiş ve aşağıda belirtilen öfkeyi ifade etme alt boyutları ile mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutları arasındaki ilişki tablo 14'de gösterilmiştir.

Tablo 14. Öfkayı İfade Etme Alt Boyutları ile Mizaç ve Karakter Alt Boyutları Arasındaki İlişki Tablosu

		<i>Yenilik arayışı</i>	<i>Zarardan kaçma</i>	<i>Ödül bağımlılığı</i>	<i>Sebat etme</i>	<i>Kendini yönetme</i>	<i>İş birlik</i>	<i>Kendini aşma</i>
Sürekli Öfke	Korelasyon	,116	,089	-,134	-,120	-,183*	-,239**	,122
	P	,115	,232	,070	,104	,013	,001	,100
	N	184	184	184	184	184	184	184
Kontrollü Öfke	Korelasyon	-,233**	-,229**	,273**	,222**	,192**	,306**	,147*
	P	,001	,002	,000	,002	,009	,000	,047
	N	184	184	184	184	184	184	184
Dışa Vurulan Öfke	Korelasyon	,110	,092	-,214**	-,100	-,194**	-,160*	,090
	P	,135	,214	,004	,178	,008	,030	,227
	N	184	184	184	184	184	184	184
İçe Tutulan Öfke	Korelasyon	,073	,138	-,172*	-,039	-,213**	-,077	,177*
	P	,325	,063	,020	,599	,004	,300	,016
	N	184	184	184	184	184	184	184

** . Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlı.

* . Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlı.

Tablo 14'e göre alkollü araç kullanımına bağıli ehliyetlerine el konulan sürücülerde sürekli öfke alt boyutu ile kendini yönetme boyutu arasında %95 güven aralığında (0.05 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.183$, $p=.013$, $p<.05$). Bu iki değışken arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağıli ehliyetlerine el konulan sürücülerde sürekli öfke puanları arttıkça kendini yönetme puanları düşmektedir.

Sürekli öfke alt boyutu ile iş birliğı yapma alt boyutu arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.239$, $p=.001$, $p<.01$). Bu iki değışken arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağıli ehliyetlerine el konulan sürücülerde sürekli öfke puanı arttıkça işbirliğı yapma puanları düşmektedir.

Sürekli öfke alt boyutu mizaç ve karakter envanterinin diğeri alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Alkollü araç kullanımına bağıli ehliyetlerine el konulan sürücülerde kontrollü öfke alt boyutu ile yenilik arayışı boyutu arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.233$, $p=.001$, $p<.01$). Bu iki

değişken arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde kontrollü öfke puanı arttıkça yenilik arayışı puanları düşmektedir.

Kontrollü öfke alt boyutu ile zarardan kaçma boyutu arasında %99 güven aralığının da (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.229$, $p=.002$, $p<.01$). Bu iki değişken arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde kontrollü öfke puanları arttıkça zarardan kaçma puanları düşmektedir.

Kontrollü öfke alt boyutu ile ödül bağımlılığı arasında %99 güven aralığının da (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=.273$, $p=.000$, $p<.01$). Bu iki değişken arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde kontrollü öfke puanları arttıkça ödül bağımlılığı puanları da artmaktadır.

Kontrollü öfke alt boyutu ile sebat etme arasında %99 güven aralığının da (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=.222$, $p=.002$, $p<.01$). Bu iki değişken arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde kontrollü öfke puanları arttıkça sebat etme puanları artmaktadır.

Kontrollü öfke alt boyutu ile kendini yönetme arasında %99 güven aralığının da (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=.192$, $p=.009$, $p<.01$). Bu iki değişken arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde öfke puanı arttıkça kendini yönetme puanı da artmaktadır.

Kontrollü öfke alt boyutu ile iş birliği arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=.306$, $p=.000$, $p<.01$). Bu iki değişken arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde kontrollü öfke puanı arttıkça işbirliği yapma puanı da artmaktadır.

Kontrollü öfke alt boyutu ile kendini aşma alt boyutu arasında %95 güven aralığında (0.05 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=.147, p=.047, p<.05$). Bu iki değişken arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde kontrollü öfke puanı arttıkça kendini aşma puanı da artmaktadır.

Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde dışa vurulan öfke alt boyutu ile ödül bağımlılığı alt boyutu arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.214, p=.004, p<.01$). Bu iki değişken arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde dışa vurulan öfke puanı arttıkça ödül bağımlılığı puanı düşmektedir.

Dışa vurulan öfke alt boyutu ile kendini yönetme alt boyutu arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.194, p=.008, p<.01$). Bu iki değişken arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde dışa vurulan öfke puanı arttıkça kendini yönetme puanı düşmektedir.

Dışa vurulan öfke alt boyutu ile iş birliği alt boyutu arasında %95 güven aralığında (0.05 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.160, p=.030, p<.05$). Bu iki değişken arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde dışa vurulan öfke arttıkça işbirliği yapma puanları düşmektedir.

Yenilik arayışı, zarardan kaçma, sebat etme, kendini aşma alt boyutları ile dışa vurulan öfke alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde içe tutulan öfke alt boyutu ile ödül bağımlılığı alt boyutu arasında %95 güven aralığında (0.05 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.172, p=.020, p<.05$). Bu iki değişken arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde içe tutulan öfke arttıkça ödül bağımlılığı puanı düşmektedir.

İçe tutulan öfke alt boyutu ile kendini yönetme alt boyutu arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.213$, $p=.004$, $p<.01$). Bu iki değişken arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde içe tutulan öfke arttıkça kendini yönetme kendini yönetme puanları düşmektedir.

İçe tutulan öfke alt boyutu ile kendini aşma alt boyutu arasında %95 güven aralığında (0.05 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=.177$, $p=.016$, $p<.05$). Bu iki değişken arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde içe tutulan öfke puanları arttıkça kendini aşma puanları da artmaktadır.

Yenilik arayışı, zarardan kaçma, sebat etme, iş birliği alt boyutları ile içe tutulan öfke alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

4.2.3 Alkollü Araç Kullanımına Bağlı Ehliyetlerine El Konulan Sürücülerin Öfkeyi İfade Etme Tarzlarına İlişkin Amaçlar

Öfkeyi ifade etme tarzları ölçeği 34 maddeden ve 4 alt boyutu olan bir ölçektir. Her bir maddenin 4 kategorili (1: hiç, 2: biraz, 3: oldukça ve 4: tümüyle) olarak cevaplanmaktadır. Ölçekte ters kodlanan madde yoktur.

4.2.3.1 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin öfkeyi ifade etme tarzlarının alt boyutları arasında fark var mıdır?

Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler tablo 15 'de gösterilmektedir.

Tablo 15. Öfke ve Kontrol Ölçeği Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri

	<i>N</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
Sürekli öfke	184	10	40	17,304	5,552	1,446	3,395
Kontrollü öfke	184	8	32	24,397	5,975	-,444	-,702
Dışa vurulan öfke	184	8	32	14,571	4,654	1,150	1,546
İçe tutulan öfke	184	8	48	15,560	4,971	2,359	10,466

Tablo 15 her bir alt boyuta ilişkin minimum, maksimum değerler, ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık kat sayılarını göstermektedir. Buna göre ortalaması en yüksek olan alt boyut kontrollü öfke alt boyutu ($X=27.234$) iken ortalaması en düşük

alt boyut ise içe tutulan öfke alt boyutu ($X=4.647$). Verilerin normal olduğunu gösteren basıklık ve çarpıklık değerleri içe tutulan öfke haricinde ki diğer alt boyutlar normal dağılıma yakın özellik göstermektedir. İçe tutulan öfke değişkeni çarpıklık değeri sınıraşmış olsa da veri sayısının yüksek olması ve uç değerlerinin de çok olmaması nedeniyle normal dağılıma yakındır.

Bu alt boyutlar arasında farklılık olup olmadığı tek faktörlü tekrarlı ölçümler ANOVA yöntemi ile test edilmiştir. Tek faktörlü tekrarlı ölçümler ANOVA tek bir gruba ait 2'den fazla ölçümler arasında ki farklılıkları test etmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir.

Tablo 16. Tek Faktörlü Tekrarlı Ölçümlerde ANOVA Sonuçları Tablosu

	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Ortalamanın Karesi</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Gruplar Arası	237349,31	1	237349,31	4989,68	,000
Hata	8704,94	183	47,57		
Toplam	246054,25	184			

Tablo 16'ya göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin öfke ve kontrol ölçeğinin alt boyutlarının farklılaşıp farklılaşmadığı *tek faktörlü tekrarlı ölçümler ANOVA* istatistiği ile test edilmiştir. Sürücülerin öfke ve kontrol ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir ($F_{(1,183)}=237349.31, p=.000, p<.001$). Elde edilen bu farkın hangi ölçümler (alt boyutlar) arasında olduğunu görebilmek için gruplar arası karşılaştırma yöntemleri olarak adlandırılan Post Hoc yöntemlerinden Bonferroni yöntemi kullanılmıştır ve tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17. Alt Boyutlar Arası Karşılaştırma Tablosu

<i>Yöntem</i>	<i>Ortalama Farkı (I-J)</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>	
	2	-7,092*	,648	,000	2
1	3	2,734*	,364	,000	1
	4	1,745*	,402	,000	1
2	3	9,826*	,562	,000	2
	4	8,837*	,557	,000	2
3	4	-,989*	,285	,004	4

1: sürekli öfke, 2:kontrollü öfke, 3: dışa vurulan 4: içe tutulan

Tablo 17'ye göre tüm alt boyutlar arasında ki manidarlık değeri $p < .05$ olduğu için tüm alt boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Fark sütunu hangi grup lehine fark olduğunu göstermektedir. Buna göre sürücülerin sürekli öfke (1) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması kontrollü öfke (2) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalamasından daha düşüktür. Sürücülerin sürekli öfke (1) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması dışa vurulan öfke (3) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalamasından daha yüksektir. Sürücülerin sürekli öfke (1) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması içe tutulan öfke (4) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalamasından daha yüksektir.

Sürücülerin kontrollü öfke (2) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması dışa vurulan öfke (3) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalamasından daha yüksektir. Sürücülerin kontrollü öfke (2) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması içe tutulan öfke (4) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalamasından daha yüksektir. Sürücülerin dışa vurulan öfke (3) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması içe tutulan öfke (4) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalamasından daha düşüktür.

4.2.3.2 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden cezaevi öyküsü olanlar ile olmayanlar arasında öfkeyi ifade etme tarzlarının alt boyutlarına göre bir farklılık var mıdır?

Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden cezaevi öyküsü olanlar ile olmayanlar arasında öfkeyi ifade etme tarzlarının anlamlı bir fark olup olmadığının karşılaştırılmasında iki kategorili bir bağımsız değişken (cezaevi öyküsü) ve bir bağımlı değişken (alt boyutlardan her biri) olduğu için *bağımsız gruplar t-testi* kullanılmıştır. Analize geçmeden önce varsayımların kontrol edilmesi gerekmektedir.

Bağımsız gruplar t-testinin varsayımları:

- Bağımlı veriler sürekli olmalıdır.
- Bağımlı değişken normal dağılıma sahip olmalıdır.

- Varyanslar homojen olmalıdır. Levene testi ile kontrol edilir.

Bağımlı veri süreklidir. Alt boyutlar normal dağılım özelliği göstermektedir.

Tablo 18. Öfkeyi İfade Etme Tarzlarının Cezaevi Öyküsüne Göre Betimsel İstatistikleri

	<i>Cezaevi Öyküsü</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>
Sürekli öfke	Evet	25	17,800	6,272
	Hayır	159	17,226	5,448
Kontrollü öfke	Evet	25	24,240	5,109
	Hayır	159	24,421	6,114
Dışa vurulan öfke	Evet	25	14,960	4,495
	Hayır	159	14,509	4,689
İçe tutulan öfke	Evet	25	15,920	4,242
	Hayır	159	15,503	5,085

Daha önceden cezaevi öyküsü olan 25 kişi olmayan ise 159 kişi vardır. En düşük ortalama dışa vurulan öfke boyutunda iken en yüksek ortalama ise kontrollü öfke boyutunda olduğu görülmektedir.

Tablo 19. Cezaevi Öyküsüne Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları Tablosu

		<i>Levene Testi</i>		<i>Bağımsız Gruplar T-Testi</i>				
		<i>F</i>	<i>Manidarlık</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>	<i>Ortalama Farkı</i>	<i>Farkın Standart Hatası</i>
Sürekli öfke	Varyanslar Eşit	,030	,862	,479	182	,632	,57358	1,19704
	Varyanslar Eşit Değil			,432	29,969	,669	,57358	1,32666
Kontrollü öfke	Varyanslar Eşit	1,678	,197	-,141	182	,888	-,18138	1,28906
	Varyanslar Eşit Değil			-,160	35,749	,874	-,18138	1,13110
Dışa vurulan öfke	Varyanslar Eşit	,001	,973	,449	182	,654	,45057	1,00342
	Varyanslar Eşit Değil			,463	32,768	,646	,45057	,97290
İçe tutulan öfke	Varyanslar Eşit	,190	,663	,389	182	,698	,41686	1,07191
	Varyanslar Eşit Değil			,444	35,794	,660	,41686	,93935

Bağımsız gruplar t testinin ikinci ve önemli bir varsayımı ise Levene testidir. Levene testine bakılarak varyansların homojenliği kontrol edilmelidir. Levene Testine göre;

Ho: Varyanslar homojendir

H1: Varyanslar homojen değildir.

Varsayımın sağlanması için Ho hipotezinin kabul edilmesi gerekir. Yani Levene testine ilişkin p anlamlılık değerinin 0,05'den yüksek olduğunda varyanslar homojendir. Levene testi için tüm alt boyutlarda ki manidarlık (p) değerine bakıldığında 0.05'den büyüktür. Bu yüzden varyansların homojenliği sağlanmıştır.

Tablo 19'a göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden cezaevi öyküsü olanlar ile olmayanlar arasında sürekli öfke alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($t_{(182)}=.479$, $p=.632$, $p>.05$). Yani daha önceden alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden cezaevi öyküsü olanlar ile olmayanların sürekli öfke düzeyleri aynıdır.

Tablo 19'a göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden cezaevi öyküsü olanlar ile olmayanlar arasında kontrollü öfke alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($t_{(182)}=-.141$, $p=.888$, $p>.05$). Yani daha önceden alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden cezaevi öyküsü olanlar ile olmayanların kontrollü öfke düzeyleri aynıdır.

Tablo 19'a göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden cezaevi öyküsü olanlar ile olmayanlar arasında dışa vurulan öfke alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($t_{(182)}=.449$, $p=.654$, $p>.05$). Yani daha önceden alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden cezaevi öyküsü olanlar ile olmayanların dışa vurulan öfke düzeyleri aynıdır.

Tablo 19'a göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden cezaevi öyküsü olanlar ile olmayanlar arasında içe tutulan öfke alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($t_{(182)}=.389$, $p=.698$, $p>.05$). Yani daha önceden alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin daha önceden cezaevi öyküsü olanlar ile olmayanların içe tutulan öfke düzeyleri aynıdır.

4.2.3.3 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanlar ile karışmayanlar arasında öfkeyi ifade etme tarzlarının alt boyutlarında bir farklılık var mıdır?

Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanlar ile karışmayanlar arasında öfkeyi ifade etme tarzlarının anlamlı bir fark olup olmadığının karşılaştırılmasında iki kategorili bir bağımsız değişken (karakol öyküsü) ve bir bağımlı değişken (alt boyutlardan her biri) olduğu için *bağımsız gruplar t-testi* kullanılmıştır. Analize geçmeden önce varsayımların kontrol edilmesi gerekmektedir.

Bağımsız gruplar t-testinin varsayımları:

- Bağımlı veriler sürekli olmalıdır.
- Bağımlı değişken normal dağılıma sahip olmalıdır.
- Varyanslar homojen olmalıdır. Levene testi ile kontrol edilir.

Bağımlı veri sürekli dir. Alt boyutlar normal dağılım özelliği göstermektedir.

Öfke ifade etme tarzlarının karakol öyküsüne göre betimsel istatistik tablosu aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 20. Öfkeyi İfade Etme Tarzlarının Karakol Öyküsüne Göre Betimsel İstatistikleri

	<i>Karakol Öyküsü</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>
Sürekli öfke	Evet	40	17,875	6,899
	Hayır	144	17,146	5,133
Kontrollü öfke	Evet	40	23,300	6,622
	Hayır	144	24,701	5,771
Dışa vurulan öfke	Evet	40	15,625	4,871
	Hayır	144	14,278	4,566
İçe tutulan öfke	Evet	40	16,950	6,987
	Hayır	144	15,174	4,197

Daha önceden karakol öyküsü olan 40 kişi olmayan ise 144 kişi vardır. En düşük ortalama dışa vurulan öfke boyutunda iken en yüksek ortalama ise kontrollü öfke boyutunda olduğu görülmektedir.

Tablo 21. Karakol Öyküsüne Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları Tablosu

		Levene Testi		Bağımsız Gruplar T-Testi				
		F	Manidarlık	t	sd	p	Ortalama Farkı	Farkın Standart Hatası
Sürekli öfke	Varyanslar Eşit	2,997	,057	,734	182	,464	,72917	,99357
	Varyanslar Eşit Değil			,622	51,583	,536	,72917	1,17174
Kontrollü öfke	Varyanslar Eşit	,876	,351	-1,315	182	,190	-1,40139	1,06586
	Varyanslar Eşit Değil			-1,216	56,502	,229	-1,40139	1,15225
Dışa vurulan öfke	Varyanslar Eşit	,298	,586	1,627	182	,105	1,34722	,82802
	Varyanslar Eşit Değil			1,568	59,393	,122	1,34722	,85904
İçe tutulan öfke	Varyanslar Eşit	4,202	,054	2,016	182	,045	1,77639	,88105
	Varyanslar Eşit Değil			1,533	47,080	,132	1,77639	1,15878

Bağımsız gruplar t testinin ikinci ve önemli bir varsayımı ise Levene testidir. Levene testine bakılarak varyansların homojenliği kontrol edilmelidir. Levene Testine göre;

Ho: Varyanslar homojendir

H1: Varyanslar homojen değildir.

Varsayımın sağlanması için Ho hipotezinin kabul edilmesi gerekir. Yani Levene testine ilişkin p anlamlılık değerinin 0,05'den yüksek olduğunda varyanslar homojendir. Levene testi için tüm alt boyutlarda ki manidarlık (p) değerine bakıldığında 0.05'den büyüktür. Bu yüzden varyansların homojenliği sağlanmıştır.

Tablo 21'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanlar ile karışmayanlar arasında sürekli öfke alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($t_{(182)}=.732$, $p=.464$, $p>.05$). Yani daha önceden alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanlar ile karışmayanların sürekli öfke düzeyleri aynıdır.

Tablo 21'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanlar ile karışmayanlar arasında

kontrollü öfke alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($t_{(182)}=-1.315$, $p=.190$, $p>.05$). Yani daha önceden alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanlar ile karışmayanların kontrollü öfke düzeyleri aynıdır.

Tablo 21'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanlar ile karışmayanlar arasında dışa vurulan öfke alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($t_{(182)}=-1.627$, $p=.105$, $p>.05$). Yani daha önceden alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanlar ile karışmayanların dışa vurulan öfke düzeyleri aynıdır.

Tablo 21'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanlar ile karışmayanlar arasında içe tutulan öfke alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir ($t_{(182)}=2.016$, $p=.045$, $p<.05$). Yani daha önceden alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanların içe tutulan öfke düzeyleri kavgaya karışmayanlara göre daha yüksektir.

4.2.3.4 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı ile öfkeyi ifade etme tarzları alt boyutları arasında bir ilişki var mıdır?

Tüm değişkenler sürekli olduğu için Pearson korelasyon katsayısı ile ilişki incelenmiş ve tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 22. Alkol Kullanımı ve Öfkeyi İfade Etme Tarzları Arasındaki İlişki

			<i>Alkol Kullanımı</i>
Sürekli Öfke	Korelasyon		,200**
	p		,007
	N		184
Kontrollü Öfke	Korelasyon		-,268**
	p		,000
	N		184
Dışa Vurulan Öfke	Korelasyon		,169*
	p		,021
	N		184
İçe Tutulan Öfke	Korelasyon		,067
	p		,368
	N		184

** . Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlı.

* . Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlı.

Tablo 22'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde sürekli öfke alt boyutu ile alkol kullanımı arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=.200, p=.007, p<.01$). Bu iki değişken arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı arttıkça sürekli öfke puanı artmaktadır.

Tablo 22'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde kontrollü öfke alt boyutu ile alkol kullanımı arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.268, p=.000, p<.01$). Bu iki değişken arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı arttıkça kontrollü öfke puanı düşmektedir.

Tablo 22'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde dışa vurulan öfke alt boyutu ile alkol kullanımı arasında %95 güven aralığında (0.05 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=.169, p=.021, p<.05$). Bu iki değişken arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Yani alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol kullanımı arttıkça dışa vurulan öfke puanı artmaktadır.

Tablo 22'ye göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde içe tutulan öfke ile alkol kullanımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($r=.067, p=.021, p<.05$).

4.2.4 Alkollü Araç Kullanımına Bağlı Ehliyetlerine El Konulan Sürücülerde Dürtüselliğe İlişkin Amaçlar

Barratt Dürtüsellik ölçeği 30 maddeden oluşmakta her bir madde 4 kategori (1: nadiren, 2:bazen, 3: sıklıkla, 4: her zaman) olacak şekilde kodlanmıştır. 10 madde için ters kodlama yapılmıştır.

4.2.4.1 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde karakola gidecek düzeyde kavgayı karışan ve karışmayan bireylerin dürtüsellik düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Tüm maddelere verilen puanlar toplanılarak bireylere ilişkin dürtüsellik puanları elde edilmiştir ve tablo 23'de gösterilmiştir.

Tablo 23. Dürtüsellik Ölçeği Betimleyici İstatistikler

	<i>N</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
Dürtüsellik	184	37	87	57,641	10,246	0,385	-0,229

Tablo 23 dürtüsellik ölçeğine ilişkin minimum, maksimum değerler, ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık kat sayılarını göstermektedir. Dürtüsellik puanlarının ortalaması 54.641 standart sapması ise 10.246 olarak elde edilmiştir. Verilerin normal olduğunu gösteren basıklık ve çarpıklık değerleri -2 ile +2 arasında yer aldığından dürtüsellik puanları normal dağılım özelliği göstermektedir.

Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanlar ile karışmayanlar arasında dürtüsellik ölçeğinden elde ettiklerin puanların anlamlı bir fark olup olmadığının karşılaştırılmasında iki kategorili bir bağımsız değişken (karakol öyküsü) ve bir bağımlı değişken (alt boyutlardan her biri) olduğu için *bağımsız gruplar t-testi* kullanılmıştır. Analize geçmeden önce varsayımların kontrol edilmesi gerekmektedir.

Bağımsız gruplar t-testinin varsayımları:

- Bağımlı veriler sürekli olmalıdır.
- Bağımlı değişken normal dağılıma sahip olmalıdır.
- Varyanslar homojen olmalıdır. Levene testi ile kontrol edilir.

Bağımlı veri sürekli dir. Alt boyutlar normal dağılım özelliği göstermektedir.

Tablo 24. Karakol Durumuna Göre Dürtüsellik Puanlarının Betimsel İstatistikleri Tablosu

	<i>Karakol Öyküsü</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>
Dürtüsellik	Evet	40	62,525	12,045
	Hayır	144	56,563	9,455

Daha önceden karakol öyküsü olan 40 kişi olmayan ise 144 kişi vardır. Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde karakola gidecek düzeyde

kavgaya karışanların ortalaması ($X=62.525$) karışmayanların ortalamasından ($X=56.563$) daha yüksektir.

Tablo 25. Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

		<i>Levene Testi</i>		<i>Bağımsız Gruplar T-Testi</i>				
		<i>F</i>	<i>Manidarlık</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>P</i>	<i>Ortalama Farkı</i>	<i>Farkın Standart Hatası</i>
Dürtüsellik	Varyanslar Eşit	4,790	,060	2,758	182	,006	4,963	1,799
	Varyanslar Eşit Değil			2,408	53,069	,020	4,963	2,061

Bağımsız gruplar t testinin ikinci ve önemli bir varsayımı ise Levene testidir. Levene testine bakılarak varyansların homojenliği kontrol edilmelidir. Levene Testine göre;

Ho: Varyanslar homojendir

H1: Varyanslar homojen değildir.

Varsayımın sağlanması için Ho hipotezinin kabul edilmesi gerekir. Yani levne testine ilişkin p anlamlılık değerinin 0,05'den yüksek olduğunda varyanslar homojendir. Levene testi için tüm alt boyutlarda ki manidarlık (p) değerine bakıldığında 0.05'den büyüktür. Bu yüzden varyansların homojenliği sağlanmıştır.

Tablo 25'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanlar ile karışmayanlar arasında dürtüsellik ölçeğinden elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($t_{(182)}=2.758$, $p=.006$, $p>.05$). Yani daha önceden alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanların dürtüsellik düzeyleri karışmayanlara göre bir farklılık yoktur.

4.2.4.2 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde dürtüsellik ile alkole başlama yaşı ve dürtüsellik ile alkol kullanımı arasında bir ilişki var mıdır?

Tüm değişkenler sürekli olduğu için Pearson korelasyon katsayısı ile ilişki incelenmiş ve tablo 26'de gösterilmiştir.

Tablo 26. Dürtüsellik ile Alkol Kullanımı ve Alkole Başlama Yaşı Arasındaki İlişki Tablosu

		<i>Alkol Kullanımı</i>	<i>Yaş</i>
Dürtüsellik	Korelasyon	,369**	-,093
	p	,000	,209
	N	184	184

** . Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlı.

* . Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlı.

Tablo 26'ya göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde dürtüsellik puanları ile alkol kullanımı arasında %99 güven aralığında (0.01 düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=.369$, $p=.000$, $p<.01$). Bu iki değişken arasında pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır. Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde dürtüsellik puanları ile alkole başlama yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($r=-.093$, $p=.209$, $p<.05$).

4.2.5 Alkollü Araç Kullanımına Bağlı Ehliyetlerine El Konulan Sürücülerde Obsesif Kompulsif İçme Davranışına İlişkin Amaçlar

Obsesif kompulsif içme davranışı ölçeği 14 maddeden oluşan ve her bir madde 0 ile 4 puan arasında 5 kategorisi vardır. Ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Bu ölçek 3 alt boyuttan oluşmaktadır.

4.2.5.1 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde obsesif kompulsif içme davranışının alt boyutları farklılaşmakta mıdır?

Her bir boyuta ilişkin maddelerin puanları toplanarak boyutlardan elde ettikleri puanlar tablo 27'de gösterilmiştir.

Tablo 27. Obsesif Kompulsif İçme Ölçeği Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri

	<i>N</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
kompulsif	184	0	21	2,174	3,103	2,501	8,795
Obsesif	184	0	17	1,500	2,556	3,116	13,151
fonksiyon	184	0	10	3,130	3,025	,717	-,818

Tablo 27 her bir alt boyuta ilişkin minimum, maksimum değerler, ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık kat sayılarını göstermektedir. Buna göre ortalaması en yüksek olan alt boyut fonksiyon alt boyutu ($X=3.130$) iken ortalaması en düşük alt boyut ise obsesif alt boyutu ($X=1.150$). Verilerin normal olduğunu gösteren basıklık ve

çarpıklık değerleri fonksiyon alt boyutlar normal dağılım özelliği göstermektedir. Kompulsif ve obsesif puanlarının belirtilen sınırın dışında olmasına rağmen uç değerlerin çok olmaması ve veri sayısının fazla olması nedeniyle normal dağılıma sahip olduğu varsayılmıştır.

Bu alt boyutlar arasında farklılık olup olmadığı tek faktörlü tekrarlı ölçümler ANOVA yöntemi ile test edilmiştir. Tek faktörlü tekrarlı ölçümler ANOVA tek bir gruba ait 2'den fazla ölçümler arasında ki farklılıkları test etmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir.

Tablo 28. Tek Faktörlü Anova Tablosu

	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Ortalamanın Karesi</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Gruplar Arası	2839,681	1	2839,681	183,909	,000
Hata	2825,652	183	15,441		
Toplam	5665,33	184			

Tablo 28'e göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin obsesif kompulsif içme ölçeğinin alt boyutlarının farklılaşp farklılaşmadığı *tek faktörlü tekrarlı ölçümler ANOVA* istatistiği ile test edilmiştir. Sürücülerin dürtüsellik ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir ($F_{(1,183)}=183.909$, $p=.000$, $p<.001$). Elde edilen bu farkın hangi ölçümler (alt boyutlar) arasında olduğunu görebilmek için gruplar arası karşılaştırma yöntemleri olarak adlandırılan Post Hoc yöntemlerinden Bonferroni yöntemi kullanılmıştır ve tablo 15'de gösterilmiştir.

Tablo 29. Gruplar Arası Karşılaştırma Tablosu

	<i>Yöntem</i>	<i>Ortalama Farkı (I-J)</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
1	2	,674*	,193	,002	1
	3	-,957*	,262	,001	2
2	3	-1,630*	,235	,000	3

1: kompulsif, 2:obsesif, 3: fonksiyon

Tablo 29'a göre tüm alt boyutlar arasında ki manidarlık değeri $p<.05$ olduğu için tüm alt boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Fark sütunu

hangi grup lehine fark olduğunu göstermektedir. Buna göre sürücülerin kompulsif (1) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması obsesif (2) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalamasından daha yüksektir. Sürücülerin kompulsif (1) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması fonksiyon (3) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalamasından daha düşüktür. Sürücülerin obsesif(2) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması fonksiyon (3) alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalamasından daha düşüktür.

4.2.5.2 Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde ehliyetlerine el konulma sayısı ile obsesif kompulsif içme davranışlarının ilişkisi ne düzeydedir?

Tüm değişkenler sürekli olduğu için Pearson korelasyon katsayısı ile ilişki incelenmiş ve tablo 30'da gösterilmiştir.

Tablo 30. OKİ ve Ehliyete El Konulma Sayısı Arasındaki İlişki

		<i>Ehliyete El Konulma</i>
Kompulsif	Korelasyon	,035
	p	,636
	N	184
Obsesif	Korelasyon	,035
	p	,637
	N	184
Fonksiyon	Korelasyon	,060
	p	,421
	N	184

** . Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlı.

* . Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlı.

Tablo 30'a göre alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde kompulsif alt boyutundan elde ettikleri puanlar ile ehliyete el konulma sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($r=.035$, $p=.636$, $p>.05$). Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde obsesif alt boyutundan elde ettikleri puanlar ile ehliyete el konulma sayısı istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($r=.035$, $p=.637$, $p>.05$). Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde fonksiyon alt boyutundan elde ettikleri puanlar ile ehliyete el konulma sayısı istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($r=.060$, $p=.421$, $p>.0$).

BÖLÜM 5

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Tartışma

Bu araştırma Ankara ve Gaziantep Halk Sağlığı Müdürlüklerinde Ağustos- Eylül 2017 tarihleri arasında alkollü araç kullanmaktan dolayı ehliyetlerine el konulan ve Sürücü Davranışları Geliştirme Eğitimine(SÜDGE) katılan 184 erkek sürücüye uygulanmıştır. Michigan Alkolizm Tarama Testi'nden aldıkları puanların dürtüsellik, mizaç ve karakter özellikleri, öfke ifade tarzları ve kişisel bilgi formundaki bazı değişkenler arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Elde edilen verilerin analizi yapılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre;

Ülkemizde gerçekleştirilen “Türkiye Ruh Sağlığı Profili” araştırmasında elde edilen bulgulara göre alkol bağımlılığının yaygınlığı %0,8 olarak bulunmuştur (Kılıç ve Erol,1998). Ayrıca bir diğer çalışmada üniversite öğrencilerinde alkol kullanımı ve bağımlılığını incelenmiş olup %8,8'inin alkol bağımlısı olduğu bulunmuştur(Yiğit ve Khorshid, 2006). Ülkemizde yapılan bir diğer çalışmada ise ehliyetlerine alkollü araç kullanmaktan dolayı el konulan sürücülerde alkol kullanımı ve bağımlılığının dikkat eksikliği ve hiperaktivite ile ilişkisi incelenmiş olup %12,7'sinde alkol bağımlılığı olduğu görülmüştür(Çorak,2015). Amerika Birleşik Devletleri'nde 2001-2002 yılları arasında yapılan alkol kullanımı ve bunun sonucunda gelişen alkol bağımlılığı yaygınlığını belirlemeye yönelik yapılan çalışmada ise alkol bağımlılığın yaygınlığı %3,81 olarak bulunmuştur.

Uluslararası ve ülkemizde yapılan çalışmalarda görüldüğü gibi alkol kullanım oranları ve bağımlılığı farklılık göstermekte olup yapmış olduğumuz çalışmada alkol içme davranışını taramak için kullandığımız MATT sonuçlarına göre ehliyetlerine el konulan sürücülerin %32,6'sında(184 sürücüden 60'ında) alkol bağımlılığı görülmektedir.

Alkole başlama yaşı ile ilgili literatür tarandığında farklı bulgulara rastlanmıştır. Ergenlikte alkol kullanımını inceleyen bir araştırma sonucuna göre alkole başlama 10 yaşına kadar düşmektedir(Tamar ve Aydın, 1996). Bir diğer çalışmada alkol bağımlıları ve eşlerinde uyum bağlanma ve mizaç özellikleri arasındaki ilişkisini

inceleyen araştırma sonucuna göre alkole başlama yaşı en düşük 13-16 yaşlar arasında bulgulanmıştır (Şahin, 2011). Çalışmamızda alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin alkole başlaması en düşük 12 yaş bulunmuş olup alkole başlama yaş ortalaması 21,56'dır. Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkole başlama yaşı ile alkol kullanımı arasında ilişki bulunmamıştır. Ancak önceki araştırmalarda alkole 25 yaşından sonra başlayan bağımlılarda(Tip1) daha çok çevresel etkenlerin, daha erken başlayanların (Tip2) daha çok kalıtsal etkenin etiolojide yer aldığı sanılmaktadır(Öztürk ve Uluşahin, 2011).

Alkol kullanımı sorunu yaşayanların eğitim durumu ile ilgili literatürde birçok farklı araştırma bulgusuna rastlanmaktadır. Ülkemizde yapılan bir araştırmada ehliyetlerine alkollü araç kullanmaktan dolayı el konulan sürücülerde alkol kullanımı ve bağımlılığının dikkat eksikliği ve hiperaktivite ile ilişkisi inceleyen araştırma sonucuna göre sürücülerin eğitim durumları incelendiğinde %20,5 'i ilköğretim mezunu, %13,2 'si ortaokul mezunu, %29,5'i lise mezunu ve %25'i üniversite ve üzeri bulunmuştur(Çorak,2015). Bir diğer araştırma olan alkol bağımlıları ve eşlerinde evlilik uyumu, bağlanma biçimi ve mizaç ve karakter özellikleri arasında ilişkiyi inceleyen araştırma sonucuna göre alkol bağımlısı hastaların % 7,1 'i ilköğretim, % 22,2 si ortaokul, %31,8'i lise ve %33,3'ü üniversite mezunudur (Şahin,2011). Çalışmamızda ise alkol kullanımından dolayı ehliyetlerine el konulan sürücülerin %2,7'si okur yazar değil, % 41,8'i ilköğretim mezunu, %35,3'ü lise mezunu, % 9,8'i yüksekokul mezunu ve %13'ü lisans ve üzeri mezunudur. Çalışmada eğitim durumlarına göre alkol kullanımları farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiş ve sürücülerin eğitim durumlarına göre alkol kullanım düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmemiştir.

Dürtüsellik düzeyi ile alkol kullanımı arasında literatürde ilişki ifade edilmektedir. Dürtüsellik kullanımları ile alkol miktarı ile pozitif yönde olduğu bildirilmiştir(Mitchell ve arkadaşları, 2005). Önceki araştırmalarda da dürtüsellik daha yüksek olduğu kişilerin alkol, sigara ve esrar kullanmaya başlama yaşının daha küçük olduğu ve daha fazla yasa dışı madde kullandığı belirlenmiştir(Kollins ve arkadaşları,2002). Ayrıca dürtüsellik düzeyinin alkol bağımlılığının gelişiminde alkol kullanımının şiddetinden daha önemli olduğunu bildiren çalışmalar vardır ve bilişsel (dikkatsel dürtüsellik ve plansızlık) dürtüsellik risk alma, alkol kullanımı ve ilişkili zararlı davranışlarla ilgili temel oluşturmaktadır (Jakubczyk ve ark 2013). Bununla birlikte çalışmamızda alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el

konulan sürücülerde dürtüsellik puanları ile alkol kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş olup iki değişken arasında pozitif yönlü bir vardır. Elde edilen bulgu literatür ile uyumludur.

Çalışmamızda sürücülerin dürtüsellik puanları ile alkole başlama yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak literatürde dürtüsellik düzeyi yüksek kişilerin alkole daha küçük yaşta başladığı belirtilmiştir(Bjork ve arkadaşları, 2004).

Çalışmamızda sürücülerin karakola gidecek düzeyde kavgaya karışanların dürtüsellik düzeyleri karışmayanlara göre bir farklılık bulunmamıştır. Önce yapılan bir araştırmada madde bağımlılığı olan ve olmayan hükümlüler karşılaştırılmıştır. Madde bağımlısı hükümlülerde diğer hükümlülere kıyasla ortalamada daha yüksek skorlar elde edildiği, dürtüsellik sonuçlarının da tüm örnekleme kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. İşledikleri suçlar şiddet içermese de, hapisanelerde madde bağımlılarının şiddete yönelik daha fazla davranış sergiledikleri, artan saldırganlık ve dürtüsellik ile yaşam boyu agresyon gibi psikometrik verileri doğruladıkları görülmüştür (Cuomo ve ark,2008). Ayrıca dürtüsellüğün bazı işlevsel ve uyum sağlayıcı yönleri olduğu öne sürülse de genelde suç, şiddet, kendine fiziksel olarak zarar verme, kabul gören sosyal standartlara uyumsuzluk gibi davranışlarla ilişkili işlevsel olmayan bir özelliği ifade eder(Verdejo ve arkadaşları, 2008). Ülkemizde yapılan bir araştırmada alkol ve madde bağımlılarında şiddet sıklığı ve şiddet özelliklerinin kontrol grubu ile karşılaştırmışlardır. Bağımlıların kontrol grubuna göre daha agresif bulunmuştur(Tosuner Sevinç, 2013). Literatürdeki bilgiler ile çalışma bulgumuz uyuşmamaktadır. Bu farklılaşmanın örneklem azlığından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda sürücülerin alkol kullanımı ile öfke ifade tarzlarının alt boyutlarından olan sürekli öfke ve dışa vurulan öfke arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunurken kontrollü öfke alt boyutu ile negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Elde edilen sonuç literatür ile uygundur. Ülkemizde yapılan bir araştırmada alkol ve madde bağımlılarında şiddet sıklığı ve şiddet özelliklerinin kontrol grubu ile karşılaştıran çalışmada madde bağımlılarının kontrol grubuna göre sürekli öfke, içe atılan öfke, dışa vurulan öfke puanları anlamlı olarak daha yüksek, öfke kontrolü ise daha düşük bulunmuştur (Tosuner Sevinç, 2013). Ayrıca, 426 erkek ergende öfkenin alkol kullanım miktarını ve

sıklığını arttırdığı şeklinde bulgu saptanmıştır(Hussong ve arkadaşları, 1994). Ayrıca saldırganlığın erken yaşlarda gelişen alkol bağımlılığı için bir belirleyici olduğu bulunmuştur(Mann ve arkadaşları, 1998).

Alkol kullanımı ile cezaevi öyküsü arasında literatürde birçok araştırma vardır. Alkolün dürtüsellik ile agresyonu artırıp ayrıca dikkati azaltarak adli olaylara sebebiyet verdiği görülmektedir. Literatürde yapılan önceki bir çalışmada kan alkol konsantrasyonu 0,5-1,0 promil arasında iken sürücülerin kaza yapma riskinin 1,5 kat arttığı; 1,0-1,5 promil arasında 4 kat; 1,5 promil üzerinde 18 kat arttığı bulunmuştur(Aşıcıoğlu,2009). Bir diğer çalışmada ise cinsel saldırılarda alkolün varlığı tespit edilmiştir. İsveç'te istem dışı cinsel birliktelik iddiası ile polise başvuran 1806 mağdurun 1247'sinde kan ve idrarında alkol ve uyuşturucu madde saptanmıştır. Alkolün cinsel saldırı olgularında gerek failde gerekse mağdurda en sık rastlanan madde olduğu bildirilmektedir(Aşıcıoğlu, 2009). Çalışmamızda sürücülerden 25'inin cezaevi öyküsü olduğu tespit edilmiş olup önceden cezaevi öyküsü olanlar ile olmayanlar arasında öfkeyi ifade etme tarzlarının alt boyutları olan sürekli öfke, kontrollü öfke, dış vurulan öfke ve içe tutulan öfke puanları arasında istatistiksel bir fark bulunmamıştır. Bu durumun örneklem azlığı ile ilgili olabileceği düşünülme ile beraber SÜDGE eğitimine katılan sürücüler eğitime katılım sağlanmadan önce psikiyatr ve psikolog görüşmesi ile değerlendirmeye tabi tutularak sorunlu içiciler tespit edilmeye çalışılmaktadır. Bulgunun literatür ile uyumlu bir sonuç vermemesi bu iki durum ile ilişkili olabilir.

Önceki çalışmalarda kişilik ve alkol bağımlılığı alanında birçok araştırma yapılmıştır. Wills ve arkadaşlarının yaptığı 1994 yılındaki çalışma, Marquez ve arkadaşlarının 2016 yılında yaptığı araştırma sonuçlarında en çok bağımlılıkla ilişkili olan mizaç boyutu yenilik arayışı olarak tespit edilmiştir. Bir diğere çalışmada da alkol ve madde bağımlıları ile sağlıklı kontrollerin karşılaştırıldığı çalışmalarda, bağımlılık ile ilgili en yüksek ilişkili mizaç parametresi “ yenilik arayışı” olarak belirlenmiştir. 325 alkol, kokain ve eroin bağımlısı arasında yapılan bir çalışmada yenilik arayışında yüksek puanlar, zarardan kaçınma ve ödül bağımlılığında orta/ düşük puanlar, “sebat etme” de düşük puanlar bulunmuştur(Conway ve arkadaşları, 2003). Çalışmamızda sürücülerin alkol kullanımı ile mizaç karakter özelliklerinin alt

boyutlarından olan yenilik arayışı ile pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç literatür ile uyumludur.

Çalışmamızda alkol kullanımı ile mizaç karakter özelliklerinin alt boyutlarından olan zarardan kaçma ile pozitif bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç literatür ile çelişmektedir. Alkol ve diğer madde bağımlılarını, sağlıklı kontrollerle karşılaştıran bir araştırmada, alkol bağımlılarında zarardan kaçınma düşük puanlar, bulunmuştur (Conway ve ark, 2003). Bu çelişkinin örneklen büyüklüğü ve uygulanan grubun özelliklerinin farkından olduğu düşünülmektedir. Çalışmamızda sürücülerin hepsinde alkol kullanım sorunu yoktur.

Çalışmamızda sürücülerin alkol kullanımı ile mizaç karakter özelliklerinin alt boyutları olan ödül bağımlılığı, kendini yönetme, işbirliği yapma alt boyutlarında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Literatür tarandığında Basiaux ve arkadaşlarının ayrıca Le Bon ve arkadaşlarının alkol ve madde bağımlılarında yaptığı araştırmada genel olarak kendini yönetme ve işbirliği yapma puanlarının düşük olduğu bulunmuştur. Alkol ve madde bağımlılığında karakter özelliklerini inceleyen bir çalışmada, kendini yönetme ve işbirliği yapma puanları kontrol grubuna göre düşük, kendini aşma puanları yüksek olarak bulunmuştur(Paccini,2001). Literatürdeki bilgilere bakıldığında çalışma sonucumuzun kendini yönetme ve iş birliği yapma alt boyutlarını literatür ile uyduğu görülmektedir.

Çalışmamızda sürücülerin alkol kullanımı ile mizaç ve karakter alt boyutlarından olan sebat etme ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak literatürde alkol kullanımı ile sebat etme arasında negatif bir ilişki saptanmıştır. Ülkemizde 2012 yılında yapılan alkol bağımlılarının tip d kişilik ile ilişkisini değerlendiren çalışma sonucuna göre alkol bağımlıları sebat etme alt ölçeğinden anlamlı derecede düşük puan almışlardır (Yıldız,2012).

Çalışmamızda sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerinin alt boyutlarından kendini yönetme ile öfkeyi ifade etme tarzlarının alt boyutlarından sürekli öfke alt boyutu arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Literatürdeki önceki çalışmalarda alkol bağımlılarında SÖÖTÖ'nün alt boyutlarında sürekli öfke puanları daha yüksek saptanmıştır(Çınar,2010). Ayrıca öfke dışa vurulduğunda insanlara saldırma, nesnelere

zarar verme, tehdit, küfür, eleştiri gibi fiziksel etkinlikler şeklinde ifade edilir. Öfke ve saldırganlık çoğu zaman birlikte alınmaktadır.(Kellner ve arkadaşları, 1999). Bu bilgilere bakıldığında araştırma sonucu literatür ile uyumludur.

SONUÇ

Dünyada yılda bir milyondan fazla insanın trafik kazası nedeniyle öldüğü (WHO,2013) ve bununla birlikte ölümcül trafik kazası geçiren kişilerde yüksek seviyede alkol kullanımının bulunduğu (WHO,2007) tespit edilen önemli bir soruna dikkat çekmek ve ilişkisel sebepleri üzerinde durmak amacıyla çalışmamızda alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerde alkol içme davranışının devamının öfke, dürtüsellik ve mizaç özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir.

Çalışma örnekleminizi alkollü araç kullanımından dolayı ehliyetlerine en az 2. defa el konulan ve SÜDGE eğitimine tabi tutulan sürücüler olarak belirledik. SÜDGE'ye katılmadan önce sürücüler psikiyatrist ve psikologun yanı sıra yapılandırılmış görüşmesine tabi tutularak alkol kötüye kullanımı değerlendirilerek eğitime tabi tutulurlar. Alkol kötüye kullanımı tespit edilen sürücüler AMATEM'e sevk edilerek eğitime katılımı uygun görülmemektedir. Ancak çalışmamızın sonuçlarına göre kursiyerlerin %32,6'sında alkol bağımlılığı sorunu tespit edilirken ayrıca %32,6'sında ise alkol kötüye kullanım sorunu tespit edilmiştir. Ayrıca 2015 yılında ehliyetleri alkollü araç kullanmaktan dolayı el konulan sürücülerde alkol kullanımı ve bağımlılığının dikkat eksikliği ve hiperaktivite ile ilişkisini inceleyen çalışmada da sürücülerin %12,7'sinde alkol bağımlılığı sorunu, %23,7'sinde ise alkol kötüye kullanımı sorunu tespit edilmiştir(Çorak,2015). Bu durumun araştırmamız esnasında kimlik bilgileri almamızdan dolayı sürücülerinin beyanını doğru olduğunu kabul ederek sürücülerden birçoğunun eğitime tabi tutulmadan önce ifadelerinin lehine olacak bir düzeyde beyanını görmekteyiz. Çalışmamızın bu sonucuna bakılarak alandaki uygulayıcıların dikkatini artırıp toplumsal bir sorun olan bu durumda daha hassas davranmaları gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Çalışmamızda sosyodemografik özellikler, dürtüsellik, obsesif kompulsif içme, öfke ifade tarzları ve mizaç ve karakter özellikleri karşılaştırıldı. Araştırmanın temel

amaçlarından ilki doğrultusunda önemli olduğu düşünölen ilişkiler bağlamında incelendiğinde MATT ile BIS-11' den alınan puanlar arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Alkol kullanımı ile dürtüsellik arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen bulgu literatür ile uyumlu bir sonuç vererek dürtüsellik ile alkol kullanımı arasındaki pozitif ilişkiyi açıklayan önceki çalışmaları doğrulayıp güçlendirmiştir. Alkol kullanımı ve bağımlılığı ile dürtüsellik arasındaki pozitif yönlü ilişki birçok araştırmacı tarafından bulunmuştur.

Çalışmamızın ikinci temel amaçlarından olan sürücülerin mizaç ve karakter özelliklerin belirlenmesi için kullanılan TCI 'dan alınan puanlar ortalamasına bakıldığında işbirliği yapma, kendini yönetme, kendini aşma ve yenilik arayışı puanları yüksek, sebat etme, ödöl bağımlılığı ve zarardan kaçma puanları düşük bulunmuştur. Elde edilen sonuçta yenilik arayışı ortalamasının yüksek, sebat etme ve zarardan kaçma ortalamalarının da düşük bulunması hipotezimize uygun bir sonuçtur. Ancak kendini yönetme, kendini aşma ve işbirliği yapma puanlarının ortalama puanlarının yüksek bulunması hipotezimiz ile uyuşmamaktadır. Ayrıca MATT ile TCI'dan alınan puanlar doğrultusunda alkol kullanımı ile yenilik arayışı ve zarardan kaçma alt boyutları arasında pozitif yönlü; işbirliği yapma, kendini aşma ve ödöl bağımlılığı ile negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Alkol kullanımı ile yenilik arayışı alt boyutu arasında pozitif yönlü ilişkinin bulunması literatüre uyumludur. Ayrıca alkol kullanımı ile işbirliği yapma ve kendini aşma alt boyutları ile negatif yönlü ilişkinin bulunması da literatüre uygundur. Ancak ödöl bağımlılığı ile alkol kullanımı arasındaki negatif yönlü ilişki literatüre uygun değildir.

Çalışmamızın üçüncü temel amaçlarından olan ehliyetlerine el konulan sürücülerin öfke ve öfkeyi ifade etme tarzlarının belirlenmesi için kullanılan SÖÖTÖ'den alınan puanlar ortalamasına bakıldığında ortalaması en yüksek olan alt boyut kontrollü öfke alt boyutu iken ortalaması en düşük alt boyut ise içe tutulan öfke alt boyutu bulunmuştur. Hipotezimize uygun bir sonuç bulunmamıştır. Hipotezimize göre kontrollü öfke puan ortalamaları düşük, sürekli öfke ve dışa vurulan öfke puanları yüksektir. Ayrıca SÖÖTÖ ile MATT'dan alınan puanlar doğrultusunda alkol kullanımı ile sürekli öfke ve dışa vurulan öfke arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunurken kontrollü öfke ile negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Yani

alkol kullanımını arttıkça dışa vurulan öfke ve sürekli öfke artarken öfke kontrolü düşmektedir. Araştırmamızın sonucu literatür ile uyumlu bulunmuştur.

Son olarak çalışmamızın genel katkılarından söz edilecek olursa, ilk olarak çalışma örneğimiz olan alkollü araç kullanımından dolayı ehliyetlerine el konulan sürücülere olan katkımız alkol içme davranışının öfke ve ifade tarzları, dürtüsellik ve mizaç ve karakter özellikleri ile ilişkisi bilimsel olarak açıklanarak davranışlarının ilişkisel nedenleri hakkında bilgi sağlayıp farkındalık düzeyleri artması sağlanabilir. İkinci olarak çalışmamız incelediği değişkenler ile literatüre katkı sağlayarak bir sonraki bilimsel çalışmalara ön ayak olup sorunun çözümüne yönelik yeni çalışmalara vesile olabilir.

5.1 Öncriler

Araştırma, Ankara ve Gaziantep Halk Sağlığı Müdürlüklerinde Ağustos- Eylül 2017 tarihleri arasında alkollü araç kullanmaktan dolayı ehliyetlerine el konulan ve Sürücü Davranışları Geliştirme Eğitime(SÜDGE) katılan sürücülere yapılmıştır. Daha geniş bir örneklem grubu ile başka il ve ilçelerde benzer araştırma yapılabilir.

Halk Sağlığı Müdürlüklerinde verilen Sürücü Davranışları Geliştirme Eğitimlerinde dürtüsellik, mizaç ve karakter özellikleri ve öfkeyi ifade etme tarzlarına yönelik eğitimler verilebilir.

Araştırma alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan sürücülerin alkol içme davranışını açıklayan farklı psiko-sosyal değişkenler kullanılarak tekrarlanabilir.

Sürücülere ve sürücü adaylarına alkollü araç kullanımına dair farkındalıklarını artırmak, bilgilendirerek bilinçli olabilmeleri için alkollü araç kullanımının nedenleri ve sonuçlarını açıklayan eğitim çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aşıcioğlu, F. (2009). Trafikte Güvenli Sürüş Açısından Alkol. İstanbul: Beta Yayın.
- Ak, M.A. (2014). 01.01.2009-31.12.2012 Yılları Arasında GÜTF Hastanesine Başvuran Trafik Kazalarında Alkol Oranı. Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Uzmanlık Tezi. Gaziantep.
- Akalın, M.(2013). Alkollü Araç Kullanımını Önleme Amaçlı Kanunların Sürücüler Üzerindeki Caydırıcı Etkisi: Kars İli Örneği. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. Ankara.
- Arıkan, Z.(2008). Alkol Kullanımına Bağlı Ruhsal Ve Davranışsal Bozukluklar: Işık E, Taner E, Işık U(Editörler). Güncel Klinik Psikiyatri. Ankara:317-335.
- Basiaux P, le Bon O, Dramaix M, Massat I, Souery D, Mendlewicz J, Pelc I, Verbanck P. Temperament and Character Inventory (TCI) personality profile and sub-typing in alcoholic patients: a controlled study. *Alcohol* 2001;36:584-587
- Beşkoç, C.(2009). Alveoller Alkol Seviyeleri İle Kan Alkol Seviyelerinin Klinik Muayene Bulguları İle Birlikte Değerlendirilmesi Ve Standart Alkol Muayene Formunun Oluşturulması. Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı. Uzmanlık Tezi. İstanbul.
- Butcher, J., Mineka, S. and Hooley,J.M.(2013). Anormal Psikoloji.İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Berkowitz, L. and Harmon-Jones, E.(2004). Toward an understanding of the determinants of Anger. *Emotion*;4:107-30.
- Bjork, J. M., Hommer, D. W., Grant, S. J., & Danube, C. (2004). Impulsivity in abstinent alcohol-dependent patients: relation to control subjects and type 1–type 2–like traits. *Alcohol*, 34(2), 133-150.
- Cuomo C, Sarchiapone M, Giannantonio MD, et al. Aggression, impulsivity personality traits, and childhood trauma of prisoners with substance abuse and addiction. *Am J Drug Alcohol Abuse*. 2008;34(3):339-45.
- Cüceloğlu, D.(2006). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cloninger, CR.(1987). A systematic method for clinical description and classification of personality variants. *Arch Gen Psychiatry*;44: 573-588.
- Conway, K. P., Kane, R. J., Ball, S. A., Poling, J. C., & Rounsaville, B. J. (2003). Personality, substance of choice, and polysubstance involvement among substance dependent patients. *Drug and alcohol dependence*, 71(1), 65-75
- Cloninger, CR., Svrakic, DM., and Przyback, TR.(1993). A psychobiological model temperament and character. *Arch Gen Psychiatry*;50:975-990.
- Çınar Gülölmür, Ö.(2010). Erkek Alkol Madde Bağımlılarında Çocukluk Çağı Travmasının Öfke, Agresyon ve Dürtüsellik İlişkisi. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Tıpta Uzmanlık Tezi. İstanbul.
- Çorak, T.(2015). Ehliyetlerine Alkollü Araç Kullanmaktan Dolayı El Konulan Sürücülerde Alkol Kullanımı ve Bağımlılığının Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite İle İlişkisi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- De With H.(2006). Impulsivity as a determinant and consequence of drug use; a review of underlying processes. *Addict Biol*; 14:22
- Dünya Sağlık Örgütü,(2009). Global Status Report on Road Safety. Time for Action , Switzerland.

Erol N, Kılıç C (1998) Türkiye ruh sağlığı profili raporu. Ankara, TC Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü.

Evren C, Çelik S, Evren B, Aksoy R. Validation study of the Turkish version of the OCDS in male alcohol dependent inpatients. *Düşünen Adam Psikiyatri Nöroloji Bilim Derg* 2011; 24:1-12.

Fleming, M., Mihic, SJ.and Haris, RA.(2001). Ethanol. In: Hardman, JG., Limberd, LE.and Gilman, AG. Editors. *The Pharmacological Basis of Therapeutics*. 10th ed. New York: Goodman & Gilman's. McGraw-Hill Companies Inc; p.429-45.

Gerra, G., and et al.(2004). Aggressive responding in abstinent heroin addicts: neuroendocrine and personality correlates. *Prog Neuropsychopharmacol Biol Psychiatry*;28:129-139.

Güleç H, Tamam L, Güleç MY ve ark. Barratt dürtüsellik ölçeği -11 (BDÖ-11)'nin Türkçe uyarlamasının psikometrik özellikleri. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni* 2008;18(4):251-258

Hancı, Hamit ve arkadaşları. (2009). "Türk Ceza Yasasına Göre Alkollü Araç Kullanmanın Güvenli Sürüş Yeteneğine Etkileri: Çalıştay Sonuç Bildirgesi." *Adli Bilimler Dergisi*, 8(4),ss.(önsöz).

Hartman, C., and at al.(2013). Using Cloninger's Temperament Scales to Predict Substance – Related Behaviors in Adolescents: Aprospective Longitudinal Study. *The American Journal on addictions*,22(3),246-251.

Helen, CF.et al.(2010). Interactive effects of cumulative stress and impulsivity and alcohol consumption. *Alcohol Clin Exp Res*;34: 1376-1385.

Hussong, A. M., & Chassin, L. A. (1994). The stress-negative affect model of adolescent alcohol use: Disaggregating negative affect. *Journal of Studies on Alcohol*, 55, 707-718.

Hussong, A.M at al.(2001). Specifying the relations between affect and heavy alcohol use among young adults. *J.Abn. Psychol.*, 110(3),449-61.

Köroğlu, E. (2016). *Bağımlılıktan Kurtuluş*. Ankara: HYB Basım Yayıncılık.

Le Bon O, Basiaux P, Streel E, Tecco J, Hanak C, Hansenne M, Anseau M, Pelc

I, Verbanck P, Dupont S. Personality profile and drug of choice; a multivariate analysis using Cloninger's TCI on heroin addicts, alcoholics, and a random population group. *Drug Alcohol Depend* 2004;7:73175-73182.

Mann K, Ackermann K, Jung M, Morlock P, Mundle G. Aggressiveness, onset of dependence and treatment outcome in socially well-adapted alcoholics. *Alcohol* 1998;33:16-19.

Marquez-Arrico, J. E., López-Vera, S., Prat, G., & Adan, A. (2016). Temperament and character dimensions in male patients with substance use disorders: Differences relating to psychiatric comorbidity. *Psychiatry research*, 237, 1-8.

Morris, G.C.(2002). *Psikolojiyi Anlamak(Çev.)*.Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Moeller, FG. et al(2001). Psychiatric aspects of impulsivity. *Am J Psychiatry* ;158: 1783-1793.

- McCarthy, DM., Pedersen, SL., and Leuty, ME.(2005). Negative cosequences and cognitions about drinking and driving. *J Stud Alcohol*,66:567-70.
- McCord, J.(1984). Durken drivers in longitudinal perspective. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs* 45:316-20.
- Ögel, K. (2015). *Bağımlı Aileleri İçin Rehber Kitap*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ögel, K. (2002). *Türkiye’de Madde Bağımlılığı*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Öztürk, O.ve Uluşahin, A. (2011). *Ruh Sağlığı Ve Bozuklukları Cilt II*. Ankara: Tuna Matbaacılık.
- Köse, S., Sayar, K., Ak, I., Aydın, N., Kirpınar, I., Reeves, R. A., ... & Cloninger, C. R.(2004). Mizaç ve Karakter Envanteri (Türkçe TCI): Geçerlik, Güvenirliği ve Faktör Yapısı. *Klinik Psikofarmakoloji Bulteni*, 14(3).
- Patton, JH., Stanford, MS., and Barratt, ES.(1995). Factor stucture of Barratt Impulsiveness Scale. *J Clin Psychol* 51:768-74.
- Pallant, J. (2007). *SPSS Survival Manuel*. Crows Nest, Australia: Allen & Unwin.
- Sadock, BJ., and Sadock, VA.(2007). *Comprehensive Textbook Of Psychiatry*, Aydın H., Bozkurt .(Çev.)8. Baskı, Ankara: Güneş Kitabevi.
- Savaşır I, Şahin N.H. Bilişsel ve Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler. Ankara Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Özyurt Matbaacılık, Ankara, 1997
- Sayal, D. vd(2005). “ Alkol Kullanımı ve Suç Oranı”. *Gülhane Tıp Dergisi*, 47(1),ss.14.
- Spielberg, C.D.(1991). *State- Trait Anger Expression Inventory*. Orlando, FL: Psychological Assesment Resources.
- Skara S, Pokhrel P, Weiner MD, Sun P, Dent CW, Sussman S. Physical and relational aggression as predictors of drug use: gender differences among high school students. *Addict Behav* 2008;33:1507-1515.
- Şahin, B.(2011). *Alkol Bağımlıları ve Eşlerinde Evlilik Uyumu Bağlanma Biçimi ve Mizaç Karakter Özellikleri Arasındaki İlişki*. Gazi Üniversitesi. Psikiyatri Anabilim Dalı. Tıpta Uzmanlık Tezi. Ankara.
- Tarhan, N. (2016). *Duyguların Psikolojisi Ve Duygusal Zeka*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tamar M, Aydın C (1996) *Ergenlikte alkol kullanımı*. İzmir, Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları.
- Tosun, M.(2000). *Alkol Ve Diğer Maddeler İle İlişkili Bozukluklar*. İstanbul: Dilek Ofset Matbaacılık.
- Tosuner Sevinç, A.(2013). *Alkol ve Madde Bağımlılarında Şiddet Sıklığı ve Şiddet Özelliklerinin Kontrol Grubu İle Karşılaştırılması*. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi. Tıpta Uzmanlık Tezi. Ankara.
- Türkiye İstatistik Enstitüsü(2012). *Trafik Kaza İstatistikleri; İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflamasına Göre Kaza İstatistikleri*
- Uzbay, İ.T.(2009). *Madde Bağımlılığının Tarihçesi, Tanımı, Genel Bilgiler Ve Bağımlılık Yapan Maddeler*. Türk Eczacıları Birliği Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi,5:5-15.

Van Praag, HM.(1998). Anxiety and increased aggression as pacemakers of depression. *Acta Psychiat Scand Suppl*; 393:81.

Yıldız, A(2012). Alkol Bağımlılığının Tip D Kişilik İle İlişkisinin Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi. Tıpta Uzmanlık Tezi. Ankara.

Yiğit Ş, Khorshid L. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Öğrencilerinde Alkol Kullanımı ve Bağımlılığı. *Bağımlılık Dergisi* 7:24-30, 2006.

World Healty Organization(2013). Global Status Report on Road Safety 2-13: Supporting a Decade of Action. Geneva: World Healty Organization.

World Healty Organization(2007). World Youth Asembly for Road Safety, Geneva, Switzerland(pres release) ; 2007
(<http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2007/pr20/en/index.html>).

Wills, T. A., Vaccaro, D., & McNamara, G. (1994). Novelty seeking, risk taking, and related constructs as predictors of adolescent substance use: an application of Cloninger's theory. *Journal of substance abuse*, 6(1), 1-20.

Jakubczyk A, Klimkiewicz A, Wnorowska A, Mika K, Bugaj M, Podgorska A, Barry K, Blow F, Brower K, Wojnar M (2013) Impulsivity, risky behaviors and accidents in alcohol-dependent patients. *Accid Anal Prev*, 51:150-155.

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu Örneği (BGOF)

ÇALIŞMANIN ADI: Alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan kişilerde alkol içme davranışının devamının öfke, dürtüsellik ve mizaç özellikleri ile ilişkisi.

Aşağıda bilgileri yer almakta olan bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını, bilgilerinizin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neleri içerdiğini, olası yararları ve risklerini ya da rahatsızlık verebilecek yönlerini anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. Eğer çalışmaya katılma kararı verirsiniz, **Çalışmaya Katılma Onayı Formu**'nu imzalayınız. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Çalışmaya katıldığınız için size herhangi bir ödeme yapılmayacak ya da sizden herhangi bir maddi katkı/malzeme katkısı istenmeyecektir.

ÇALIŞMANIN KONUSU VE AMACI: Bu araştırmanın amacı alkollü araç kullanımına bağlı ehliyetlerine el konulan kişilerde alkol içme davranışının devamının öfke, dürtüsellik ve mizaç özellikleri ile ilişkisini incelemektir.

ÇALIŞMA İŞLEMLERİ: Kişisel Bilgi Formu, Mizaç ve Karakter Envanteri(TCI), Michigan Alkolizm Tarama Testi(MATT), Barratt Dürtüsellik Ölçeği-11, Obsesif Kompulsif İçme Ölçeği ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade ölçeği uygulanacaktır.

ÇALIŞMAYA KATILMAMIN OLASI YARARLARI NELERDİR? Çalışmaya katılmamanın olası yararları, kişisel bilgiler kullanılmadan ve bireysel değerlendirme olmaksızın; toplanmış olan veriler ile daha önce yapılmış araştırmalarda bire bir araştırılmamış olan ehliyetlerine el konulan kişilerde alkol içme davranışının devamının öfke, dürtüsellik ve mizaç özellikleri ilişkisiyi incelemeye olanak sağlamaktır.

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK? Kişisel bilgilerinizin gizliliğine saygı gösterilecek ve bu bilgileriniz bilimsel amaçlı kullanımı sırasında da özenle korunacaktır. Bu amaçların dışında bu kayıtlar kullanılmayacak ve başkalarına verilmeyecektir.

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAŞVURULACAK KİŞİLER: M. Nurullah DEMİR mail; Muhammed_nurullah_demir@hotmail.com

Çalışmaya Katılma Onayı Yukarıdaki bilgileri ilgili araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı. Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum. Bu onay, ilgili hiçbir kanun ve yönetmeliği geçersiz kılmaz. Araştırmacı, saklamam için bu belgenin bir kopyasını çalışma sırasında dikkat edeceğim noktaları da içerecek şekilde bana teslim etmiştir.

Tarih:

Gönüllü İmza

Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırma Ankara-İstanbul-Gaziantep Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde Sürücü Davranışları Geliştirme Eğitimine (SÜDGE) katılan ehliyetlerine el konulan sürücülerin alkol içme davranışının devamının, öfke, dürtüsellik ve mizaç özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemeyi amacıyla yapılan yüksek lisans tezi için hazırlanmıştır. Dolduracağınız anket formundaki bilgiler sadece bu çalışmada kullanılacak ve saklı tutulacaktır. Çalışmamıza verdiğiniz destek için teşekkür ederiz.

Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi
Muhammed Nurullah DEMİR

1. Yaşınız:
2. Cinsiyetiniz:
3. a) Erkek b) Kadın
4. Medeni Durumunuz:
a) Bekâr b) Evli c) Boşanmış d) Dul
5. Eğitiminiz:
a) Okur- yazar değil
b) İlköğretim
c) Lise
d) Yüksekokul
e) Lisans ve üzeri
6. Alkol Başlama Yaşınız:
7. Alkollü araç kullanmaktan dolayı ehliyetinize kaç defa el konuldu?
a) 1
b) 2
c) 3
d) 4
e) 5 ve üzeri
8. Haftada kaç gün alkol kullanıyorsunuz?
a) Hiç kullanmıyorum.
b) Haftada bir iki gün kullanıyorum.
c) Haftada üç dört gün kullanıyorum.
d) Haftada beş altı gün kullanıyorum.
e) Her gün kullanıyorum.

9. Daha önce alkol problemi nedeniyle tanı ve/veya tedavi aldınız mı?
a) Evet b) Hayır
10. Ailenizden daha önce alkol problemi nedeniyle tanı ve/veya tedavi alan var mı?
Varsa yakınlığı boş bırakılan yere yazınız.....
a) Evet b) Hayır
11. Daha önce cezaevi öykünüz var mı? Evet ise nedenini yazınız.
a) Evet b) hayır nedeni .....
12. Ailenizden daha önce cezaevi öyküsü olan var mı? Evet ise nedenini ve yakınlığını belirtiniz yazınız,
a) Evet b) hayır yakınlığı ..... nedeni .....
13. Daha önce karakola gidecek düzeyde kavgaya karıştınız mı?
a) Evet b) Hayır nedeni.....

Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11

Açıklamalar: İnsanlar farklı durumlarda gösterdiği düşünce ve davranışları ile birbirlerinden ayrılırlar. Bu test bazı durumlarda nasıl düşündüğünüzü ve davrandığınızı ölçen bir testtir.

Lütfen her cümleyi okuyunuz ve bu sayfanın sağındaki, size en uygun daire içine X koyunuz.

Cevaplamak için çok zaman ayırmayınız. Hızlı ve dürüstçe cevap veriniz.

	Nadiren/ Hiçbir zaman	Bazen	Sıklıkla	Hemen her zaman/ Her zaman
1. İşlerimi dikkatle planlarım	-	-	-	-
2. Düşünmeden iş yaparım	-	-	-	-
3. Hızla karar veririm	-	-	-	-
4. Hiç bir şeyi dert etmem	-	-	-	-
5. Dikkat etmem	-	-	-	-
6. Uçuşan düşüncelerim var	-	-	-	-
7. Seyahatlerimi çok önceden planlarım	-	-	-	-
8. Kendimi kontrol edebilirim.	-	-	-	-
9. Kolayca konsantre olurum	-	-	-	-
10. Düzenli para biriktirim	-	-	-	-
11. Derslerde veya oyunlarda yerimde duramam	-	-	-	-
12. Dikkatli düşünen birisiyim	-	-	-	-
13. İş güvenliğine dikkat ederim	-	-	-	-
14. Düşünmeden bir şeyler söylerim	-	-	-	-
15. Karmaşık problemler üzerine düşünmeyi severim.	-	-	-	-
16. Sık sık iş değiştiririm	-	-	-	-
17. Düşünmeden hareket ederim	-	-	-	-
18. Zor problemler çözmem gerektiğinde kolayca sıkılırım.	-	-	-	-
19. Aklıma estiği gibi hareket ederim	-	-	-	-
20. Düşünerek hareket ederim	-	-	-	-
21. Sıklıkla evimi değiştiririm	-	-	-	-
22. Düşünmeden alışveriş yaparım	-	-	-	-
23. Aynı anda sadece bir tek şey düşünebilirim.	-	-	-	-
24. Hobilerimi değiştiririm	-	-	-	-
25. Kazandığımdan daha fazla harcarım.	-	-	-	-
26. Düşünürken sıklıkla zihnimde konuyla ilgisiz düşünceler oluşur.	-	-	-	-
27. Şu an ile gelecekte daha fazla ilgilenirim.	-	-	-	-
28. Derslerde veya sinemada rahat oturamam.	-	-	-	-
29. Yap-boz/puzzle çözmeyi severim	-	-	-	-
30. Geleceğini düşünen birisiyim	-	-	-	-

OBSESİF KOMPULSİF İÇME ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki sorular alkol içmeniz ve içmenizi kontrol etme girişimleriniz hakkında sormaktadır. Lütfen size uygun olan cevabı daire içine alın.

1. İçmediğinizde zamanınızın ne kadarı içmeyle ilişkili fikirler, düşünceler, dürtüler ya da hayaller ile meşgul olur?

- 0.) Hiç.
- 1.) Günde 1 saatten az.
- 2.) Günde 1-3 saat.
- 3.) Günde 4-8 saat.
- 4.) Günde 8 saatten daha fazla.

2. Bu düşünceler ne sıklıkta oluşur?

- 0.) Hiç bir zaman.
- 1.) Günde 8 kereden fazla değil.
- 2.) Günde 8 kereden fazla, fakat günün çoğu saatinde bu düşüncelerden uzağım.
- 3.) Günde 8 kereden fazla ve günün çoğu saatinde.
- 4.) Düşünceler sayamayacak kadar fazla ve bu tür birkaç düşünce olmadan bir saat nadiren geçer.

1 ya da 2. Soruların en Yüksek Puanını buraya yazın _____

3. İçmeyle ilgili bu fikir, düşünce, dürtü ya da hayaller sosyal ya da iş (ya da rol) işlevselliğinize ne kadar engel oluyor? Onlar yüzünden yapmadığınız ya da yapamadığınız herhangi bir şey var mı? [Eğer şu anda çalışmıyorsanız, eğer çalışıyor olsanız performansınız ne kadar etkilenirdi?]

- 0.) İçme düşünceleri hiç bir zaman engel olmaz—İşlevselliğim normal.
- 1.) İçme düşünceleri sosyal veya mesleki aktiviteleri az etkiler, fakat genel performansım bozulmaz.
- 2.) İçme düşünceleri kesinlikle sosyal veya mesleki performansımı kesinlikle engeller, fakat yinede baş ediyorum.
- 3.) İçme düşünceleri sosyal veya mesleki performansımda önemli yetersizliğe neden oluyor.
- 4.) İçme düşünceleri sosyal veya iş performansımı tamamen engeller.

4. İçmediğiniz sırada bu içmeyle ilgili fikir, düşünce, dürtü veya hayaller ne kadar sıkıntı ya da rahatsızlığa neden oluyor?

- 0.) Hiç.
- 1.) Hafif, sık değil ve fazla rahatsızlık verici değil.

- 2.) Orta, sık ve rahatsızlık verici, fakat yinede baş edilebilir.
  - 3.) Şiddetli, çok şiddetli ve çok rahatsız edici.
  - 4.) Aşırı, neredeyse sabit devamlı ve yetersiz kılan sıkıntı.
5. İçmediğiniz sırada bu düşüncelere direnmek ya da görmemezlikten gelmek ya da aklınıza girdikleri zaman dikkatinizi bu düşüncelerden uzaklaştırmak için ne kadar gayret sarf ediyorsunuz? (Bu düşüncelere direnmek için gösterdiğiniz gayreti değerlendirin onları kontrol etmekteki başarı ya da başarısızlığınızı değil).
- 0.) Düşüncelerin o kadar az ki, aktif bir direnç göstermeme gerek yok. Eğer düşüncelerim olursa direnebileceğim gayreti her zaman gösteririm.
  - 1.) Çoğu zaman direnmeye çalışıyorum
  - 2.) Direnmek için bir kısım direnç gösteriyorum
  - 3.) Bu tür düşüncelerin hepsine onları kontrol etmeyi denemeden teslim oluyorum fakat bunu gönülsüz yapıyorum.
  - 4.) Tamamen ve isteyerek bu tür düşüncelerin hepsine teslim oluyorum.
6. İçmediğiniz sırada bu düşünceleri durdurma ya da değiştirmekte ne kadar başarılısınız?
- 0.) Bu tür düşünceleri durdurma ya da değiştirmekte tamamen başarılıyım.
  - 1.) Genellikle bu tür düşünceleri bir kısım gayret ve yoğunlaşma ile durdurabiliyor ya da değiştirebiliyorum.
  - 2.) Bazen bu tür düşünceleri durdurabiliyor ya da değiştirebiliyorum.
  - 3.) Nadiren bu tür düşünceleri durdurabiliyor ve sadece zorlukla bu tür düşünceleri değiştirebiliyorum.
  - 4.) Bu tür düşünceleri anlık bile nadiren değiştirebiliyorum.
7. Her bir gün ne kadar içki içiyorsunuz?
- 0.) Hiç
  - 1.) Günde 1 içkiden az
  - 2.) Günde 1-2 içki
  - 3.) Günde 3-7 içki
  - 4.) Günde 8 ya da daha fazla içki
8. Her hafta kaç gün içiyorsunuz?
- 0.) Hiç
  - 1.) Haftada 1 günden fazla değil
  - 2.) Haftada 2-3 gün
  - 3.) Haftada 4-5 gün
  - 4.) Haftada 6-7 gün

7 ya da 8. Soruların en Yüksek Puanını buraya yazın _____

9. İçmeniz mesleki işlevselliğinize ne kadar mani oluyor? İçmeniz yüzünden yapmadığınız ya da yapamadığınız herhangi bir şey var mı? [Eğer şu anda çalışmıyorsanız, eğer çalışıyor olsanız performansınız ne kadar etkilenirdi?]
- 0.) İçmek hiç bir zaman engellemez—İşlevselliğim normal.
  - 1.) İçmek mesleki aktivitelerini az engeller, fakat genel performansım bozulmaz.
  - 2.) İçmek mesleki performansıyla kesinlikle engel, fakat yinede baş ediyorum.
  - 3.) İçmek mesleki performansında önemli yetersizliğe neden oluyor.
  - 4.) İçmek sorunları iş performansına tamamen engel oluyor.
10. İçmen sosyal işlevselliğine ne kadar engel oluyor? İçmeniz yüzünden yapmadığınız ya da yapamadığınız her hangi bir şey var mı?
- 0.) İçmek hiç bir zaman engellemez—İşlevselliğim normal.
  - 1.) İçmek sosyal aktiviteleri az engeller, fakat genel performansım bozulmaz.
  - 2.) İçmek sosyal performansıyla kesinlikle engel, fakat yinede baş ediyorum.
  - 3.) İçmek sosyal performansında önemli yetersizliğe neden oluyor.
  - 4.) İçmek sorunları sosyal performansına tamamen engel oluyor.

9 ya da 10. Soruların en Yüksek Puanını buraya yazın _____

11. İçme arzunuz olduğu zaman içmeniz engellense ne kadar sıkıntılı ya da üzgün olursunuz?
- 0.) Herhangi bir sıkıntı ya da sinirlilik yaşamam.
  - 1.) Sadece az sıkıntılı ya da sinirlilik olurum.
  - 2.) Sıkıntı ya da sinirlilik büyür fakat baş edebilir kalır.
  - 3.) Sıkıntı ya da sinirlilik kalıcı ve çok rahatsız edici artış yaşarım.
  - 4.) Yetersizlik doğuran sıkıntı ya da sinirlilik yaşarım.
12. Alkollü içecekleri içmeye direnmek için ne kadar gayret harcıyorsunuz? (Sadece içmeye direnmek için gösterdiğiniz gayreti değerlendirin, onları kontrol etmekteki başarı ya da başarısızlığınızı değil).
- 0.) İçmem o kadar az ki, aktif bir direnç göstermeme gerek yok. Eğer içersen, direnebileceğim gayreti her zaman gösteririm.
  - 1.) Çoğu zaman direnmeye çalışıyorum
  - 2.) Direnmek için bir kısım direnç gösteriyorum
  - 3.) İçmelerin hepsine onları kontrol etmeyi denemeden teslim oluyorum fakat bunu gönülsüz yapıyorum.
  - 4.) Tamamen ve isteyerek içmelerin hepsine teslim oluyorum.
13. Alkollü içecek içme dürtüsü ne kadar güçlü?
- 0.) Dürtü yok
  - 1.) İçmek için kısmi baskı

- 2.) İçmek için güçlü baskı
- 3.) İçmek için çok güçlü baskı
- 4.) İçme dürtüsü tamamen istem dışı ve aşırı güçlü.

14. İçmeniz üzerine ne kadar kontrol sahibisiniz?

- 0.) Tamamen kontrol sahibiyim.
- 1.) Genellikle üzerine istemli kontrol gösterebiliyorum.
- 2.) Sadece zorlukla kontrol ediyorum.
- 3.) İçmeliyim ve sadece zorlukla içmemi erteleyebilirim.
- 4.) İçmeyi anlık bile nadiren erteleyebiliyorum.

13 ya da 14. Soruların en Yüksek Puanını buraya yazın _____

SÖÖTÖ

I. BÖLÜM

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatırken kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da genel olarak nasıl hissettiğinizi düşünün ve ifadelerin sağ tarafındaki sayılar arasında sizi en iyi tanımlayanı seçerek üzerine (X) işareti koyun. Doğru ya da yanlış cevap yoktur.

1. Hiç
2. Biraz
3. Oldukça
4. Tümüyle

	Hiç			Tümüyle
	(1)	(2)	(3)	(4)
1. Çabuk parlarım.	(1)	(2)	(3)	(4)
2. Kızgın mizaçlıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)
3. Öfkesi burnunda bir insanım.	(1)	(2)	(3)	(4)
4. Başkalarının hataları, yaptığım işi yavaşlatınca kızarım.	(1)	(2)	(3)	(4)
5. Yaptığım iyi bir işten sonra takdir edilmemek canımı sıkır.	(1)	(2)	(3)	(4)
6. Öfkelenince kontrolümü kaybederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
7. Öfkelenirken ağzıma geleni söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)
8. Başkalarının önünde eleştirilmek beni çok hiddetlendirir.	(1)	(2)	(3)	(4)
9. Engellendiğimde içimden birilerini vurmaya gelir.	(1)	(2)	(3)	(4)
10. Yaptığım iyi bir iş kötü değerlendirildiğinde çılgına dönerim.	(1)	(2)	(3)	(4)

II. BÖLÜM:

YÖNERGE: Herkes zaman zaman kızgınlık veya öfke duyabilir. Aşağıda, kişilerin öfke ve kızgınlık tepkilerini tanımlarken kullandıkları ifadeleri göreceksiniz. Her bir ifadeyi okuyun ve öfke ve kızgınlık duyduğunuzda genelde ne yaptığınızı düşünerek o ifadenin yanında sizi en iyi tanımlayan sayının üzerine (X) işareti koyarak belirtin. Doğru veya yanlış cevap yoktur.

1. Hiç
2. Biraz
3. Oldukça
4. Tümüyle

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

	Hiç			Tümüyle
	(1)	(2)	(3)	(4)
11. Öfkemi kontrol ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
12. Kızgınlığımı gösteririm.	(1)	(2)	(3)	(4)
13. Öfkemi içime atarım.	(1)	(2)	(3)	(4)
14. Başkalarına karşı sabırlıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)
15. Somurtur ya da surat asarım.	(1)	(2)	(3)	(4)

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

	Hiç			Tümüyle
	(1)	(2)	(3)	(4)
16. İnsanlardan uzak dururum.	(1)	(2)	(3)	(4)
17. Başkalarına iğneli sözler söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)
18. Soğukkanlılığımı korurum.	(1)	(2)	(3)	(4)
19. Kapıları çarpmak gibi şeyler yaparım.	(1)	(2)	(3)	(4)
20. İçin için köpürürüm ama gösteremem.	(1)	(2)	(3)	(4)

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

	Hiç			Tümüyle
	(1)	(2)	(3)	(4)
21. Davranışlarımı kontrol ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
22. Başkalarıyla tartışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
23. İçimde, kimseye söylemediğim kinler beslerim.	(1)	(2)	(3)	(4)
24. Beni çileden çıkaran herneyse saldırırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
25. Öfkem kontrolden çıkmadan kendimi durdurabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

	Hiç			Tümüyle
	(1)	(2)	(3)	(4)
26. Gizliden gizliye insanları epeyce eleştiririm.	(1)	(2)	(3)	(4)
27. Belli ettiğimden daha öfkeliyimdir.	(1)	(2)	(3)	(4)
28. Çoğu kimseye kıyasla daha çabuk sakinleşirim.	(1)	(2)	(3)	(4)
29. Kötü şeyler söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)
30. Hoşgörülü ve anlayışlı olmaya çalışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

	Hiç			Tümüyle
	(1)	(2)	(3)	(4)
31. İçimden insanların farkettiğinden daha fazla sinirlenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)
32. Sınırlarıma hakim olamam.	(1)	(2)	(3)	(4)
33. Beni sinirlendirene, ne hissettiğimi söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)
34. Kızgınlık duygularımı kontrol ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)

MICHIGAN ALKOLİZM TARAMA TESTİ (MATT)

PUAN	SORULAR	EVET	HAYIR
	0. Şimdi veya biraz sonra bir kadeh atmak hoşunuza gider mi?	_____	_____
(2)	1. Kendinizi normal bir içici olarak hissediyor musunuz ? (Normal kavramı ile diğer insanlar kadar veya onlardan daha az içme veya hiç içki içme kastedilmektedir.) (*)	_____	_____
(2)	2. Akşam içki içtikten sonra sabah uyandığınızda akşamın bir bölümünü hatırlayamadığınız oldu mu?	_____	_____
(1)	3. İçki içmeniz konusunda eşinizin, anne-babanızın veya yakınlarınızın endişe ettikleri veya yakındıkları oldu mu?	_____	_____
(2)	4. Birkaç kadeh attıktan sonra mücadele etmeden içki içmeyi durdurabiliyor musunuz? (*)	_____	_____
(1)	5. İçki içtiğiniz için hiç suçluluk duydunuz mu ?	_____	_____
(2)	6. Arkadaşlarınız ve yakınlarınız sizin normal bir içici olduğunuzu düşünüyorlar mı? (*)	_____	_____
(2)	7. İstediginizde içki içmeyi durdurabiliyor musunuz? (*)	_____	_____
(5)	8. Adsız Alkoliklerin (AA) bir toplantısına hiç katıldınız mı?	_____	_____
(1)	9. İçtiğinizde hiç kavga ettiğiniz oldu mu?	_____	_____
(2)	10. İçki içmeniz sizinle; eşiniz, anne-babanız veya yakınlarınız arasında sorun oluşturdu mu?	_____	_____
(2)	11. Eşiniz veya yakınlarınız içmeniz konusunda başkalarından yardım istediler mi ?	_____	_____
(2)	12. İçtiğiniz için arkadaşlarınızı kaybettiğiniz oldu mu?	_____	_____
(2)	13. İçtiğiniz için işte veya okulda sorunlarla karşılaştığınız oldu mu?	_____	_____
(2)	14. İçtiğiniz için işinizi kaybettiğiniz oldu mu?	_____	_____
(2)	15. İçtiğiniz için arka arkaya birkaç gün sorumluluklarınızı, ailenizi veya işinizi ihmal ettiğiniz oldu mu?	_____	_____
(1)	16. İçki içmeye sıklıkla öğleden önce mi başlarsınız?	_____	_____

Psikiyatride Kullanılan Klinik Ölçekler

- (2) 17. Hiç alkolle bağlantılı bir karaciğer sorununuzun olduğu söylendi mi? _____
- (2) 18. Aşırı içki içtikten sonra hiç Deliryum Tremens veya aşırı titreme tablosuna girdiniz mi, gerçekte olmadığı halde sesler işitip, hayaller gördüğünüz oldu mu? (**)
- (5) 19. İçmeniz konusunda başkasından yardım istediniz mi? _____
- (5) 20. İçki nedeniyle hastaneye yattığınız oldu mu? _____
- (2) 21. Bir psikiyatri kliniğine hiç yattınız mı? Eğer yattıysanız içki içmenizin yatışta rolü var mıydı? _____
- (2) 22. Sinirsel sorunlarınızdan dolayı psikiyatri polikliniğine, bir psikolog veya doktora başvurduunuz mu? Eğer başvurduysanız içki içmenizin bunda rolü var mıydı? _____
- (2) 23. Aşırı alkollü olarak veya alkollü içeceklerin etkisi altında araba kullandığınız için hiç tutuklandınız mı?
(Evet ise kaç kere?: ___) (***)
- (2) 24. İçkiliyken diğer davranışlarınızdan dolayı tutuklandığınız veya birkaç saat dahi olsa gözaltına alındığınız oldu mu?
(Evet ise kaç kere? : ___) (***)
- (*) Alkol bağımlıların yanıtı olumsuzdur.
- (**) Alkol yoksunluğu deliryumunda 5 puan.
- (***) Her tutuklanma için 2 puan.
-

EK-1 Mizaç ve Karakter Envanteri

(Türkçe TCI)

Bu anket formunda kişilerin kendi tutumlarını, görüşlerini, ilgilerini ya da kişisel duygularını tanımlarken kullanabilecekleri ifadeleri bulacaksınız.

Her ifade DOĞRU ya da YANLIŞ olarak yanıtlanabilir. İfadeleri okuyunuz ve hangi seçeneğin sizi en iyi tanımladığına karar veriniz. Sadece şu anda nasıl hissettiğiniz değil, ÇOĞU KEZ ya da genellikle nasıl davrandığınız ve hissettiğinizi tanımlamaya çalışınız.

Bu anket formunu kendi başınıza doldurunuz. Lütfen tüm soruları yanıtlayınız.

ANKET FORMU NASIL DOLDURULUR

Yanıtlamak için her sorudan sonra yalnızca "D" ya da "Y" seçeneğini işaretlemeniz yeterlidir.

ÖRNEK;

Bu anket formunu nasıl dolduracağımı biliyorum.

DOĞRU

D

YANLIŞ

Y

(Bu anket formunu nasıl dolduracağınızı biliyorsanız, ifadenin DOĞRU olduğunu göstermek için "D"yi yuvarlak içine alınız.)

*****

Her ifadeyi dikkatlice okuyunuz, ancak yanıtlarken çok zaman harcamayınız.

Lütfen bütünüyle yanıtta emin olmasanız bile, her ifadeyi yanıtlayınız.

Doğru ya da yanlış yanıtlar olmadığını unutmayınız ve sadece kendi kişisel görüş ve duygularınızı belirtiniz.

Copyright © 1987, 1992 C. R. Cloninger
Türkçe TCI © 2001 Samet Köse, Kemal Sayar

Türkçe TCI'nin eser sahipliği hakları Samet Köse ve Kemal Sayar'a aittir. Yazarların izni olmaksızın her türlü kullanımı eser sahipliğinden doğan hakların ihlalini oluşturur ve etik değildir.

	DOĞRU	YANLIŞ
1. Çoğu kimse zaman kaybı olduğunu düşünse bile, sırf eğlence ya da heyecan olsun diye çoğu kez yeni şeyler denerim.	D	Y
2. Çoğu kimseyi kaygılandıran durumlarda bile, genellikle her şeyin iyiye gideceğine inanırım.	D	Y
3. Çoğu kez güzel bir konuşma ya da şirden derinden etkilenirim.	D	Y
4. Çoğu kez koşulların kurbanı olduğumu düşünürüm.	D	Y
5. Benden çok farklı olsalar bile, genellikle başkalarını olduğu gibi kabul ederim.	D	Y
6. Mucizelerin olabileceğine inanırım.	D	Y
7. Beni inciten kimselerden intikam almak hoşuma gider.	D	Y
8. Bir şeye yoğunlaştığımda, çoğu kez zamanın nasıl geçtiğinin farkına varmam.	D	Y
9. Çoğu kez yaşamımın, pek az bir amacı ya da anlamı olduğunu düşünürüm.	D	Y
10. Herkesin karşısına çıkabilecek sorunlara çözüm bulmakta, yardımcı olmak isterim.	D	Y
11. Belki de yaptığımdan daha fazlasını başarabilirim, ancak bir şeye ulaşmak için kendimi gereğinden fazla zorlamada bir yarar görmüyorum.	D	Y
12. Başkaları endişelenecek bir şey olmadığını düşünse bile, tanıdık olmayan ortamlarda çoğu kez gergin ve endişeli hissederim.	D	Y
13. İşleri yaparken geçmişte nasıl yapıldığını düşünmeksizin, çoğu kez o anda nasıl hissettiğimi temel alarak yaparım.	D	Y
14. İşleri başkalarının arzularına bırakmaktansa, genellikle kendi tarzıma göre yaparım.	D	Y
15. Çoğu kez çevremdeki kimselerle öylesine bağlantılı olduğumu düşünürüm ki, sanki aramızda bir ayrılık yokmuş gibi gelir.	D	Y
16. Benden farklı düşünceleri olan kimselerden, genellikle hoşlanmam.	D	Y
17. Çoğu durumda doğal tepkilerim, geliştirmiş olduğum iyi alışkanlıklara dayanır.	D	Y
18. Bir çok eski arkadaşımın güvenini kaybedecek olsam bile, zengin ve ünlü olmak için, yasal olan hemen her şeyi yapardım.	D	Y
19. Çoğu kimseden daha çok tedbirli ve denetimliyimdir.	D	Y
20. Bir şeylerin yanlış gidebileceğinden endişelendiğim için, çoğu kez yapmakta olduğum işi bırakmak zorunda kalırım.	D	Y
21. Yaşantı ve duygularımı kendime saklamak yerine, arkadaşlarımla açıkça tartışmaktan hoşlanırım.	D	Y
22. Çoğu kimseden daha az enerjiye sahibim ve daha çabuk yorulurum.	D	Y
23. Yapmakta olduğum işe kendimi fazla kaptırıp başka her şeyi unuttuğumdan, çoğu kez "dalgın" olarak adlandırılırım.	D	Y
24. Ne yapmak istediğimi seçmede kendimi nadiren serbest hissederim.	D	Y
25. Bir başkasının duygularını, çoğu kez kendiminkiler kadar dikkate alırım.	D	Y
26. Bir kaç saat sessiz ve hareketsiz kalmaktansa, çoğu zaman biraz riskli şeyler (sarp tepeler ve keskin virajlar üzerinde araba kullanmak gibi) yapmayı tercih ederim.	D	Y
27. Tanımadığım kimselere güven duymadığım için, çoğu kez yabancılarla tanışmaktan kaçınırım.	D	Y
28. Başkalarını edebileceğim kadar çok memnun etmekten hoşlanırım.	D	Y
29. Bir iş yaparken "yeni ve geliştirilmiş" yollardan çok, eski "denenmiş ve doğru" yolları tercih ederim.	D	Y

30. Zaman yokluğu nedeniyle, genellikle işleri önemlilik sırasına göre yapamam.	D	Y
31. Çoğu kez hayvanları ve bitkileri yok olmaktan korumaya yarayacak işler yapanm.	D	Y
32. Çoğu kez başka herkesten daha zeki olmayı dilerim.	D	Y
33. Düşmanlarımanın acı çektiğini görmek bana hoşnutluk verir.	D	Y
34. Her ne zaman olursa olsun, çok düzenli olmak ve kişiler için kurallar koymaktan hoşlanırım.	D	Y
35. Dikkatim çoğu kez başka bir şeye kaydığı için, uzunca bir süre aynı ilgilerimi sürdürmem güçtür.	D	Y
36. Tekrarlanmış uygulamalar bana, çoğu anlık dürtüler ya da telkinlerden daha güçlü olan, iyi alışkanlıklar kazandırdı.	D	Y
37. Genellikle o kadar kararlıyım ki, başkaları vazgeçtikten sonra bile çalışmaya devam ederim.	D	Y
38. Yaşamda, bilimsel olarak açıklanamayan bir çok şeye hayran olurum.	D	Y
39. Bırakabilmeyi dilediğim bir çok kötü alışkanlığım var.	D	Y
40. Sorunlarıma çoğu kez bir başkasının çözüm sağlamasını beklerim.	D	Y
41. Çoğu kez nakit param bitinceye ya da aşırı kredi kullanıp borçlanıncaya değin para harcarım.	D	Y
42. Gelecekte bir hayli şanslı olacağımı düşünürüm.	D	Y
43. Hafif rahatsızlık ya da gerginlikten çoğu kimseye göre daha geç kurtulurum.	D	Y
44. Yalnız olmak beni her zaman rahatsız etmez.	D	Y
45. Gevşemekteyken, çoğu kez beklenmedik içgörüyü ya da anlayış panituları yaşarım.	D	Y
46. Başkalarının benden ya da işleri yapma tarzımdan hoşlanıp hoşlanmadıklarına pek aldırım.	D	Y
47. Herkesi memnun etmek mümkün olmadığı için, genellikle kendim için ne istiyorsam sadece onu edinmeye çalışırım.	D	Y
48. Görüşlerimi kabul etmeyen kimselere karşı sabırlı değilimdir.	D	Y
49. Çoğu kimseyi pek de iyi anladığım söylenemez.	D	Y
50. Ticarette başarılı olmak için sahtekar olmak zorunda değilsiniz.	D	Y
51. Bazen kendimi doğayla öylesine bağlantılı hissedirim ki, her şey tek bir canlı organizmanın parçasıymış gibi görünür.	D	Y
52. Konuşmalarda konuşmacı olmaktan çok, iyi bir dinleyiciyimdir.	D	Y
53. Çoğu kimseden daha çabuk öfkelenirim.	D	Y
54. Bir grup yabancıyla tanışmak zorunda olduğumda, çoğu kimseden daha sıkılganım.	D	Y
55. Çoğu kimseden daha duygusalımdır.	D	Y
56. Bazen neler olacağını sezme olanak veren, bir "altıncı his"e sahipmişim gibi gelir.	D	Y
57. Birisi beni bir şekilde incitti mi, genellikle acısını çıkartmaya çalışırım.	D	Y
58. Tutumları, büyük ölçüde denetimim dışındaki etkiler belirler.	D	Y
59. Her gün amaçlarıma doğru bir adım daha atmaya çalışırım.	D	Y
60. Çoğu kez başka herkesten daha güçlü olmayı dilerim.	D	Y
61. Karar vermeden önce işler konusunda uzunca süre düşünmeyi tercih ederim.	D	Y

62.	Çoğu kimseden daha çok çalışırım.	D	Y
63.	Çok kolay yorulduğumdan, çoğu kez kısa uykulara ya da ek dinlenme dönemlerine gereksinim duyanım.	D	Y
64.	Başkalarının hizmetinde olmaktan hoşlanırım.	D	Y
65.	Üstesinden gelmem gereken geçici sorunlara aldırmaksızın, daima her şeyin yolunda gideceğini düşünürüm.	D	Y
66.	Çok miktarda para biriktirmiş olsam bile, kendim için para harcamaktan hoşlanmakta güçlüğüm çekerim.	D	Y
67.	Çoğu kimsenin bedensel olarak tehlike hissettiği durumlarda, genellikle sakin ve güvenli kalırım.	D	Y
68.	Sorunlarımı kendime saklamaktan hoşlanırım.	D	Y
69.	Kişisel sorunlarımı, çok az ya da kısa bir süre tanıdığım kişilerle tartışmakta sakınca görmem.	D	Y
70.	Seyahat etmek ya da yeni yerler araştırmaktansa, evde oturmaktan hoşlanırım.	D	Y
71.	Kendilerine yardımı dokunamayan zayıf kimselere yardım etmenin zekice olduğunu düşünmüyorum.	D	Y
72.	Bana haksız davranmış olsalar bile, başkalarına haksızca davranırsam, zihinsel huzurum kalmaz.	D	Y
73.	İnsanlar genellikle bana nasıl hissettiklerini anlatırlar.	D	Y
74.	Çoğu kez sonsuza değin genç kalabilmeyi dilerim.	D	Y
75.	Yakın bir arkadaşı kaybedince, genellikle çoğu kimseden daha çok üzüntü duyanım.	D	Y
76.	Bazen sanki zaman ve mekanda sonu ve sınırı olmayan bir nesnenin parçasıymışım hissine kapılırım.	D	Y
77.	Bazen başkalarına karşı sözcüklerle açıklayamadığım bir bağlantı hissederim.	D	Y
78.	Bana geçmişte haksızlık yapmış olsalar bile, başka kimselerin duygularını dikkate almaya çalışırım.	D	Y
79.	Katı kurallar ve düzenlemeler olmaksızın, insanların her istediklerini yapabilmeleri hoşuma gider.	D	Y
80.	Bir grup yabancıyla buluşunca, bana dostça davranmadıkları söylenmiş olsa bile, rahat ve açık sözlü olmayı sürdürürdüm.	D	Y
81.	Gelecekte bir şeylerin kötüye gideceği konusunda, genellikle çoğu kimseden daha endişeliyimdir.	D	Y
82.	Bir karara varmadan önce genellikle her olguyu etrafıca düşünürüm.	D	Y
83.	Başkalarına karşı sempatik ve anlayışlı olmanın, pratik ve katı düşünceli olmaktan daha önemli olduğunu düşünürüm.	D	Y
84.	Çoğu kez etrafımdaki tüm nesnelere karşı güçlü bir bütünlük duygusu hissederim.	D	Y
85.	Çoğu zaman "Süperman" gibi özel güçlerimin olmasını dilerim.	D	Y
86.	Başkaları beni çok fazla denetliyor.	D	Y
87.	Öğrendiklerimi başkalarıyla paylaşmaktan hoşlanırım.	D	Y
88.	Dinsel yaşantılar, yaşamımın gerçek amacını anlamamda bana yardımcı olmuştur.	D	Y
89.	Çoğu kez başkalarından çok şey öğrenirim.	D	Y
90.	Tekrarlanmış uygulamalar, başarılı olmamda bana yardımcı olan, pek çok şeyde iyi olmama olanak vermiştir.	D	Y

91. Söylediğimin abartılı ve gerçek olmadığını bilimeme rağmen, genellikle başkalarının bana inanmalarını sağlayabilirim.	D	Y
92. Hafif rahatsızlık ya da gerginlikten kurtulmak için daha fazla dinlenme, destek ya da güvenceye gereksinim duyarım.	D	Y
93. Yaşamak için ilkeler olduğunu ve hiç kimsenin sonunda acı çekmeksizin bunları öğneyemeyeceğini bilirim.	D	Y
94. Başka herkesten daha çok zengin olmak istemem.	D	Y
95. Dünyayı daha iyi bir yer haline getirmek için, kendi yaşamımı severek riske ederdim.	D	Y
96. Bir şey hakkında uzunca süre düşündükten sonra bile, mantıksal nedenlerimden çok duygularıma güvenmeyi öğrendim.	D	Y
97. Bazen yaşamımın, herhangi bir insandan daha büyük bir manevi güç tarafından yönetildiğini düşünürüm.	D	Y
98. Bana adice davranan birisine, genellikle adice davranmaktan hoşlanırım.	D	Y
99. Son derece pratik ve duygularına göre hareket etmeyen birisi olarak tanırım.	D	Y
100. Benim için, birisiyle konuşurken düşüncelerimi düzenlemek kolaydır.	D	Y
101. Beklenmedik haberlere çoğu kez öylesine güçlü tepki veririm ki, pişmanlık duyduğum şeyler söyler ya da yaparım.	D	Y
102. Duygusal yakansılardan (kötürüm kalmış çocuklara yardım istendiğindeki gibi) oldukça çok etkilenirim.	D	Y
103. Yapabileceğim en iyisini yapmak istediğim için, genellikle kendimi çoğu kimseden daha çok zorlarım.	D	Y
104. Öyle çok kusurluyum ki, bu yüzden kendimi pek de sevmem.	D	Y
105. Sorunlarıma uzun vadeli çözümler aramak için çok az zamanım var.	D	Y
106. Sırf ne yapılacağını bilmediğim için, çoğu kez sorunların gereğine bakamam.	D	Y
107. Çoğu kez zamanın akışını durdurabilmeyi dilerim.	D	Y
108. Yalnızca ilk izlenimlerime dayanarak karar vermekten nefret ederim.	D	Y
109. Biriktirmektense, para harcamayı yeğlerim.	D	Y
110. Bir öyküyü daha gülünç hale getirmek ya da birisine şaka yapmak için, doğruları eğip bükmeyi genellikle iyi beceririm.	D	Y
111. Sorunlar olsa bile, bir arkadaşlığın hemen her zaman sürüp gitmesine çalışırım.	D	Y
112. Utandırılır ya da aşağılanırsam, çok çabuk atlatırım.	D	Y
113. Çok gergin, yorgun ya da endişeli olacağım için, işleri genelde yürütme tarzımdaki değişmelere uyum sağlamam son derece güçtür.	D	Y
114. İşleri eski yapış tarzımda değişiklik yapmayı istemeden önce, genellikle çok iyi gerçekçi nedenler talep ederim.	D	Y
115. İyi alışkanlıklar edinebilmem için, beni eğiten kişilerden çok fazla yardıma gereksinim duyarım.	D	Y
116. Duygu-dışı algılamamın (telepati ya da önceden bilme gibi), gerçekten de mümkün olduğuna inanırım.	D	Y
117. Candan ve yakın arkadaşlarımdan çoğu zaman benimle birlikte olmasını isterim.	D	Y
118. Uzun zaman pek başarılı olmasam bile, çoğu kez aynı şeyi defalarca yeniden denemeyi sürdürürüm.	D	Y
119. Hemen herkes korku dolu olsa bile, ben hemen her zaman rahat ve tasasız kalırım.	D	Y

120. Hüzünlü şarkı ve filmleri epeyce sıkıcı bulurum.	D	Y
121. Koşullar çoğu kez beni irademe karşı bir şeyler yapmaya zorlar.	D	Y
122. Benim için, benden farklı olan insanlara katlanmak güçtür.	D	Y
123. Mucize denilen çoğu şeyin, sadece şans eseri olduğunu düşünürüm.	D	Y
124. Birisi beni incitirse, intikam almaktansa kibar davranmayı yeğlerim.	D	Y
125. Çoğu kez yaptığım işin o kadar etkisinde kalırım ki, zaman ve mekandan kopmuş gibi o an içinde kaybolurum.	D	Y
126. Yaşamımın gerçek bir amacı ve önemi olduğunu sanmıyorum.	D	Y
127. Başkalarıyla olabildiğince iş birliği yapmaya çalışırım.	D	Y
128. Başarılarımdan dolayı içim rahattır ve daha iyisini yapmak için pek istekli değilimdir.	D	Y
129. Başkaları pek tehlike olmadığını düşünse de, tanıdık olmayan ortamlarda çoğu kez gergin ve endişeli hissederim.	D	Y
130. Tüm ayrıntıları bütünüyle düşünmeksizin, çoğu kez iç güdülerimi, önsezi ve sezgilerimi izlerim.	D	Y
131. Başkaları, benden istediklerini yapmayacağı için, çoğu kez benim aşırı bağımsız olduğumu düşünürler.	D	Y
132. Çoğu kez etrafımdaki tüm kişilerle güçlü manevi ve duygusal bağlantım olduğunu hissederim.	D	Y
133. Benden farklı değer yargıları olan insanları sevmek, genellikle benim için kolaydır.	D	Y
134. Başkaları benden daha çoğunu beklese bile, olabildiğince az iş yapmaya çalışırım.	D	Y
135. İyi alışkanlıklar benim için "ikinci mizaç" olmuştur ve hemen her zaman otomatik ve kendiliğinden davranışlardır.	D	Y
136. Başkalarının bir şey hakkında benden daha çok bilmesi gerçeğinden, çoğu zaman rahatsızlık duymam.	D	Y
137. Genellikle kendimi başkalarının yerinde hayal etmeye çalışır, böylece onları gerçekten anlayabilirim.	D	Y
138. Tarafsızlık ve dürüstlük gibi ilkeler yaşamımın bazı yönlerinde pek az rol oynarlar.	D	Y
139. Para biriktirmede çoğu kimseden daha iyiyimdir.	D	Y
140. Kendimi nadiren öfkelenmiş ve engellenmiş hisseder, işler yolunda gitmediğinde hemen başka etkinliklere dalarım.	D	Y
141. Çoğu kimse önemli olmadığını düşünse bile, çoğu kez işlerin değişmez ve düzenli biçimde yapılmasında ısrar ederim.	D	Y
142. Hemen her sosyal durumda, kendimi oldukça güvenli ve emin hissederim.	D	Y
143. Özel düşüncelerimden nadiren sözettiğimden, arkadaşlarım duygularımı anlamakta güçlük çekerler.	D	Y
144. Çoğu kimse bana yeni ve daha iyi bir yol olduğunu söylese bile, işleri yapış tarzımı değiştirmekten nefret ederim.	D	Y
145. Bilimsel olarak açıklanamayan şeylere inanmanın, akıllıca olmadığını düşünürüm.	D	Y
146. Düşmanlarımdan acı çektiğini hayal etmekten hoşlanırım.	D	Y
147. Çoğu kimseden daha fazla enerjim var ve daha geç yorulurum.	D	Y
148. Yaptığım her işte ayrıntılara dikkat etmekten hoşlanırım.	D	Y
149. Endişeye kapıldığımdan, arkadaşlarım her şeyin yolunda gideceğini söyleseler bile, yapmakta olduğum işi bırakırım.	D	Y

150. Çoğu kez başka herkesten daha güçlü olmayı dilerim.	D	Y
151. Genellikle ne yapacağımı seçmede serbestimdir.	D	Y
152. Çoğu kez kendimi yapmakta olduğum işe o kadar kaptırırım ki, bir an nerede olduğumu unuturum.	D	Y
153. Bir ekibin üyeleri, paylarını nadiren dürüstçe alırlar.	D	Y
154. Bir kaç saat sessiz ve hareketsiz kalmaktansa, çoğu zaman riskli şeyler (planörle uçmak ya da paraşütle atlamak gibi) yapmayı tercih ederim.	D	Y
155. Çoğu zaman dürtüsel olarak o kadar çok para harcarım ki, tatil yapmak gibi özel planlar için bile para biriktirmek bana güç gelir.	D	Y
156. Başkalarını memnun etmek için kendi bildiğimden şaşmam.	D	Y
157. Yabancılarla birlikteyken hiç sıkılgan değilimdir.	D	Y
158. Çoğu kez arkadaşlarımla arzularına boyun eğerim.	D	Y
159. Zamanımın çoğunu, gerekli gibi görünen, ancak benim için gerçekte önemsiz olan şeylere harcarım.	D	Y
160. Ticari kararlarda, neyin doğru neyin yanlış olduğuna ilişkin dinsel ya da ahlaki ilkelerin çok etkili olması gerektiğini düşünmem.	D	Y
161. Çoğu kez başkalarının yaşantılarını daha iyi anlamak için, kendi yargılarımı bir kenara koymaya çalışırım.	D	Y
162. Alışkanlıkların çoğu, bana değerli amaçlara ulaşmada zorluk çıkarır.	D	Y
163. Dünyayı daha iyi bir yer yapmak için; savaş, yoksulluk ya da haksızlıkları önlemeye çalışmak gibi gerçekten de kişisel fedakarlıklar yaptım.	D	Y
164. Gelecekte olabilecek kötü şeyler hakkında hiç endişelenmem.	D	Y
165. Kendi denetimimi yitirecek kadar, hemen hiç heyecanlanmam.	D	Y
166. Düşündüğümde daha uzun sürerse, çoğu kez o işi bırakırım.	D	Y
167. Başkalarının benimle konuşmalarını beklemektense, konuşmaları kendim başlatmayı tercih ederim.	D	Y
168. Bana yanlış yapan birisini, çoğu zaman, çabucak bağışlarım.	D	Y
169. Davranışlarımı, büyük ölçüde denetimim dışındaki etkiler belirler.	D	Y
170. Yanlış bir önsezi ya da hatalı bir ilk izlenim nedeniyle, çoğu kez kararlarımı değiştirmek zorunda kalırım.	D	Y
171. İşlerin yapılması için, bir başkasının ön ayak olmasını beklemeyi tercih ederim.	D	Y
172. Genellikle başkalarının görüşlerine saygı duyarım.	D	Y
173. Yaşamdaki rolümün berraklaşmasına yol açan, kendimi çok coşkulu ve mutlu hissettiğim yaşantılarımla olmuştur.	D	Y
174. Kendim için bir şeyler satın almak eğlendiricidir.	D	Y
175. Kendimin duygu dışı algılar yaşantıladığına inanırım.	D	Y
176. Beynimin düzgün çalışmadığına inanırım.	D	Y
177. Davranışlarıma yaşamım için koyduğum belli amaçlar, güçlü şekilde yol gösterir.	D	Y
178. Genellikle başkalarının başarısına ön ayak olmak aptalcadır.	D	Y
179. Çoğu kez sonsuza değin yaşamak isterim.	D	Y
180. Genellikle soğukkanlı ve başkalarından ayrı kalmaktan hoşlanırım.	D	Y

181. Hüzünlü bir film seyrederken, ağlama ihtimalim çoğu kimseden daha fazladır.	D	Y
182. Hafif rahatsızlık ya da gerginlikten çoğu kimseye göre daha çabuk kurtulurum.	D	Y
183. Cezalandırılmayacağımı sandığımda, çoğu kez kuralları ve düzenlemeleri ihlal ederim.	D	Y
184. Çoğu ayartıcı durumda, kendime güvenebilmem için iyi alışkanlıklar geliştirmemi sağlayacak, çok sayıda uygulama yapmam gerekir.	D	Y
185. Keşke başkaları bu kadar çok konuşmasalar.	D	Y
186. Önemsiz ya da kötümüş gibi görünseler bile, herkes itibar ve saygı ile muamele görmelidir.	D	Y
187. Yapılması gerekli olan işleri sürdürebilmek için, çabuk kararlar vermekten hoşlanırım.	D	Y
188. Yapmaya çalıştığım her şeyde, genellikle şansım açıktır.	D	Y
189. Çoğu kimsenin tehlikeli nitelendirebileceği şeyleri (ıslak ya da buzlu bir yolda hızlı araba kullanınak gibi), genellikle kolayca yapabileceğime dair kendime güvenirim.	D	Y
190. Başarılı olma şansı olmadıkça, bir şey üzerinde çalışmayı sürdürmede bir yarar görmüyorum.	D	Y
191. İşleri yaparken yeni yollar araştırmaktan hoşlanırım.	D	Y
192. Eğlence ya da heyecan için para harcamaktansa, biriktirmekten zevk alırım.	D	Y
193. Bireysel haklar, herhangi bir grubun gereksinimlerinden daha önemlidir.	D	Y
194. Kendimi, ilahi ve olağanüstü bir manevi güçle temas içinde hissettiğim yaşantılarım oldu.	D	Y
195. İçinde, ansızın varolan herşeyle berrak ve derinden bir aynılık duygusu edindiğim, epeyce coşkulu anlarım oldu.	D	Y
196. İyi alışkanlıklar, işleri istediğim şekilde yapmamı kolaylaştırır.	D	Y
197. Çoğu kimse benden daha çok çare bulucu görünür.	D	Y
198. Sorunlarım için, çoğu kez başkalarını ve koşulları sorumlu tutarım.	D	Y
199. Bana kötü davranmış olsalar bile, başkalanna yardım etmekten hoşnutluk duyarım.	D	Y
200. Çoğu kez, tüm yaşamın kendisine bağlı olduğu manevi bir gücün parçasıymışım hissine kapılırım.	D	Y
201. Arkadaşlarla birlikteyken bile, çok fazla "açılmamayı" tercih ederim.	D	Y
202. Kendimi zorlamaksızın, genellikle tüm gün boyunca bir şeylerle "meşgul" kalabilirim.	D	Y
203. Başkaları çabuk bir karar vermeme isteseler bile, karar vermeden önce hemen her zaman tüm olgular hakkında ayrıntılı düşünürüm.	D	Y
204. Bir şeyi yanlış yaptığımı anladığımda, sıkıntıdan öyle kolayca kurtulamam.	D	Y
205. Çoğu kimseden daha mükemmeliyetçiyimdir.	D	Y
206. Bir şeyin doğru mu yanlış mı olduğu, sadece bir görüş meselesidir.	D	Y
207. Şimdiki doğal tepkilerimin, genellikle ilkelerim ve uzun vadeli amaçlarımla tutarlı olduğunu düşünürüm.	D	Y
208. Tüm yaşamın, bütünüyle açıklanamayacak bir manevi düzen ya da güce bağlı olduğuna inanırım.	D	Y
209. Bana kızgın oldukları söylenmiş olsa bile, yabancılarla tanıştığımda güvenli ve rahat olacağımı düşünürüm.	D	Y
210. İnsanlar yardım, sempati ve sıcak bir anlayış bulmak için bana yaklaşmanın kolay olduğunu söylerler.	D	Y

211. Yeni düşünceler ve etkinliklerden heyecan duymada, çoğu kimseye göre daha geriyimdir.	D	Y
212. Bir başkasının duygularını incitmemek için söylenecek olsa bile, yalan söylemekte sıkıntı yaşıyorum.	D	Y
213. Hoşlanmadığım bazı insanlar var.	D	Y
214. Başka herkesten daha fazla hayran olunmak istemem.	D	Y
215. Sıradan bir şeye bakarken, çoğu kez olağan üstü bir şey olur ve sanki onu ilk kez görüyormuşum duygusuna kapılıyorum.	D	Y
216. Tanıdığım çoğu kimse, başka kimin incineceğine aldırmaksızın, yalnızca kendisini düşünür.	D	Y
217. Yeni ve alışılmadık bir şey yapmak zorunda olduğumda, genellikle gergin ve endişeli hissederim.	D	Y
218. Çoğu kez kendimi tükenmişlik sınırına dek zorlar ya da gerçekte yapabileceğimden daha fazlasını yapmaya çalışırım.	D	Y
219. Kimileri para konusunda aşırı cimri ya da eli sıkı olduğumu düşünür.	D	Y
220. Mistik yaşantı söylentileri, muhtemelen sadece birer hüsnü kuruntudan ibarettir.	D	Y
221. Sonucunda acı çekeceğimi bilsem bile, irade gücüm çok güçlü ayartmaları üstesinden gelmeyecek kadar zayıftır.	D	Y
222. Herhangi birisinin acı çektiğini görmekten nefret ederim.	D	Y
223. Yaşamımda ne yapmak istediğimi biliyorum.	D	Y
224. Yaptığım işin doğru mu yanlış mı olduğunu düşünüp taşınmak için, düzenli olarak zaman ayırım.	D	Y
225. Çok dikkatli olmazsam, benim için işler çoğu kez ters gider.	D	Y
226. Kendimi keyifsiz hissettiğimde, yalnız kalmak yerine arkadaşlarla birlikte olduğumda, genellikle daha iyi hissederim.	D	Y
227. Aynı şeyi yaşantılamayan birisiyle duyguları paylaşmanın, mümkün olmadığını düşünürüm.	D	Y
228. Çevremde olup bitenlerden bütünüyle haberdar olmadığım için, başkalarına çoğu kez sanki başka bir dünyadaymışım gibi gelir.	D	Y
229. Keşke başka herkesten daha iyi görünüşlü olsam.	D	Y
230. Bu anket formunda çok yalan söyledim.	D	Y
231. Arkadaş canlısı oldukları söylenmiş olsa bile, genellikle yabancılarla tanışmak zorunda kalacağım sosyal ortamlardan uzak dururum.	D	Y
232. Baharda çiçeklerin açmasını, eski bir arkadaşını yeniden görmek kadar severim.	D	Y
233. Zor durumları, genellikle bir meydan okuma ya da fırsat olarak değerlendiririm.	D	Y
234. Benimle ilgili kimseyle, işleri benim tarzıma göre yapmayı öğrenmek zorundadırlar.	D	Y
235. Sahtekar olmak, yalnızca yakalandığınızda sorun yaratır.	D	Y
236. Hafif rahatsızlık ve gerginlikten sonra bile, genellikle çoğu kimseden daha fazla güvenli ve enerjik hissederim.	D	Y
237. Herhangi bir kağıdı imzalamam istendiğinde, herşeyi okumaktan hoşlanırım.	D	Y
238. Yeni bir şeyler olmadığında, genellikle heyecan ya da coşku verici bir şey aramaya başlarım.	D	Y
239. Bazen keyifsiz olurum.	D	Y
240. Ara sıra insanların arkasından konuşurum.	D	Y

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı- Soyadı: Muhammed Nurullah DEMİR

Doğum Yeri: Şanlıurfa

Doğum Tarihi: 1991

Mesleği: Psikolog

Eğitim Durumu

2005-2009 Adıyaman Lisesi

2010-2013 Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

2013-2014 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

2015- ... Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

İş Deneyimi

2014 -2015 Hayata Bir Adım Projesi(Kalkınma Ajansı ve Bakanlığının Desteklemekte)

2015-2016 Şanlıurfa Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü- İstanbul Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı Altı Nokta Görme Engelliler Okulu

2016- ... Adıyaman Halk Sağlığı Müdürlüğü ve Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü'nde görevlendirme ile öğretim elemanı.

Sertifikalar

2011 Duygusal Farkındalık Eğitimi Katılım Belgesi (Yrd. Doç. Dr. Cem GENCOĞLU)

2013-2014 İstanbul Üniversitesi Farabi Değişim Programı Öğrenci Kabul Belgesi

2017 Sürücü Davranışları Geliştirme Eğitim Katılım Belgesi Sağlık Bakanlığı

2017 Küresel Gençlik Tütün Araştırmaları Eğitimi Katılım Belgesi Sağlık Bakanlığı